

Ányos Pál
összes költeménye
(1756-1784)

TARTALOM

VERSEK

Penelope Uliissesnek
Gyöngyösi árnyékához
Egy Nimfa dicsérei Keményt, Ekho felel reája
Alexis
Három királyok napján
Az „Orvosi Oktatások” szerzőjéhez
Igaz hazafi
Egy elenyészendő rózsához
A lenyugovó naphoz
Titkos Polyxena
Generalis Gróf Vurmser vitézsége Habelschvertnél
Érzékeny gondolatok
Egy boldogtalannak panasszai a halavány holdnál
Az isteni gondviselés
A szép tudományoknak áldozott versek
Kártigám nevezetes írójához
Érzékenységeim egy kedves atyámfiaának időnek előtte
történt halálán
Gróf Eszterházi Pálnak pécsi püspökségre lett
felemeltetését inneplő versek
Az ifjúságnak hivataljáról
Egy terhes álomtalan éjjelemkor
A régi magyar viseletről
Egy sohajtás
Egy fohászkodás
Battyáni Károly Öhercegsége halálán egy poetának
érzékenységei
Érzékeny levelek
Esdeklés
Gróf Zrinyi Miklósról
Kalapos király
Főgenerál Gróf Nádasdy Ferenc halálakor
Boldogságos Szűz Máriához az édes hazáért
A vig társaságról
Hiv barátunk hivatól fájdalmas elválása
A csalfa szívnek megvetése
Egy hiv szívnek kedvesse sirja felett való panaszi
A megaggott világ-fiának emlékezete
A végső óra
Ájtatos ének
Horváth Ádámnak
Pyrkernek

KÖLTŐI LEVELEK

Barcsay kapitánynak
Virág Benedeknek
Gadótzi Róth Klárának
Hérits Vincének Rómában
Barcsay kapitánynak
Barcsay kapitánynak
Virág Benedeknek
Faiszi Ányos Jánosnak
Faiszi Ányos Jánosnak
Faiszi Ányos Jánosnak
Kreskay Imrének
Megyesi Somogyi Jánosnak
Kreskay Imrének
Egy jó barátomnak
Kreskay Imrének
Kreskay Imrének
Barcsay kapitánynak
Barcsay kapitánynak
Bessenyei Györgynek
Egy barátomnak, midőn véle megbékültem
Bessenyei Györgynek
Barcsay kapitánynak
Bessenyeinek
Bessenyeinek
Bessenyeinek
Bessenyeinek Pestre
Mészáros Ignác urnak
Kónyinak
Kónyinak
Bessenyeinek
Két jó barátomnak a Bakonyba
Barcsay kapitánynak
Krajnik Lászlónak
Kónyinak
Barcsay kapitánynak
(Kreskay Imrének)
Barcsay kapitánynak
Kónyinak
Kapitány Barcsaynak
Egy jó barátomnak
Barcsaynak
Barcsaynak
Barcsaynak
Mészáros Ignácnak
Barcsaynak
Generális báró Orczynak
Barcsaynak
Barcsay kapitánynak
Barcsaynak

VERSEK

Penelope Ulisszesnek

(Ovidiusból)

*Aut, quod Penelopes verbis reddatur Vlyssi,
Scribimus; aut lacrimas, Phylli relictas, tuas.
Quod Paris, et Macareus, et quod male gratus Iason,
Hippolytique parens, Hippolytusque legant:
Quodque tenens strictum Dido miserabilis ense
Dicat, et Aeoliae Lesbis amica lyrae.
Ovid. Amor. L. II. Eleg. 18.*

Midőn ama nevezetes Trója várassának elpusztítására egész Görögország felfegyverkezett, Ulisszesnek is táborba kellett szállania; amelyben olly bajnoki cselekedeteket vitt végbe, hogy nem kevés részét azon dicsőségnek, melyet Trója meghódításában szerettek magoknak a görögök, önéki tulajdonittanak. Béfejezván halhatatlan vitézségét, több görög vezérekkel Ithaka (házaja) felé kezd evezni. De a megbántódott Minerva istenasszony számtalan hajótörésekkel elegyítette utazásokat, ugyannyira, hogy többen vesztenek el a tengernek habjaiban, hogysen akik született földgyökre juthattak. Ezen szerencsésebbek közt volt Ulisszes is; mindazonáltal tiz esztendeig hanyattatott a szélvészekről a világnak külömbféle részeire; amellyről bőven ír Homérus *Odyss. 9. 10.* Tibullus *L. IV. in Paneg. ad. Messal.* Végtere Féáciából érkezett Ithakába, amint mondgya Tibullus: *Finis et erroris miseri Phaeacia tellus.* Azonban Penelope, házastársa, nem tudván férje olly huzomos késedelmének okát, s kétségeskedvén visszajöveteléről, ezen levelet írja nékie:

Néked, Ulisszesem, küldöm e levelet.
Jőjj Penelopédhez; nem kell a felelet.
Leomlott már Trója, füstbe ment ereje,
Danai leányzók fájdalmik szerzője.
Bizony érdemetlen Priamus és Trója,
Hogy annyi bánatnak légyen árasztója.
Ó vajha még akkor, hogy tartományunkba
Intézte hajóját, s Görög városunkba,
Amaz, házasságnak vétkes törvényében
Vesztett volna tenger sötét örvényében!
Nem fekünném mostan hideg nyoszolyámban,
Nem volna unalmam hosszas napjaimba,
Sem a kellemetes éjnek töltésében,
Nem fáradnék függő gyolcsnak szövésében.
Képzelt veszélyidtől mikor nem rettegettem?
Sőt attól is féltem, mitől nem félhettem.
Ládd, melly nyughatatlan dolog a szerelem!
Nem esmér orvoslót tőle vett sérelem.
Hányszor hitettem el reszkető elmémme,
Hogy a trójaiak ütköznek férjemmel!

Ha pedig Hektornak neve zug fülemben,
Csüggednek tagjaim, változom színemben.
Ha Antilokusnak szerencsétlenségét
Hallottam, Hektortól esett kisebbségét, -
Antilokus tölté szívemet kétséggel,
S erőmet felváltá bus erőtlenséggel.
Vagy ha Patroklusnak az ál fegyverében
Halálát értettem Akhilles képében, -
Sirtam a csalárdság rossz kimenetelén,
S néked sem bizonyos előmenetelén.
Ha Tlepolemusnak említették vesztét,
Hogy a Liciai király zárta éltét, -
Megujult szívemnek nyughatatlansága,
A szerencsétlenek foglalatossága.
Sőt akárki holt meg görög nemzetemből,
Fagylaló hideget facsart ki szívemből.

De hív szerelmemet az ég jónak vélte,
Mert Trója romlását férjem fellyül élte.
A görög vezérek többnyire megtértek,
Szép munkájok után nyugodalmat értek.
Telnek az oltárok pogány zsákmányokkal,
Áldozó tüzhelyek borostyán-ágokkal.
Az új házasságok áldgyák az egeket,
Hogy hazavezették bujdosó férjeket.
Férjek a meghódult Trója történetét,
Fonnyadt méltóságát éneklik s esetét.
Olly csudálva hallják a leányzók s vének,
Mintha a beszéllő szájától függnének.
Sőt van, aki véres táborok helyeit
Asztalán mutattya, s képezi széllyeit;
Pergamát pediglen, minden szépségével,
Leírja egy kevés bor nedvességével.
Erre folyt Szimois, ez Trója vidéke,
Ottan volt Priamus háza s királyszéke.
Itt volt Akhillesnek, itt férjem sátora,
Ott nyargalt Trójának legvitéz Hektora. -
Mindezekről Nesztor azt tudósította,
Akitől az anyját atya megfosztotta,
Hozzáadván Dolon s Rézus megölését;
Bánhattya ez álmát, amaz kémlelését.
S te mertél? - énvelem semmit sem gondolván,
Drága vagyonodról éppen nem aggódván,
S bizván veszedelmes éjnek homályaiba,
Menni Tráciai király táborába?
De mégis sokaknak ártottál kardoddal,
Noha magad voltál megbizott társoddal.
Talántán csak azért őrizted éltedet,
Mert reám fordítottad emlékezetedet.
Én ugyan mindaddig rettegve hallgattam,
S vakmerőségedet titkon kárhoztattam,

Miglen a hirmondó azt nem említette,
Hogy szerencsés töröd Rézust megejtette, -
De mit használt nékem Trója pusztulása,
Görög vitézekről származott romlása,
Ha azáltal sorsom jobbra nem változott,
S férjem örökösen tőlem eltávozott?
Másoknak leomlott, nékem fennáll Trója,
Mellynek most a nyertes lakos lett szántója.
Már gabona terem, hol hajdan Trója állt,
S frigyiái vérrel kövérült földdé vált.
Vitézek csontyait, mellyek szélyt hevernek,
Szántó vasa sérti a parasztembernek.
Leroskadtt házaknak földbe ereszkedik
Szarvazattya, s fölén pázsit nevelkedik. -
Illy vitézség után árvadat busított,
Hogy, miért s melly földön légy? nem utasított.
Akármelly jövevény partunkhoz hajózik,
Ezer kérdésimmal terhelve távozik;
S, ha mikor Ulisszes férjemet meglátná,
Kértem, hogy kezébe leveletem adná.
Pilon várássába utánad küldöttem,
De semmi bizonyos hírbe nem ötlődtem.
Spártában kerestem utadnak nyomdokát,
De ott sem adhatták késedelmed okát.
Ó vajha még most is fennállana Trója!
(Bár kívánságimnak vagyok átkozója)
Tudnám, hogy ott harcolsz, s engedne fájdalmam,
Mivel közös volna sokakkal siralmam.
Most nem tudom okát terhes félelmemnek,
Mégis napról napra nő búja szivemnek.
Tengeren s szárazon féltem életedet,
Mert siettetheti mindenik vesztedet.
Azt is féltem, nehogy, nemed nyomdokain
Járván, más kedvesnek függnél ajakain;
S ha társadról kérdez, azt fogod felelni:
„Paraszt; s csak a gyapjút szokása mívelni.” -
De bár kétségeim rendre megcsalának,
S téged a jó egek hazádba hoznának!
Atyám is, megunván már késedelmedet,
Unszol, hogy más férjnek engedgyem helyedet.
Jóllehet unszoljon, tőled meg nem válom,
Mert a te vagy a te életedem s halálom.
De maga is látván ritka hívségemet,
Nemigen sarkalja hitetlenségemet.
Dulikius, Szamos, Zacintus szigete
Nőszni vágyódókat reám eregete.
Ellepték házádat, s benne uralkodnak
Pusztittván javaid, csak fajtalankodnak.
Elhallgatom Médont, Pizandrust, Polibust,
Festett Antinoust és Eurimakust,

Kiket utazásod késedelmeivel
Tartasz saját véred keresménnyel.
Melanthius, tönnön nyájad pakulárja,
Nőszöket ebédre szép juhokkal várja.
Utólszor Irus is, károd árasztója,
Előáll, hiednek nem kis pazarlója. -
Három erőtlének mit oltalmazhatunk?
Én, öreg Láertes, s idétlen magzatunk.
Ezt majd elvesztettem minapi uttyában,
Mellyet vén Nesztornak tett tartományában.
Áldnám az istenek különös kegyelmét,
Ha ő zárhatná bé mind a kettőnk szemét.
Ezt barmunk s disznaink pásztora sohajtya,
Ezt megöregedett dajkád is óhajtya.
Már atyád Láertes csüggedt erejével
Nem bír a cinkosok feslett seregével.
Telemák ereje utóbb öregbedik,
Még most segítséged nélkül szükölködik.
Én pedig hogy vetnék gátot tolvajinknak?
Jőjj, őrző angyala ősi javainknak!
Szánd meg magzatodat, kit gyermekségében
Utasithatsz tönnön élted törvényében.
Szánd meg Láertesnek hanyatló életét,
Hogy megadhasd néki végső tiszteletét.
Szánny meg engemet is; ki távozásodkor
Ifju voltam, elért már a megaggott kor.

A 70-es évek közepéről

Gyöngyösi árnyékához

*Et statuent tumulum et tumulo sollemnia mittent.
VIRG. Aeneid. VI. v. 380.*

Állj meg, Te nagy lélek tűnő szárnyaiddal,
Mellyek Parnassusra visznek Musáiddal,
Közölj egy pillantást hiv onokáiddal,
Kiket már utánad emelsz tollaiddal!

Nézz le, hogy röpdöznek Duna mellyékéről,
Hogy füstöl temények Musák tüzhelyéről,
Hogy szóll furuglyájok őseik lelkéről,
Hogy nyög, hogy mosolyog Gellért tetejéről?

Szebben ragyog Fébus köztök sugarával,
Hangosb a pacsirta pihegő torkával,
Flora többet festi réttyét virágjával,
Többet játszik Zefir rózsák illatjával.

Miolta eljöttünk Tanais partyáról,
S nyilak nem csüggenek magyarok válláról
- Nem keltek illy napok világunk sarkáról,
S nem törött annyi ág Apollo fájáról.

Ha ezt mind megláttad, menny repülésedben,
Könyveztesd Murányi Kálipsót versedben!
De magad mosolyogj érzékeny szivedben,
Hogy még van, ki örül versszerző tüzedben.

Mi pedig elmenünk Gömör vármegyében,
Hol egy borostyánfa enyészol tövében, -
Ott áldgyuk lelkedet polgárink nevében,
Rózsát s ciprust hintvén sirod tetejében!

1777

Egy Nimfa dicséri Keményt, Ekho felel reája

Mulatozol Nimfa a nyirkos ereszen,
S lantod ékességét nem is veszed eszen,
Olly érzékeny szívvél áldozol Keménynek,
Ez illendő zsoldja a jótéteménynek!
Éppen a zöld pázsit néztem kiességét,
Örömmel szemlélvén Flora ékességét,
Hallgattam kőszárlól dőlő viz csergését,
S fák ágában akadt Zefirus nyögését,
Midőn csak eltele völgyem vidámsággal,
Hozván énekedet szelek lankadtsággal!
Istenséget véltem laknia lantodban,
Annyira vidultam hangoztatásodban,
Vagy bizon Apollót képzeltem sipjával,
Midőn sétálgatott Admetus nyájával.
De akár Isten légy, akár csak halandó,
Lantolás módgyában erőd nem mulandó!
Igy ámbár messzére voltál is szememtől,
Mégis érdemeltél sohajtást szívemtől!
Sőt karjaimat is széllyel terjesztettem,
Mert ölelésedre már elkészítettem!
Látván pedig, hogy csak csálnak képzelésim,
Orcámat áztották csendes könyvezésim!
Mint szintén Nárcissus epedt keservében,
Érettem sohajtván egyedül szívében, -
Hallván szavaimat, futott hogy öleljen,
De sohasem talált a meggondolt helyen,
Siralommal kezdte törött kiáltását!
Siralimim másolták szegény zokogását!
Kért? kértem, átkozott? átkoztam viszontag,
Végre szóm megmaradt, kő lett a többi tag.
De tudom már, Nimfa, hogy veled beszélek,

Mert mennyei sugárt fejedén szemlélek.
Áldlak, hogy énekled Kemény eseteit,
Ki Elizeumnak lakja szép mezeit.
Kemény? ah melly édes név Magyarországnak,
Melly rettentő török s tatár pogánságnak!
Szóljon Erdélyország, ahol hadakozott,
Ahol Hunyadinak éltevel áldozott.
Nyugodj mármost, Nimfa, Pindus tetejében,
Mert már Febus merül esti tengerében,
Én is felfüggesztem a szegre lantomat,
S álomnak eresztem testetlen hangomat.

1777

Alexis

Pásztori Beszéd

Mivolta:

Még a nap csak a magos hegyeknek tetéjét festette sugaraival, midőn már Tytirus és Melibeus a hives ligetekre vezették nyájokat; közel folyt egy tiszta patakocska, melly a szomszéd kősziklának kebeléből szivárkodott és kellemetes csergedezéssel sietett a völgynek mélységében, pártázattán a vidám pászit mosolgott, és az egész térség Flora ajándékaival kevéldkedett; itt Tytirus és Melibeus ledölvén, elővették nádból alkotott sipjokat, ékes öszveegyeztetéssel tisztelték a napot, melly Alexis jó baráttyoknak nevenapja volt. Itt a poeta Marton László nevenapját festett név alatt ünnepli.

TYTIRUS:

Álljunk meg pajtásom a vidám térségen,
Mert nincs jobb legelő egész mezőségen.

MELIBEUS:

Reábírnál tanácsod: látom diszességét,
Látom mint mutattya a fünek bővségét.
De nemcsak nyájunknak lehet itt élelme,
Ahol gyönyörködik emberi szív s elme.

TYTIRUS:

Ugy van, Melibeus. Dicsérem lelkedet,
Hogy illy szent mulatság töltheti kedvedet,
Teljes gyönyörűség ezeket szemlélni,
Ezekkel minden nap társolkodni s élni.

MELIBEUS:

Amit a szerencse tőlünk megtagadott,
Midőn uri s gazdag sorsból kiragadott,
Szíves akarattal nékie engedem,
S pásztori ügyömet könnyen elszenvedem.

TYTIRUS:

Melly méltóságosok gondolkodásaid,
Szerencsét tapodó fontos mondásaid.

MELIBEUS:

Dehogy is tehetnék egyéb ítéletet,
Midőn alacsonnak tartok olly életet,
Mellyben az álöröm s festett barátságok
Uralkodnak, s gyakran vétkes vigasságok.
Hadgyuk el azomban erről beszédünket,
Közölhettyük máskor érzékenységünket,
Más tiszte vagyon ma pásztori sipunknak,
S vigabb áldozat kell felkelő napunknak.

TYTIRUS:

Vallyon melly tekintet széditti sipodat,
Hogy megmásold kezdett ékesszóllásodat?

MELIBEUS:

Csodálom, Tytirus, rendes kérdésedet,
Mellybe látom fogyó emlékezetedet.
Ösméred Alexist, szives barátunkat,
Ki méltán elvárja ma áldozatunkat?

TYTIRUS:

Áh! hogyan ösméreném megbizott hivemet,
Kivel egy tarsolból eszem kenyeremet,
S vallyon mi kötelez ma tiszteletére?
Vagy mi visz Alexis emlékezetére?

MELIBEUS:

Nevenapját üli, ünnepli és tartya,
Jó szivü pásztorok társa és baráttya.

TYTIRUS:

Barátom, mit mondasz?

MELIBEUS:

Hidd el szavaimat.

TYTIRUS:

Áldlak, hogy ébresztet indulataimat!
Éjtszakát hajító napnak fényessége,
Mellyet kezd szemlélni földünk kereksege!
Látom különösen ragyogni utadat,
Elhagyván sötétes Hesperus kutadat.
Üdvöz légy! s ezerszer áldalak tégedet,
Sipomnak hangjával tisztelem képedet,
Hogy Alexisunknak ünnepét hordozod,
S ma fényességedet nékie áldozod.

Kérlek, még ezerszer illy világossággal,
Illy szerencsés, áldott s diszes méltósággal
Térj vissza! Vigadgyál pásztori karunkkal,
S engedd hosszas éltünk legyen barátunkkal!

MELIBEUS:

Pán, e vidám erdő s térség istensége,
Kitől fünek, fának van elevensége,
Áldd meg Alexisnek szép korral életét,
Kinek ma füzettyük méltó tiszteletét!

TYTIRUS:

Ne késsünk már tovább indulatainkkal,
Jöjj, öleljük inkább szíves karjainkkal!

MELIBEUS:

Megállj egy kevésbé, még kunyhómba megyek,
Hogy egy fehér sajtot tarsolomba tegyek.
Kis ajándékomat talán elfogadgya,
Mert egy hiv baráttya igaz szívből adgya.

TYTIRUS:

Csak frissen -----

1777

Három királyok napján

(Kiss Boldizsár tiszteletére)

Egek, mit szemlélek napkelet tájáról?
Három koronás fő költözik honnyáról;
Siet Sidóország anyavárosában,
Mondanád sas repül köszál nyilásában,
Sok tevék követik megterhelt hátokkal,
Izzadnak, fehéről szájuk tajtékokkal.
Vallyon mit jelentnek e gyors jövevények?
Talám a városhoz van menni törvények?
De tovább mit látok az égnek kékségén?
Egy ragyogó csillag ballag kerekségén.
Sugarát intézi a koronás főkre,
Mint a felkelő nap bércekek s erdőkre.
Ez már a természet rendét fellyül mulja,
S az álló csillagok törvényét feldőlja.
Vagy csak kaprozása a megcsalt szemfénynek?
Ó természet, ezek benned mért történnek?
Nem! - igaz látás ez, értem már rejtekét,
Illik, hogy kihágja természet mértékjét.
Amint Betlehemből jobb felé utaznak,

Egy istálló földő fái akadoznak.
Födetlen tetejét hófűvás takarja,
Rongyos oldalait éjszaki szél marja.
Ott fekszik emberi nemünk megváltója,
Kinek olly sok század vala sohajtója.
A jászolban reszket egy szénanyalábban,
Nem pedig kárpitos kevély palotában!
Szüz annya Józseffel állnak körülette,
Üzi a hideget barmok lehelete.
Talám ezt idézi e három jövevény?
Kinek kalauzza az a szokatlan fény?
Ugy van, béléptek már, bókulva imádgják,
Olly nagy kegyelmekért az egeket áldgják!
Tisztelik királi ajándékjaikkal,
Illetvén kis kezét édes csókjaikkal!
Örülj márrnost ember ilyen változáson,
S térdet, fejet hajtsál e csudalátáson!
Kiss Boldizsár, te is jelentsd örömedet,
Ki egy szent királnak köszönöd nevedet.
De, hogy hosszas légyen buzgó vigasságod,
Élj, s azután égben légyen boldogságod!

1778

Az „Orvosi Oktatások” szerzőjéhez

Melly érzékeny szívvvel néz hazánk könyvedre,
Melly vidám szemekkel tekénget nevedre,
Midőn szülöttyének fárodtságát láttya,
Mellyel életágát meghosszabbithattya.
Lefüzetted, hidd el, nagy részét adódnak,
Mellyel adós voltál anyaországodnak,
Amidőn éltető szerekkel segitted,
Kitől magad előbb életedet vetted.
Bátron danol már most a polgár mezein,
Áldás között forog az ostor kezein.
Mosolyodva nézi zöld szántófeldeit,
Hol gyümölcsbe láttya vér verejtékeit,
S reménli csürébe gyűjtött élelmével
Komor télt elhagyni házi csemetével,
Mert nem fél mostoha halál kaszájától,
Hogy olly könnyen fossza drága vagyonától.
Munkád bátorittya! Miként örvendezhetsz,
Hogy sok szives magyart a sirtól megmenthetsz!
Ezzel szükölködött még eddig országunk,
Ebben is helyrejött már heányosságunk:
Felséges Asszonyunk, (inkább mondom *Anyánk!*)
Ebben is akarta, hogy javuljon hazánk.
Mit kívánhatsz magyar már nagy *Asszonyodtól*,

Amit megtagadna sohajtó honnyodtól?
 Mérsékelheted-e örömkönyveidet,
 Ha Buda várára veted szemeidet?
 Egek, miként derül régi fényessége,
 Miként terjed világ előtt dicsősége;
 Hogy kutfeje minden szép tudományoknak,
 Melly első cimere híres országoknak.
 Görögök Athénást égis magasztalták,
 Mások Capitolnak tudósít csudálták,
 Franciák Párisnak élnek nagy nevével,
 Kérkedik Anglia Londonnak hírével;
 Magyar, elégedgy meg anyavárosoddal,
 Könnyen azokkal érsz okoskodásoddal.
 De illik, hogy ilyen sok jótéteményért,
 Hazádnak örökre kölcsönözött fényért,
 Érzékeny hálát adj *Nagy Theresiának*,
 S szünetlen országlást kívánnyál házának!
 Emlékezet követ építsél szivedben,
 Mellyre e verseket rajzold örömedben:
 „Mig magyarnak csak egy vércsepp rug erében,
 Mig repülő lelke akadoz nyelvében,
Nagy Theresiának szól téteménnyéről,
 Mert számot sem adhat ezer kegyelméről.”
 Te pedig, barátom, zöld borostyánodnak
 Nyugodj árnyékában!... s szép tudományodnak
 Hazád áldásában találj fel jutalmát,
 Életednek pedig égtől várd oltalmát!

1778

Igaz hazafi

...Accipit omnis

Exemplum pietas...

LUCANUS L. IX. Phars. V. 179.

Musám! adgy ma erőt versszerző tollamnak,
 S öntözd meg gyökerét zöld borostyánomnak,
 Majd kies pázsitra dőlök árnyékában
 S szabad érzést hozok lelkem hajlékában.
 Ne véld, hogy itt lássad Tytirst nyájával,
 Vagy Hiblát zajogni méheknek rajjával,
 Sem *Miltont* lantozni Ádám almájáról,
 S *Pópét* elmélkedni ember próbájáról.
 Nem! mind távol vannak ezek szándékomtól,
 Más oltár füstölög itt áldozatomtól;
 Egy *igaz hazafi* lesz tárgya lantomnak,
 Kinek nemes szívét festem országomnak.

*

Buda, ki már ébredsz fényes hamvaidból,
S üzöd a hallgatást roppant bástyáidból,
Boldogabb vagy, hidd el, napod virradtával,
Mint Dárius perzsák büszke birtokával!
Igaz, hogy nem látom Mátyás könyvtartóját,
Melly most is sirattya Diánna zászlóját,
Sem nagy Átillának véres koronáját,
Ki világnak szülte Velence csudáját.
Ezek mind elmultak!... de csak azon okból,
Hogy nagyobb részt vehess más boldogságokból,
Kik most bástyáidnak úgy folynak színére,
Mint Nilus Egyiptom szomjus mezejére!
Igy eltűnik a nap egünk tanyájáról,
Hogy más nap virradgyon világunk sarkáról:
Igy elnyilnak kies tavasznak rózsái,
Hogy kövessék jövő tavasz bokrétaí.

*

Végzetetlen volnék, ha elszámálhatnám,
Ha ujj diszeidet rendre rajzolhatnám;
Elég lesz az öröm könyvek öntésére,
Hogyha emlékezel István jobb kezére!
Ugy van! láttam minap buzgó könyveidet,
Láttam, hogy forgattad égre szemeidet,
Midőn szent királyunk áldott tetemeit
Vivén, énekelted szép dicséreteit!
Róma nem tisztelte így bálványképeit,
Sem a vak régiség házi isteneit,
Nem volt olly sokaság Olympus tövénél,
Hol görög ifjuság játszott Zevs képénél;
Peru sem ünnepli olly vigan munkáit,
Midőn hasogattya gyöpös barázdáit.

*

De melly jeles látás káprázza szememet,
Melly öröm tengere futtya el szívemet,
Midőn e sokaság közt egyet szemlélek,
Kit még elevenit régi magyar lélek!
Gróf *Károlyt* látom, kisdéd szülöttyével,
A szent kézt követni hazánk reményével.
Magyar ének hangzik buzgó ajakából,
S folynak sohajtási szive tárházából!
Kisfia késéri attyát jobb feléről,
Hogy példát vehessen haza szerelméről;
S még bimbóban vagyon ágának reménye,
Ébredgyen szívében természet törvénye.

*

Magamkivül ragad, ami következik!
Magyar! ha örömtől szived nem könnyezik,
Érzéketlen lettél Dáphnénak módgyára,
Kinek most is Phebus számot tart ágára.
Nézd el a kisdedet, hogy vigyáz attyára,
Hogy pillant titkossan zengő ajakára!
S mintha számba venné szives sohajtásit,
Olly hiven szemléli ajaka mozgását!
Attya reá tekint! - gyullad örömében!
Nyomtatott énekét szorította kezében,
Ujjával intézvé fiát énekében,
Felelnek egymásnak szavak zengésében.
Ekkor Tróját láttam Máró festéséből:
Hogy öltözött lángban Páris esetéből,
Hogy vette Énéas aggottyát vállára,
Hogy kis Juliussát vezető karjára!

*

Ugy tetszik, hogy nyílnak most arany ideink,
S felkelnek szomoru hamvakból őseink,
Kik hazaszerelmek bizonyittására,
Sokan ellenségek döltek pallosára.
Mintha emelkedne nagy Zrini sirjából,
Mellyet épített volt törökök csontyából,
Midőn Sziget várát addig védelmezte,
Még lelkét testében mozogni érezte!
Mintha lelkesedne Mohács bús térsége,
Hol fátyolba nyugszik hazánk dicsősége!
S ahol minden fünek sötét árnyékába,
Egy igaz magyarnak akadnál hamvába!
Mind e nemes lelkek sietnek Budára,
Hogy tegyék karjokat *Károly* vállára,
Kiben nagy véreknek látták onokáját,
Midőn oly példásan szereti hazáját!

*

Nyugodgyatok, kérlek, ti nemes árnyékok,
Kiknek sok bús könnyvel nedvesül hajlékok!...
Elegen élnek még Árpád fiaiból,
Elegen dicsőült István árváiból,
Kik Gróf *Károlynak* címeres szivéről,
Örök dicsérettel szólnak nagy nevérol!
Miltiades vette *Pécile* révében,
Érdemlett jutalmát *Pánéus* mivében.
Hogy *Coriolánus* megtartá hazáját,
Tölgyfa ágaiból fonták koronáját.
Ezek, s még ezersen ama régiségben,
Onokáiknál is élnek dicsőségben,
Hogy olly szeretettel voltak hazájokhoz,
Melly bár minden polgárt vonna példájokhoz!

Hát mi, hogy hallgatnánk *Károly* lángjáról,
Ki szüntelen röpi szive oltáráról!

*

Nem! nem felejtkezünk *Károly* szivéről!
Sőt ha végeznek is egek életéről,
Hogy kiragadhassák buzgó karjainkból,
Ki nem ragadhattyák sohajtásainkból!
Magyarok szívében fog ő temetkezni,
S minden érrugásban fogunk emlékezni,
Hogy egy olyan halott nyugszik kebelünkben,
Kinek halhatatlan neve nemzetünkben!

1778

Egy elenyészendő rózsához

Ékes alkotmánya természet Urának
Mosolygó szülöttje kertész munkájának,
Elhalsz?... áh! lecsüggő fejed bizonyította,
Mert már az haldoklók festéke borította!
De miként lehet az, hogy olly gyorsan muljál,
Hogy élted zsenéjén Styx vizében hulljál,
Ki, mihelyt hajnali csillag jön egünkre,
Elpirulva nézel emberi nemünkre!
Feloldod természet kötelét bimbódba;
Ragyog ezüst harmat kinyílt ajakodba.
Tövis őrállókat veszel szépségednek,
Nehogy minden csélcsap ártson épségednek;
S így ha megjelenik Febus szekerével,
Kérkedel gráciák egész seregével!
Még Arethusa is, noha szemérmétől
Gátoltatik, gyullad színed szerelmétől;
Lesütött szemekkel szedeget ölébe,
Elsiet azután Diánna völgyébe,
Leül ott egy tiszta pataknek partyára
Melly szép csergéssel fut Flora határára...
Koszorukat készített asszonya számára,
Énekel, s az Ekhók felelnek szavára!
Szóval nincs egy szív is Nimfák seregében,
Ki nem örül, hogyha mosolyogsz keblében.
Egek, mulandó-é tehát ez a szépség,
Mellyre méltán hevül minden érzékenység!
Ugy van, hogy mulandó! mert nincs öröksége,
Valamit békerített világ kereksege...
Klorisok példátok vegyétek rózsáról,
Kiket Venus ragad szelid szív uttyáról,
Ti is így elmúltok!... elhervad szépségtek,
Mellyel most sok gyenge szívről zsákmányt szedtek.

1778

A lenyugovó naphoz

Már Febus eljárván feldünk kerekességét,
Éjszaki tengerbe mártva fényességét!
Bágyodt sugarakkal festi a világot,
Mert már kerék sarkán félig áltol hágott.
A távol kékellő hegyek füstölögnek,
A patakok nagyobb zajjal hömpölgnek,
Minthogy csillapodik a világ lármája,
Mellyet Morfeusnak szunnyaszt álmos fája.
Az izzadó munkás visszatér mívéről,
Csekély eledelét eszi tüzhellyéről;
A szomjus csöcsömös csügg mellyén annyának,
S kapálódzva örül kis vacsorájának.
Ott egy juhász ballag bús furuglyájával,
S közli buját haza ereglő nyájával;
Itt egy pásztor veti tarsolyát vállára,
S bőgő seregével siet tanyájára. -
Az egész természet készül csendességre,
Csak szívünk intetik elmés ébredtségre!
Melly hasznos gondolat jön itt elméinkbe,
Millyen szent irtózás zsibbog ereinkbe,
Ha jól megfontoljuk a nap elenyészését,
Melly olly gyorsan éri fényessége vesztét!
Ebből vegyél példát ember életedről,
Ez int hathatósan mulandó végedről.
Mert melly nap eltűnik, többet nem világít;
Fonnyadt virágocska réteket nem sárgít;
Az elfolyt patakok már vissza nem térnek,
Vén s kiszárodott tölgyfák nyárt soha nem érnek:
Ugy, ha elaluszik életünk világja,
Többet fel nem derül, - mert a sir elzárja!

1778

Titkos Polyxena

... quae morte revelli

Heu sola poteris, poteris nec morte revelli.

OVID. Metamorph. L. 4. Fab. 4.

Végezd már álmat, s vesd rám szemeidet,
Ime *Polyxena* fogja kezeidet!
Hideg ugyan minden tagja árnyékomnak,
De ég most is tüze hajlandóságomnak.
Meg ne rémülj, kérlek, halavány képemtől
Mert a sir megfosztott minden szépségemtől;
Melly két szemeimet kékség borította,

Az halál hamuvá s porrá fordította;
Két rózsát képeztél függnie orcáman,
Vérpatak látszotott hömpölni száman,
De már rózsáimnak elhervadt szépsége;
Mint, melyet a napnak éget hevessége,
Kiszáradt a patak, megszűnt a forrása,
Sőt helyét sem tudnád, merre vólt folyása.
Gesztenyeszin hajam lehullott fejemről,
Elenyészett fejr gyengeség kezemről!
Ládd, mint megváltozhat egy kinyíló virág!
Mégis bálványozza, s imádgya a világ!

Mindentől megfosztott az halál törvénnye,
Elfonnyasztott mindent a sirnak örvénnye,
Egyedül szívemnek maradt meg épsége,
Mert erre nem terjed halál tehetsége!
Ezért az éjjelnek csendes homályában,
Midőn minden állot szunnyadoz álmában,
Felkeltem koporsóm hives rejtekéből,
Gyulladván szívemnek eskütt szerelméből.
Tehozzád siettek elbádgyodt lábaim,
S most téged ölelnék testetlen karjaim.
Neved napját hozza jövő világosság!
Ah! töltse szivedet érzékeny vigasság!
Én mást nem adhatok mostani sorsomban,
Mert nincs tehetségem sötét koporsómban,
Hanem ezer áldást hintek életedre,
Nézzen kegyelmessen az ég személlyedre!
Ha pedig elvégzed pállafutásodat,
Isten angyalival töltsd boldogságodat.
De néha rólam is, kérlek, emlékezzél,
Imádságid között el ne felejtkezzél,
S ezzel bizonyítsd meg régi hivségedet,
Hogy lelkemnek nyujtod szent segítségégedet.
Eltelt már az óra! - már nem mulathatok!
Ah mért szünet nélkül veled nem lakhatok?
De élj, hogy sirassál! - én, noha rothadok,
Olvasd hamvaimon, hogy hived maradok!

1778

Generalis Gróf Vurmser vitézsége Habelschvertnél

*Virtute functos, more patrum, duces
... canemus.*

HORAT. L. 4. Ode 15. Car. 28.

Szállj le, Calliopé, Hemus tetejéről,
Eleget lantoztál Caesar erejéről,
Midőn Pompét üzte Pharsal mezejéről,
S vitéz borostyánit leszedte fejéről.-

Siess velem jönni Elbe kutfejére;
Majd ott Óriások felülvén hegyére,
Nézzünk a Nagy József vitéz seregére,
Hány burkust füzött már pallosa hegyére.

Csak meg ne irtózzál az holt tetemektől,
Vagy lassu halállal küszködő szemektől!
Hazája kívánnya ezt a gyermekektől,
S szép is így meghalni ellenség kezektől.

Illy bajnokul holt meg *Decius* honnyáért,
Igy két *Horátius* világ asszonyáért,
Igy *Kodrus* Athénás kedves várossáért,
S így *Kemény Simon* is magyarok attyáért.

Melly szépen nyugosznak dicsőség karjain!
Rózsabokrok nőnek mindegyik hamvain,
Örömkönyvet hullat haza illy fiain, -
S felmetszé neveket Márs templom falain.

Már oda jutottunk, látom a térséget;
Sas szárnyai fedik a vitéz népséget;
Kivont karddal várják mind a jelenséget,
Hogy letapodhassák a vad ellenséget.

Még az hajnal csak most ébredt fel álmából,
S első sugárt küldi piros világából,
Hogy Vurmser kijön hadi sátorából -
Hektornak mondanád képe állásából!

Délceg paripája kapál patkójával,
S kérkedik arannyal varrott csótárjával;
Felül a nagy vitéz zománcos kardgyával,
Szóllittya táborát hadi trombitával.

Azután vágottva kerüli rendeit,
Vitéz pajtásinak dicséri sziveit;
Igéri, hogy még ma Elbének vizeit
Burkus vérrel festi, s eltörli népeit.

A nap nem olly heves Lybia széllyében,
A tűz nem lángal ugy Etna kéménnyében,
Mint a bajnoki vér Vurmser népében,
Mert tudgya, szüntelen győz vezérlésében.

Indul öt szakaszban a tábor uttyára,
Ámbár a tél borul Flora határára;
S havas felhők ülven Boreás hátára,
Setét fátyolt huznak ég boltozattyára.

Gondolnád, hogy ama tengernek partyait
Lakják, kinek örök fagy köti habjait,
Vagy hideg Grönlandnak végső határait,
Honnan eltította nyár s tavasz javait:

Olly készséggel birják hideg keménségét;
Sietve halladgyák völgyeknek mélységét,
Azután felhatván sziklák hegyességét!
Vélnéd, hogy markolják felhők setéségét!

Igy hordozta népét Pirene hegyein,
S a tornyos havasok lugosos tetein
Az is, kinek Róma rettegett erein,
Midőn Herkulesse váit Kannák mezein.

Elérkeznek végre Glátz tartományába,
S még ellenség része szunnyadoz álmába,
Hogy már Sasunk röpdöz Habelschvert várába,
S inti, hogy készüljön József rabságában.

Vurmser, mint villám, nyargal táborában,
Mennydörgés hallatik csattogni szavában,
Fringiai pallost villogtat markában,
Márst is így festik le scythák templomában.

Felosztja seregét Cseh- s Glatz kapujára,
Lajtorjákat emel bástyák oldalára; -
S hadi jelet adván a vár vivására,
Egyszerre omlani kezd minden szavára.

Itt a szörnyüséget lásd igaz képében!
Melly piros a pallos magyarok kezében!
Nincsen szánokodás ellenség vérében,
Szokássá lett ez már Vurmser népében.

Mint midőn Scipio röpülő hadával
Szembeszállott vitéz Hánnibál honnyával,
Felkoncolta népét Dido bástyájával,
S csak emlékezetét hagyta fent hamvával.

Kardgyuk éle viszi a vár piacára,
Hol már vér hömpölög források módgyára;
Nem ügyelnek burkus kékes ágyujára,
Tudgyák, elégtelen magyar halálára!

Felkiált Vurmser: „kész a győzelem!
Éljen Theresia s József fejedelem!” -
Itt az ellenségre jött végső félelem,
Mert látta, hogy nincsen sehol segedelem!

Ekkor halt már minden, ami csak halhatott,
Mert bezárt kapuin ki nem szaladhatott;
Ki pedig életre kegyelmet kaphatott,
Rabbá lett, s magyarok szivéről szólhatott!

Végződik a csata öröm kiáltással,
Szállására mégyen pajtás a pajtással;
Beszélik egymásnak, ki melly bajvivással
Dolgozott, s hány burkust ejtett egy vágással?

Igy hajós kiérvén tenger veszélyéből,
Vagy az érzéketlen Namagon kezéből:
Ki nem fogy eseti hosszas beszédéből,
Mert vidámul szive emlékezetéből.

1779

Érzékeny gondolatok

Non recito cuiquam, nisi amicis. HORAT.

I

Egy tenger közepén álló kőszálon nyugszik egy sziv, mellyet a szélvész ostromol

Haszontalan csapdossz, tenger, habjaiddal;
Éol, haszontalan dőlsz rám rabjaiddal,
Győzhetetlen kőszál istápja szivemnek,
Mellyet örökösen áldozok hivemnek.

II

Tüskével vagyon egy sziv békerítve

Melly keserves nyögbe zárt hajlandóságom,
Midőn nem érheti tárgyát boldogságom!
De bár keservejobb volna is rabságom,
Mégis holtig tartó lesz állandóságom.

III

Egy ékes személynek lábainál térdepel egy ifju; de a személy
egy repülő madárra mutat, melly egy szivet tart szájában

Amit keressz, nincs már magam hatalmában,
Mert ama kis madár hordozza szájában,
Kit már bizonyossá tettem vagyonnyában;
Azért menj! s illy kincset végy más tárházában.

IV

Két, veres pántlikával öszvekött sziv halálfő felett áll

Melly ártatlan kötél kapcsolja szivünket,
Hidd el, még az ég is áldgya szerelmünket.
Kérlek, olyan szentül tartsuk hivségünket,
hogy egész a sirig vigyük bilincsünket!

V

Egy szerelmétől vajult ifju szivére mutat

Szivemben szüntelen rólad gondolkozom,
Néked szerelmemmel szüntelen áldozom,
Mert még hivebb szivre sohasem akadtam,
Miolta érezni hiv szivemet hagytam.

VI

Egy szép személy egy kopasz kősziklára támaszkodik,
gondolattyaiban elmerülve

Mennyit kell egy igaz szivnek sohajtozni,
Hányszor könyves szemmel magán óhajtozni,
Miglen azt a boldog órát elérheti,
Hogy hive keblében buját enyhitheti!

VII

Egy kőszálon áll egy sziv, melly után nyul egy ifju, de el nem érheti

Tantalus almája csak árnyéka ennek,
Ki után megvakul fénye minden szemnek!
Mégis annak kinnya legnagyobb, pokloknál,
Tehát enyim nagyobb a legnagyobbaknál!

VIII

Asszu ágon nyög egy szomorú gerlice

Amelly nap megfosztott szivemnek mássától;
Az fosztott meg éltem minden vigságától; -
S mivel már hasonló szivre nem találok,
Azért bánatomtól soha meg nem válok!

IX

Nádszálon áll egy sziv, s a szélnek fuvása szerint ingadoz

Mint a szél lengedez, úgy inog hivséged,
Próteust képzeled festett szivességed.
Bátran! - de jól vigyázz, hogy ne csalatkozzál,
S hajótörés után habokhoz kapdozzál.

X

Hajnalban egy ékes személy kertyét öntözgeti

Már a piros hajnal mosolyog egünkön,
S újra kezdi Venus játékát szivünkön.
Azért kertecskémet én is öntözgetem,
Hol még ma hivemet buzgón ölelgetem!

XI

A havasi juhász egy kőszálon furuglyál, s előtte egy kies völgyben legelnek juhái

Közlöm szerelmemet érzékeny sipommal,
Lelkesedgyék egész völgy indulatommal.
Napnyugoti szellők ragadgyák szavamat,
S ahhoz vigyék, kinek szentelem hamvamat.

XII

Egy szomorun csergedező pataknak partyán ül egy bus személy

Érzéketlen patak, miként csergedezel,
Ártatlan zugással fájdalmat képezel. -
Engedd, elegyítsem vizeddel könyvemet,
S ezzel könnyebbíttsem haldokló szívemet!

XIII

Egy személy egy szívet repített ki kezéből

Repülj, égő szívem, annak hajlékába,
Kinek rózsák nyílnak piros ajakába.
Áruld el mellyemnek érzékenységről,
S lopj le egy-két csókot isteni képéről.

XIV

Egy kinyílt szívből lángok rohannak ki

Tekénts be szívemnek hevült rejtekébe,
Citharéát fogod látni itt székébe.
S mindezek a tüzek számodra lángolnak, -
Mert képednek minden ereim hódolnak.

XV

Egy pásztor hársfára vágja Fillisnek (szeretőjének) nevét

Csendes magányosság! szívem nyájassága,
Ki sok nyögésimnek lehetsz bizonyossága; -
Im, itt hagyom nevét ékes Fillisemnek,
Hogy e fával nőjön jele szerelmemnek.

XVI

A felháborodott tenger ide s tova hány egy hajót

Sorsom a haragos tengert képzelheti,
Mellyen hajóm kívánt partyát nem érheti;
De mégis, elbusult szívem remélheti,
Hogy még fellegimet fényes nap követi.

XVII

Egy ifju szép bokrétát tart a kezében

Boldog virágocskám! menj hivem keblébe.
Ó mint kérkedhetel asszonyod kényyébe!
Szöktess egy pillantást helyettem mellyébe,
S mondd: nincs olly gyengeség Ciprus szigettyébe.

XVIII

Két szivet egy lánc kapcsol össze, és három vagy négy más szív repdes körülöttek

Ne hizelkedgyetek tündér hivségtekkel,
Mert bár előznének Venust szépségtekkel,
Mégsem vonhattok el hivem szerelmétől,
Kinek csak a halál választ el szívetől.

XIX

Kupidó sűrű bokrokból lövi nyilát egy szivre

Keszkenőddel puha szellők játszadoztak,
Midőn pillantásim képeden futkoztak.
Gömbölyű mellyedre csak egyet vetettem,
Máris Kupidónak puzdráját érzettem!

XX

Egy Grácia ferdik; egy bokor mellől alattomban nézi egy ifju

Ó szerencsés habok, miként örülhettek,
Hogy annyi szép titkot bártran szemlélhettek!
Vajha szabad volna Szalmácist követnem,
S magamat szerelem tengerébe vetnem!

XXI

Egy Grácia a szép illatu pázsiton szunnyadoz; alattomban nézi egy ifju

Egek! millyen szépség enyeleg arcáján!
Melly piros patakok csergedeznek száján!
Ida vetekednék két tellyes almáján -
A többit meglátod Názó Korinnáján.

XXII

Egy szív tömlőben nyög; a másik kívül áll

Elválasztják ugyan vasak személyünket,
De nem válaszhatják esküdt szerelmünket,
Sőt, amelly akadály különöz bennünket,
Érzékenyebb tüzzel gyullasztja szívünket.

XXIII

Két galamb két sziven áll és csókolódik

Halok, Galateám, midőn csókolhatlak,
Halok, ha mellyemhez gyengén szoríthatlak! -
Csuda, illy kinok közt mégsem utálhatlak,
Sőt imádás nélkül soha nem láthatlak.

XXIV

A holdvilágnál egy lugosban járkál egy ifju, gondolatjaiban elmerülve

A fáradt természet béhunya szemeit,
Szökik a lágy szellők mirtus leveleit;
Álmos ágyán kiki felejtí terheit,
Csak egy szerencsétlen nyögi szerelmeit.

XXV

Egy kisedet gyermek a másikat egy kis kocsin huzza

Nézd el az ártatlan természet munkáit,
Mellyek festésére oktatta Musáit
Göthe, s boldogoknak nevezte tréfáit,
Mert még nem esméri az élet ígáit!

XXVI

Orfeus, a tilalom ellen, visszateként Euriditzére, és ismét megfosztatik tőle örökre

Szegény, mennyit vesztett csak egy pillantással,
Mit már vissza nem nyer ezer sohajtással! -
Hogyha a szerelem terhel vakittással,
Hogy vétkezhetett ez mégis a látással?

XXVII

Egy hajó a szélvész után part felé közelget

Már egy kegyes sugár mosolyog szívemre,
Mellyet küld szerencsém némü reményemre,
Mint a szélvészek közt fáradt evezőnek,
Ki messzéről látja jelét egy mezőnek.

XXVIII

Klóris egy kellemetes kert felé sétál mulatozásra

Hüves Pomónának nyugtató szállása,
Mellyre mosolyodik Klórisom látása,
Tisztelem rózsákkal szagos tüzhelyedet,
Hogy fogadd kegyessen mái vendégedet.

XXIX

Egy ifju bucsuzó félben áll kedvesse előtt

Vedd végső bucsuját igaz tisztelődnék,
Kit a sors irigylett érzékeny ölednek!
Kiragad határján lakó vidékednek,
De szivemben haggya jelét személyednek!

XXX

Venus faragott képét nézi egy ifju

Hidd el, csalatkozott Fidiás mivében,
Hogy Venust rajzolta híres műhelyében;
Mert arra célozván igyekezetében,
Azonban te képed látszott remekjében.

XXXI

Egy pázsiton nyugszik egy ifju, gondolattyaiban elmerülve

Hány veszélyt szenvedett Ulisszes honnyáért,
Jázon mennyit fáradt Kolkis báránnyáért, -
Mindegyik koszorut nyert fáradságáért:
Csak szivem sohajtoz hasztalan tárgyaért!

XXXII

Egy ifju szerelmessét tartya karjai között és zsebóráját tekénti

Midőn a bal szelek viszik vitorlámat,
Nem győzöm sürgetni unalmas órámat;
Ha pedig Klórisom piheg kebelemben
Száz pillantást egynek számlálok szivemben.

XXXIII

Egy oltáron áll két sziv

Megesküdtünk immár Venus oltárjánál,
Mint Sándor Kártigám festett márvánnyánál;
Bárha elválunk is Kháron hajójánál,
Mégis megáll szivünk szent fogadásánál.

XXXIV

Etna hegye mellett áll egy ifju

Piramus szerelmét szederjfa mutattya,
Párisét füstölgő Ilion sirattya;
Endimion hevét Latmus vádolhattya;
Enyimet Etnának lángja rajzolhattya.

XXXV

Héloize és Abelárd; igaz szerelem példája

Boldog Héloize, hived szerelmével,
Ki csudálatosan hevített tüzével; -
Mert, ha voltaképpen szívét megvizsgálom,
Ott igaz szerelem képét feltalálom.

XXXVI

Metasztázus elbucsuzik Nicse barátyjától

Isten hozzád, Nicse! már el kell távoznom;
Hány erdőn s mezőkön szükség most utaznom! -
Minden ágtól fogom nevedet kérdezni.
Hát te, barátodról fogsz-e emlékezni?

XXXVII

A nap elenyésző félben vagy, melyet egy ifju elmélkedve néz

Áruló sugarak, mért el nem enyésztek?
Elájult szívemnek mennyi but szerezték! -
Ó ha ti majd éjszak tengerén eveztek,
Mennyi gyönyörűség okaivá lesztek!

XXXVIII

Kapcáját egy rózsaszínű pántlikával köti Klóris; előtte áll imádója

Jaj, takard el kérlek!... Olvasztod szívemet,
Midőn olly titokkal táplálod szememet!
Hidd el, ezzel oda vezeted szívemet,
Hol trónussán látom érzékenységet!

XXXIX

Vadászatra menő félben áll egy ifju

Kimegyek az erdők hűves szállására;
Bár csak Aktéonnak akadnék nyomára! -
Melly részegen néznék Garga folyására!
Meghalnék Diánnám olly szép látására.

XL

Egy ifju térden áll kedvesse előtt, s kardot nyujt néki

Diánám, kezedbe ajánlom éltemet;
Vagy engesztelődve tekénts személyemet,
Vagy, ha számba veszed még tovább vétkeket,
Inkább vedd e kardot, s verd által mellyemet!

XLI

Egy óra mellett áll egy ifju

Tudod, Galatéám, nemét szerelmemnek,
Tudod valóságát eskütt hivségemnek;
S hogy csak az oltya el lángjait szivemnek,
Ki végső óráját hozza el éltémnek.

XLII

Klóris fejr tafotaágyán aluszik: kifestett hó mellyét a szerelem istenei mozgattyák

Melly édes képekkel töltöm álmaimat!
Adónis vállára teszem karjaimat;
Ezer csók fereszti hevült ajakimat. -
Bár szüntelen álom birná napjaimat!

XLIII

A kis Kupidó egy koporsó köre vágja e verseket

Jámbor! kérlek, állj meg! nézd e jelenséget,
Hol elzárt örökre halál egy hivséget;
Jelentsd vagy egy könyvvel a keserüséget,
Azután menny, s hagyd el e gyászos térséget!

XLIV

Egy hajó kiterjesztett vitorlákkal áll a tenger közepén,
de nem indulhat, mivel semmi szél sem fúj

Nyugszik a nagy tenger csendes habjaival,
Nem indulhat hajóm kész vitorláival, -
Nincs szél, melly mozdítsa folyó szárnyaival;
Nincs, aki segittse kegyes karjaival.

XLV

Klóris bucsuját veszi kedvességétől

Élj százszor boldogul, eltávozásodban;
Vezéreljen az ég minden járásodban!
Emlékezzél néha magánosságodban,
Hogy szivem holtig nyög édes rabságodban!

1779

Egy boldogtalannak panasszai a halavány holdnál

Szomoru csillagzat! melly bus sugárokkal
Játszol a csendessen csergő patakokkal!
Csak te vagy még ébren boldogtalanokkal,
Kiknek szive vérzik s küszködik bajokkal.

Hallod, hogy sohajtnak estvél homályaiban,
Midőn a természet szunnyadoz álmában. -
Nincs álom ezeknek gyászos kunyhójában!
Eltűnt, eltávozott boldogabb házában!

Ott egy temetőnek látom keresztyeit,
Bágyodt szél mozgattya cyprus leveleit.
Ó! az árnyékozza soknak tetemeit,
Kik velem érezték az élet terheit!

Egy fehér árnyékot szemlélek sirjából,
Suhogva felkelni, halottas honnyából -
Vallyon nem lesz-é ez azoknak számából,
Kik mint én, könyveztek szivek fájdomlából?

Ó bár felém jönné! nem félnék képétől;
Többet reménlenék borzasztó lelkétől,
Mint élő halandók szemfényvesztésétől,
Kiknek számkivetve vagyok kegyelmétől!

Jaj de ismét eltűnt... ez is fut engemet!...
Talám észre vette hullani könyvemet!
Ó hát nincs már senki, aki nyögésemet
Hallaná, s enyhíteni akarná ügyömet?

Üss, te boldog óra, amelly inségemből,
Ki fogsz szállítani illy sok gyötrelmemből,
Szakaszd ki e sebes szívet kebelemből,
S csinálly port agyagból készített testemből!

Talám majd valaki jön sirom széllyére,
S akasztván egy darab fátyolt keresztyére,
Reá emlékezik baráttya szivére,
Egy könyvet gördítvén hideg tetemére!

1780

Az isteni gondviselés

Hol van olly Istenség, mint Te, ki karoddal
Mindent teremtetted, s éltetsz hatalmaddal?
Tőled függ e világ roppant épülete,
Tőled e kerektség minden szegelete;
Istene vagy Szeráf égő szerelmének,
Istene legkisebb plánta gyökerének.

Minden, ami lebeg, piheg, gondolkozik,
A te teremted, s tenéked áldozik.
Mennyire a szellő röpül fuvásával,
S mennyire a nap hat arany sugarával,
Elérsz végezetid örök hatalmával,
S tetszésed szerént bánsz kezed munkájával.

Vétkesen álmadoz Epikur magában,
Ugy föstván istenét fényes trónusában,
Mintha nem ügyelne e szép kerekiségre,
Mellyet semmiségből hozott fényességre:
Mert az a hatalom, melyet teményünkkel
Tisztelünk egébe, s imádunk szivünkkel,
Mint atya, úgy vigyáz, kedves szülőtyére,
Kegyességgel teként nagy teremtésére.
Hát talám ki lelket alkotott testünkbe,
S gondolkodó erőt gyullasztott eszünkbe,
Nem ügyel ő róla tett ítéletinkre,
S nem néz hálaadó érzékenységekinkre?
Hát talám, kit minden állot életével
Magasztal, s dicsekszik illy teremtmőjével,
Nem fog gondolkodni azok tartásáról,
Kiket elevenné tett semmi voltáról?
Ó ha a féreg is érdemlett teremtet,
Mért nem érdemelne tőle gondviselést?

„Mit, még a féreg is, kit mi megvetéssel
Nézünk, s megtapodunk gondatlan lépéssel,
Érdemelné, egek kék boltozattyáról,
Hogy reá tekéntszen Isten trónussáról?
Nagy csekélség volna olyan méltóságnak,
Ki karjain nyugszik örök boldogságnak!”

Igy szól az emberi kevél vélekedés,
Kit szin csiklandoztat, s muló képzelődés,
És csak az érdemes mély tiszteletére,
Ami arany sugárt boríthat szemére.
Ó te, ki így ítélsz okoskodásoddal,
Elhiheted, csudát tapodsz meg láboddal!
Teremts egy olly férget, ki éljen s érezzen,
Ki éltét szeresse, s élelmet szerezzen.
Ha nincs annyi erőd, imádd teremtmőjét,
Imádd olly csudának, mint te vagy, szerzőjét,
S valld meg, hogy érdemes az Isten gondjára,
Ki ezt is teremte világ csudájára.

Nézz egy virágokkal befestett mezőre,
Melly illattyát bizván estvéli szellőre,
Elődbe röpíti, s kér, hogy nézz reája,
Melly kies térsége, s melly szép bokrétája!
Valld meg, nem látod-e minden virágjában
Azt, ki százezerszer szebb magosságában?
Mondd, ki ékesitti ama telekeket,
Hol gazdag kalászosok lehajtyák fejeket,

S ki hullattya harmat ezüstös cseppeit,
Hogy itassák buza szomjus gyökereit?

Ott egy pataknál ülsz, melly szép csérgésével
Fut a virágok közt kristályos vizével -
Kecsegtet, s szivessen nézed kis habjait,
Szivessen tekénted illatos partyait -
Mit gondolsz, hát ennek ki intézte uttyát?
Ki szerzi vizeit? s ki tartya fenn kuttyát?
Im, látod a gondos természet képéből,
Hogy Istenének él gondviseléséből.

Látod ott egy terhes felleget messzéről,
Melly minden fényt elűz az egek térjéről;
Előrebocsátta sűvöltő szeleit,
S úgy közelget, szórván pusztító tüzeit.
Kárpát bércekeit vélnéd formájából,
Vagy Etnát lángokat okádni torkából,
Ugy nyulik felfelé setét tornyaival,
Megrázzván a földet bus morgásaival.
Retteg a természet egész erejében,
Rettegsz te is kunyhód setét szegletében,
Védelmért sohajtasz; félsz ménköveitől,
Félsz az Istenségnek erős kezeitől.
Mint midőn kis madár sziklás rejtekéből
Látván a sólyomot repülni fészkeből,
Elbujik az erdők berkes homályában,
Várván üdvösséget tölgyfa odujában:
Nem érzed-e ekkor teremőd karjait,
Ki száz halál közt is fedezi fiait,
S ámbár fejed fölött csattog mennykövével,
Mégis védelmezni tud kegyességével?
Csak hálaadó légy, s áldd fényességében
Azt, ki atyád, noha mennydörög egében.

Menjünk most Lybia fővény hegyeire,
Nézzünk a felhőkig nyuló fenyvesire,
Megláttyuk, hogy szalad kis őz rejtekiben,
Hallván az oroszlányt bögni erdeiben.
Mért fél? mért szalad el határja széllyére?
Hogy tudja gyilkossát, s mért vigyáz éltére?
Nézzünk tovább minden állatok nemére,
Melly hiven igyekszik mindegyik végére.
Azok, kik tanyánkban eszik bagláinkat,
Békességgel hordják terhes jármainkat,
Kik pedig még vadan járnak határinkat,
Rettegik halállal töltött puskáinkat.
A sas fellegekig hat repülésével,
Féreg pedig porban mászkál kis testével,
A méh eledelét önnön munkájából
Veszi, mellyet készített tavasz virágjából;
A karval pediglen hajnal hasadtával
Kirepül az égre, s ott lebeg szárnyával,

Vigyáz mindenfelé, hol kapna prédára,
Azután, mint villám, lecsap a pajtára,
Felfüggeszt egy szeléd galambot körmére, ...
Ó láttam, hogy vitte kegyetlen fészkére!
Mondd meg, ki tanította e vad állotokat,
Hogy minden ész nélkül tudhassák tárgyakat?
Mondod a természet? - hát ezt ki szerzette?
Nemde az, ki ezt is vélek teremtette?

Ugy van, Mindenható, Te tanítottad őket!
Te nőttetsz éltekre zöldellő mezőket! -
Hát én, kit nemessebb kezed munkájából
Emberré teremtél agyag kovásszából;
Én, kire rátetted titkos pecsétedet,
Ruháztál lelkemre isteni képedet,
Én ne érdemeljem gondviselésedet,
Ki ész s szabadsággal imádom nevedet?

Ott egy virágocska halavány színével
Jelenti, hogy elhal s mulik szépségével;
Itt egy szarvas piheg elaggott mejjéből,
S készíti párját kifújni testéből:
Ügyelsz mindegyikre, s intézed végeket,
Intézed enyészni kezdő életeteket, -
Csak én, kinek lelke halál törvényétől
Szabad, s örökségre repül el testétől -
Legyek elrendelve sors vak erejére,
Melly felettem függjön, s hányhasson kedvére?

Nem! nem! nagy Teremtőm, gondolsz te miveddel,
Tekéntesz reám is atyai szemekkel.
Még midőn lebegtem a bus semmisségben,
Már el volt rendelve a nagy Istenségben,
Melly szempillantásban száll rám boldogságom,
S mellybe fog üldözni boldogtalanságom!
Ó te, nagy hatalom, látlak trónusodban,
Látom világunkat nyugodni karodban!
Te vezetted Sándort Persepol várához,
Te vezetted Cézárt Rubikon partyához,
Szomoru Spártának dőlő falaira,
Te vontál örökös fátyolt hamvaira.
Igy csinálsz várakat kórós pusztaságból,
S ismét pusztaságot kevély uraságból.
Látod a jövődő setét éjtszakáját,
S úgy rendeled ember szerencsekockáját.
Mindent elintézel szent akaratoddal,
S bé is tellyesítesz örök hatalmaddal.
Van tehát oly erő világunk rendében,
Kinek élünk, halunk gondviselésében.

1780

A szép tudományoknak áldozott versek

*Örömmek könyvei folyák el szememet,
Midőn virágozni látom nemzetemet.
Már eleget éltem!*

BARCSAY kapitány

Láttam tegnap Fébust tűnő világával,
Láttam haldoklani kezdő sugarával,
Estvélyi felhőkről láttam bágyodtságát,
Mellyekre festette végső pirosságát.
S midőn így szemlélném, elalutt szememből,
Ó hány sohajtások követték szivemből!
Te boldog csillagzat, mondám: homályodból,
Hogy fogsz felvirradni szerencsés álmodból!
Melly napra költöd fel scythák onokáit,
Melly fénnel vonod be Mátyás palotáit!
Felveszed Minervát Athénás hamvából,
S a kegyes Musákat Hémus lugossából,
Elhozod Budának újult piacira,
Hogy magyar füstöljön teményt oltárira,
Az a magyar, aki Chinának falától,
Hozván isteneit Tánáis partjától,
Leverte sátorit Pannon határában,
Hol egy igaz Isten lépett templomában.
Itt letelepedvén szerencse karjára,
S esküdvén Bellóna véres paizsára,
Nem mehetett Pállás szentelt templomába,
Nem a szeléd Muzsák tudós udvarába!
Örökös háboruk birták századait,
Nemes vére festé Dunája habjait,
S hogyha tudományra vethette szemeit,
Csak véres kardgyával írta eseteit.

*

De már a szép hajnal piros szekerekével
Fellépett egünkre ohajtott fénnével.
Új életre hozza világ gyermekeit,
Gyengén aranyozván erdőknek teteit.
Olvasom nemzetem könyvező szeméből,
Hány áldást küld néki dobogó szivéből!
Barátim! Párosi fehér márványokból
Emeljünk oszlopot, borostyán-ágokból;
Irjuk fel e napot fényes tetejére,
Hogy hasson sugára onokák szívére.

*

Megnyilik az innep! Látom méltóságát,
Látom magyarimnak régi buzgóságát.
Ó mennyi áldozat esik *Tresianak*,
Mennyi sóhajtását hallja országának!
Boldog fejedelem, ki népe szívében
Igy csinál országot, s így jut hívségében.
Ezer kegyessége béfejezésére,
Pállást helyhezteti Buda tetejére;
S hogy örökösítse hazánkban szállását,
Ma szenteli néki királyi lakását.
Már ez sok! - Ó magyar! mély tiszteletedhez,
Ezért is szerelmet kapcsolj hívségedhez.
Igy hordott rég Róma Áthén határából,
Szép tudományokat Sokrates honnyából;
S borostyánt ültetvén tanács-udvarában,
Cézárt s Cicerókat temett árnyékában.
Igy jöttek azután Tiberis széllyéről,
Kegyesebb Muzsáknak mulató helyéről,
A szép tudományok egész Európában,
Hol most dicsőségnek hevernek karjában.

*

Boldog haza, ahol Minerva székéből,
Polgárok nőnek fel Muzsák kebeléből;
Hol tudományoknak szeléd virágjából,
Bokréták fonyatnak borostyán ágából!
Melly szép lesz majd látni nemes ifjainkat,
Hogy fogják tanulni régi százainkat,
Hogy beszélnek Első Lajos történetit,
Dicsőség templomán irt fényes esetit.
Örömmel szóllanak Hunyadi szívéből,
Ki Budára térvén Erdély védelméről,
Vaskapunál emelt oszlopot magának,
Hol népe nevezte hazája attyának.
Ha pedig Várnának véres térségéről,
Verset énekelnek Mohács mezejéről,
A magyar buzgóság megnyitva szíveket,
Ó mintha már látnám hullani könyveket!
Illy hazafiaknak nemes példájában,
Mint igaz erkölcsök szent oskolájában,
Fel fogják tanálni jövőendő céljokat,
Miként kell szeretni édes hazájokat.

*

Hát kik felesküsznek Newton oszlopára,
Kit ő érdemivel London piacára
Épített, hogy fogják nézni egeinket,
Kik gyengén áztották gazdag mezeinket?
Majd tudományoknak ledőlven szárnyára,
Felfelé repdesnek ég boltozattyára;

Hajnali csillagnak fényes világától,
S mosolygó Auróra piros hajlékától,
Általhatnak éjszak setét tengerére,
Melly álmat küld világ elfáradt szemére.
Kitanulják minden csillag indulattyát,
Saturnus, Jupiter, Mars s Venusnak uttyát,
S alább ereszkedvén felhők országára,
Bátran tekéngetnek dörgő homályára.
Itt a természetnek örökös rendeit,
Csudálkozva nézik rettent törvényeit.
Szóval: tudományok mindegyik neméből,
Részesül nemzetünk dicsőség fénnéből.
S így még hiszem Buda tudós teteiről,
Swittenek s Kolbertek nőnek bérceiről.

*

Pihenj már, nemzetem, szerencséd karjain,
S mint Sándor megállván Hipásis partyain,
Töménnyel áldozott képzelt isteninek,
Kik védelmezői voltak sereginek,
Ugy te emelj oltárt, emelj márványokat,
Ird a jövődre e boldog napokat,
Rajzold le trónussát Nagy *Teresiának*,
Nevezd tudományok s kegyesség anyyának,
Tedd hozzá, hogy negyven nyár he vességében
Véle a boldogság országlott székében.
Sőt kisdedit is, kik annyok öléről
Csüggvén életeket szíjják emlőjéről,
Tanítsd meg illy kegyes királynéd nevére,
S esküttesd sziveket örök hivségére.
Te pedig, Minerva, Musák seregével,
Kik, elhagyván Pindust Trácia völgyével,
Ide lakni jöttek Dunának partyait,
Pallérozván népek szilaj szokásait,
Kedvellyétek, kérlek, e szeléd helyeket,
Ne ijesszék elmúlt százok sziveket.

1780

Kártigám nevezetes írójához

Egy török kisasszonyt Algir rabságában
Hallok sohajtozni estvély homályaiban,
Festi gyászos sorsát hárfája szavában,
S csak Sándor herceget nevezi bujában!

Melly érzékeny eset egy szüz életében,
Ki csak szerelmet tud pihegni szivében,
S dőlven szép tárgyának reszkető ölében,
Olvad, s élled újra, mint Fenix, tűzésében!

Most láncok csüggenek gyöngye karjairól,
Nem repülnek édes csókok ajakiról,
Mellyeket Adonis Cyprus partyairól
Látván, oda szállott puha oltáriról.

Ó hogy vérzik szive emlékezetével,
Hogy sokszor szép estvélyt töltött kedvessével;
Meg nem cserélt volna fél világ kincsével,
Midőn az angyalnak nevezte hevével!-

Hát sétálván véle párisi kertyében,
Hogy szedett violát s rózsákat keblében,
S előbb megferesztvén száz öröm könyvében,
Maga rakosgatta kalapja hegyében.

Mind e boldog napok eltűntek egéről,
Setét éj borult rá Erebus térjéről, -
S most csak úgy álmodoz mult szerencséről,
Mint bus Cleopátra régi szépségéről! -

Ne sirj szép Kártigám!... Szánom könyveidet,
Hidd el, láttya az ég tiszta erkölcsidet!
Tartsd fenn Sándorodhoz érzékenységedet,
Elfelejtet ölen minden inségedet!

Nincs nagyobb ereje szerelem tűzésnek,
Mintha végét érvén sok szenvedésének,
Érdemlett jutalmát veszi hivségének,
Boldog ajakain csüggvén kedvesének.

Te pedig, barátom, ki Buda hegyéről,
Olly szépen Kártigám irtál esetéről,
Méltán dicsekedhetsz tollad erejéről,
Mert borostyánt kaptál nemzedet szivéről,

Már szép leányzóink esméri nevedet,
Pázsitos székeken olvassák könyvedet;
S festvén énekjekkel érzékeny szivedet,
Áldgyák, ki tégedet szült, arany kertedet!

Sőt Dáciának is havas határában
Látom már nevedet metszve fák héjjában,
Mellyeknek szép szüzek virágos allyában
Számodra bokrétát kötnek árnyékában.

Ó ha még magyarok laknak Krimiában,
Vagy boldog Árpádnak elhagyott honnyában,
Miként örülhetnek könyved látásában,
Hogy még fenn van nyelvek Mátyás udvarában.

Melly édes jutalom egy író tollának,
Hogy ezer áldásit hallja hazájának,
S ha már enyészik is fenekén sirjának
Mégis tömjéneznék boldog árnyékának!

1780

Érzékenységeim egy kedves atyámfjának időnek előtte történt halálán

Tua vita dignior aetas.

VIRGILIUS

Vond be, szomoruság, fátyollal lantomat
Hogy sirathassam meg bátyám s barátomat,
Kit végezéseknék mostoha rendei
S halandóságunknak örök törvényei
Élete tavasza virágzó korában
Az elenyészésnek zártok homályában.
Illy hamar tűnnek el Hibla virágai,
Kiket ápolgattak Gráciák ujjai,
Midőn a nap érvén egünk közepére,
Lankasztó sugárit küldi mezejére.
Illy gyorsan múlik el erdők ékessége,
Mellyet a tavasznak szült gyönyörűsége,
Ha az ősz ráküldi süvöltő szeleit,
Mellyek leszaggassák halvány leveleit.
Szomoru törvénnye a nagy természetnek,
S egy föld golyóbicsán tévelgő nemzetnek,
Ezt is te irtad fel nem levők számában,
Kit most sohajtásim követnek sirjában.

Bátyám! nem vagy többé! nem látnak szemeim!
Hasztalan kívánnak ölelni kezeim!...
Csak néha, ha az éj bus csendességében
Elmult napjaimat olvasom rendében,
S a szomoru holdnak bágyodtt világára
Könyves szemmel nézek haldokló lángjára,
Akkor hallok szomszéd toronyban huhogni,
S egy fejr árnyékot mellettem suhogni,
Ó tudom, hogy tied! - Te jössz barátodhoz,
Hogy felszedd könyveit s vigyed koporsóddhoz;

Oda, hol életünk lehullnak jármai,
S megszűnnek sebesült szivünknek jajjai;
Hol hiv barátinknak nemes könyveiből
Ciprus női testünknek hideg tetemiből.
Nagy éj - hosszú álom! - most nyugodalmadban
Altatod bátyámat bus birodalmadban!
Hol van most erkölcsin nőtt gyönyörűségünk,
Hol annyit ígérő hamis reménségünk?
Megcsalt! - a temető fonnyasztó szelei
Fujtak, s elbágyodtak rózsáink szinei,
Mellyek már az érdem illatos kertyéből
Reánk mosologtak bimbók rejtekéből!
Igy sohajt a szegény lakos kunyhójában,
Ki jutalmát várta terhes munkájában,
Midőn a szélvésznek kietlen árjai
Pusztittyák telekét, s usznak kalásza.

Ti, kik e nagy világ gyászos piacára
Tettétek életét, hitetlen karjára,
Érdemes aggottak, hallom nyögésteget,
Hallom sohajtozni sebhedt sziveteket!
Igaz helyét lelte fájdalom nálotok,
Elfonnyadt a virág, amelyre vártatok!
Elmegyek veletek idétlen sirjához,
Hogy közelithessek boldog árnyékához,
Melly az igaz erkölcs gyönyörű fényében
Lebeg temetőnek bus kerítésében.

Ó szerencsés ifju, ki annyi sohajtást
Érdemelsz, s még annyi könyveket és áldást,
Nyugodjál békével! - s ha eltűntél tőlünk,
Sirod tulsó részén emlékezz felőlünk!
Éngem még életem egy-két esztendeje
Biztat; ó azután boldogok mezeje
Leszen lakóhelyem, hol téged, barátom,
S véled több pajtásim, reménlem, meglátom!

1780-1781

Gróf Eszterházi Pálnak pécsi püspökségre lett felemeltetését inneplő versek

*Ipsa quidem virtus pretium sibi, sola que late
Fortunae secunda nitet; nec fascibus ullis
Erigitur; -----
Hanc tamen invitam blande vestigat, et ultro
Ambit honor.*

CLAUDIANUS de M. Theodori Consulatu.

Szüzek! kik Hipokrén pázsitos széllyéről
Illatokat szittok szagos mezejéről,
S ülven tudományok szerencsés ölére,
Gyengén ereszkedtek halandók szívére,

Egy szikrát óhajtok nemes tüzetekből,
Egy balzsamos cseppet tudós vizetekből,
Melly lelkesithesse bágyodt énekemet,
Hogy ma mulathassam édes nemzetemet.
Ma, midőn a pécsi megye öröme,
Eszterházi Pál lép püspöki székére,
Hol fényes tisztének terhes kormányára
Dölvén, osztogattya áldásit nyájára.

Pálma árnyékának hives rejtekében
Lépett Eszterházi élte zsenyéjében,
Itt Themis gondjait erkölcs illattyával
Öszveszerkesztette nagy származásával.
Vélte, hogy magános ájtatosságában,
Töltheti napjait szent Pál barlangjában,
S elhagyván a világ tündér dicsőségét,
Egyedül érezze erkölcs édességét!
Mig így mulatozna szent gondolattyával,
Az örök végezés titkos hatalmával
Reá mosolyogván: Vác prépostságára
Emelte érdemi első jutalmára;
Ott lett egyszer is mind Sebestyén Várának
Felszentelt püspöke, rég pásztorságának.
Ó láttam, barátim, szomoru képéről,
Könyvét hömpölgögni atyai szeméről,
Midőn el kellett hagyni klostromait,
Utolszor ölelvén szerzetes fiait! -
Igy ment Likurgus is Delfos szigetjében,
Szorítván még egyszer polgárit ölében,
S elhagyván született feldének partyait,
Könyves szemmel nézte távozni falait!
Igy a halhatatlan Regulus Rómából,
Siró gyermekei reszkető karjából,
Mikor Kárhágónak siet piacára,
Hogy vérét áldozza hazája számára.
Nagy lelkek, melyly nehéz megválni töletek,
Ha már társaitok attyokká lettetek!

De még itt végzések meg nem szűnt ereje,
Szemlélvén, hogy Pécsnek árva lett mezeje,
Melly nagy Klimójának érdemes hamvába
Temette pásztorát méltó fájdalmába! -
Leszáll a végezés Vác kerítésében,
Titkos tüzet gyujtván Esztoráz szívében,
Olly püspököt adott Pécs tartományának,
Ki pásztora s attya fog lenni nyájának.
Pécs! ird fel e napot öröm napjaidhoz,
Ird Eszterházi Pált hires pásztoridhoz!
Im ma lép városod nemes piacára,
Hogy felemelhesse gondodat vállára;
Olvasd igaz szívét atyai szemében,
Hogy dobog javadért felhevült mellyében;

Hogy kíván vigyázni vagy egy nyögésedre,
 S hogy szenteli magát kész segéltségedre.
 Mert látom szívében képét őseinek,
 Élni erkölcsait fényes eleinek,
 Kiket nemes hazánk érdem templomában,
 Könyvezve temetett dicsőség sírjában.
 Ó Eszterháziak, kikről gondolkozom,
 Tirólatok szóllok, most néktek áldozom:
 Mennyi vér tette már nagyvá neveteket!
 Mennyi pecsételte magyar hívségteket!
 Most Mársnak öltöztök véres sisakjában,
 S mint Akhilles vágtok ottomán hadában;
 Majd ismét trónusnak ülven oldalához,
 Igaz szívvvel fogtok hazátok dolgához.
 Jól emlékezünk még Miklós erkölcséről,
 Jól atyát követő boldog születtyéről,
 Kik történeteink dicső táblájáról
 Fénylenek, mint csillag ég boltozattyáról.
 Imre! - egyet dobban szívem, ha nevezlek,
 Ha nagy érdemeid szárnyain szemlélek,
 Te is szerzetemnek nőttél fel ölében,
 S úgy léptél Esztergom érseki székében.
 Szomoru Vezekény! voltam mezeiden,
 Hallottam gerlicét nyögni térségiden.
 Szent irtózás lebeg utazók szívében,
 Egy sirni készülő könyv reszket szemében,
 Mikor ott szemléli négy Eszterházinak,
 Vérért édes hazánk igaz fiainak!
 Egy nap, egy ütközet látta halálokat,
 Látta hidegülni bajnoki karokat,
 Mellyek az ellenség pogány seregében
 Mint villám csaptództak, s feredtek vérében
 Sőt érezvén immár fogyni erejeket,
 S nyelveken reszketni repülő lelkeket,
 Mégsem szünték ölni Omár gyermekeit,
 S haldoklás közben is koncolni népeit.
 Halhatatlan lelkek! áldjuk véreteket,
 Szívünkben irtuk már dicső neveteket!
 Illy hazaszeretet vitt volt Kremérához,
 Háromszáz Fábiust érdem oltárához,
 Hol Róma borostyánt ültetett sirokra,
 S most a szomoru hold világol hamvokra.
 Ily buzgóság huzta Áthén fejedelmét,
 Vérével fizetni népe győzedelmét.
 Illy a Leonidást egy marok hadával,
 Hogy megszabadítsa Spártát halálával.
 Ó tudom, hogy ti is, kik Rigó mezein
 Csendessen nyugosztok Trácia rétein,
 Ti is illy szent tűznek égtetek lángjával,
 Mikor Nagy Hunyadi vezérlett kardjával!

Nem láttatok többé szülőföldeteket,
Nem zárta rokon kéz hülő szemeteket.

Illyen nemes vérnek méltó onokája
Lesz ma pásztoroddá, Klimónak árvája.
Örülj! áldd az egek szent gondviselését,
Melly így vigasztalja jegyese nyögését.
Nézz arra, hol napnak elfárodott lovai,
Árnyékba merülnek haldokló lángjai;
Nézz ottan Patacsnak roppant szikláira,
Első atyáinknak pusztai szállásaira:
Vélted-é, hogy látod még egyszer megyédben
Azok onokáját püspöki székedben?
Lásd az igaz erkölcs ritka boldogságát,
Melly bár barlangokba zárja méltóságát,
Mégsem tűnhetik el a világ szeméből,
Melly néki koszorút szerez érdeméből.

1781

Az ifjúságnak hivataljáról

Te, ki ifjúságnak heversz kebelében,
S titkos tüzet érzesz szived rejtekében,
Felmenvén a legszebb idő kezdetére,
Tekénts egy ártatlant, édesgetésére
Siess. - Gyenge szava, kedves mosolygása,
Tüzes, bizontalan szemének forgása,
Puha viselete, s nem tudja, mi lelte,
Hogy kiki nézését reá függesztette.
Mikor már illy szépek, esmérni magokat
Tanulják, s azonban nem értik bajokat.
Mikor a természet édes érzéseit,
Kezdi tapasztalni születő kincseit,
Rablani kívánnak egyszerre hevekben,
De ártatlanságok szégyent szül szivekben.
Majd tűz, majd lobbanás, majd szemérmesség
Szökdösik lelkekbe komorság, kegyesség.

Tizenöt esztendő tölt az ilyen gyermek:
Ez a nap hajnala. - Kedvellik a szemek;
Nincsen egyéb csele, csak új frissessége,
Félelem, lobbanás, szelid gyengesége.
A következő idő kiterjesztvén
Kellemetességét, még szebb, mint elevén.
Mert a piros hajnal ifjú sugarait
A nap diszesíti, széjt szórván lángjait.
Minden gyümölcsei ekkor megértének,
Mellyeket az ifjak szedni kedvellenek.
Repülni is készül, szárnyát már érzette
E szép madár, baját szinte sejdítette;

Szívét kívánsága néha szorongatta,
Husz esztendő folyta erre tanította.
Illyen tavaszához még ötöt számlálhat,
Mellyben ellent senki tüzésnek nem állhat.

Harminc telek után idő nyomát láttuk,
A szépet jelesnek immár nem mondhattuk.
Szép még, de csak igaz többé nem fiatal,
Hanem mesterséggel tiszteletére csal.
Esméri mindenben a titkok fogását,
Tudja már nevezni szive dobbanását.
Győzedelmeskedni kíván, s könnyen élni,
Nem akar szerelem sebeitől félni.
Mert még érzései benne nem enyésznek,
Sőt még az idővel ádázzabbak lesznek.
Ekkor dühösködik még szeretetében,
Eltökélt, bátor: napja van delében.
Fiatalabbaknak elhódít szépségek,
Ezeknek elrabol nyájos mesterségek.
Tudnak kölcsönözni kellemetességet,
S ebben hanyatlások keres kedvességet.
Hiv tüzes szerelmek állondóságában,
S azért rejtezik még orcájok ráncában,
Hogy rajtok mindvégig tartsa fenn hatalmát,
Illy virággal hinti mult szépségek halmát.

Az ifju Klorindo hogy most cseperedik,
Olyan, mint rózsa, melly harmatba feredik.
Klári, bár halladott már hanyatlásában,
Kedves még, mint a nap tündöklő nyugtában,
Minden idejüknek van gyönyörűségek;
Változik kedvünkért sok minéműségek.
Vagynak olyan szemek, kiknek lankadtsága,
Szívünket olvasztja rendes bágyadtsága.
Vagynak olyanok is, mellyek tüzesebbek,
S szívünk ostromába győzedelmesebbek.
Ez deli természet nemesen viseli,
Másban az ellankadt hivatás helyét leli.
Ennek jobb színe van, itt rózsát képzelhetsz;
A más fejérségén liliomot lelhetsz.
Annyi ajándéka van minden szépségnek,
Hogy asszonya lehet szívnek, gyengeségnek.
Némelly, ha barnácska, eleven amellet;
A másik, hogy szőke, azért olly kedvellett.
A szem ezek között kétségesen választ,
S a meghatározás valóban elfáraszt.
Egy csélcsep csak azért kedves némellyeknél,
Hogy mindent megnyernek romlott erkölcsöknél.
A nyájos szemérmest azért jobb szeretni,
Mert érdemét véle kedves esmértetni,
Midőn boldogsága által felgerjesztet,
S hogy voltát érezze, annyira viheted.

Egy gőgöst, jól esik, ha megjámborithatsz,
A titkostól igaz szeretetet várhatsz.
A multságokban elméssebb egy szemes;
Aki gondolkodó, az ismét érdemes.
Egy a jelességben vette nagyobb részét,
Másik a szemébe tette minden eszét.
Amaz rabbá tészten édes beszédével,
Többet tud mondani emez szemeivel.
Itten négy kort adtam ezzel előtökben,
Urfiak, ha késtek, s még jó időtökben
Ti nem választatok, megbánnyátok, vélem;
Tanácsom, láttjátok, hogy én nem kiméllem.
Olly virágok várnak legszebb idejekben,
Kiknek hív szeretet ha fuj kebeleken,
Megnyilnak azonnal. Vagy egy színes gyásznak,
Oszlassátok kódét az özvegy árváknak.
Bátran mulathattok csendes mezejekben,
Sok mesterség nélkül juthattok szivekben.
De a hitesekkel ne nyájoskodjatok, -
Három boldogtalant hogy nem csináljatok:
Ugy mint magatokat, őket és férjeket,
Neheztvén úgy is terhes bilincseket.
A jövő farsangon bálók lármájában
Siessetek, s onnét Hymen templomában.
Tánc a szerelemnek kedvesebb innepe,
Ott szokta tisztelni Venust nyájos népe.
A szerelmes legény mindég állhatatlan,
Negődös, s éltére igen vigyázatlan.
Amire hivatott, azt követni késik,
Mig ifjúságának tüze elenyészik;
Itt az ősz úgy éri, hogy melegségével
Ne sinlődjék többet kinos szerelmével.
Ha ki már megőszült, s rég nyájosságára
Visszakéri Vénust elaggott karjára:
Nevetségessé lesz ennek buzgósága,
S erőtlen, mint alvó tűznek lankadtsága.

1781

Egy terhes álomtalan éjjelemkor

Fuss már egyszer éjjel kinos setétsége,
Te eleven halál! boldogok restsége -
Megölsz unalmaddal! - nem kell csendességed,
Szerencsőbb szemekre follyon édességed.
Enyimek nedvesek fájdalom árjától,
Nem várnak enyhülést álmok tréfájától.
Tudom minden időszakasz eltűnését,
Hallván egy szomorú harang csendülését,

Melly azt jelengeti haldokló szivemnek,
Hogy közelget vége ezer gyötrelmemnek.
Ennek is utálom hamis biztatását;
Miként tudhatná ő végzések folyását?
Távol tőlem, távol, édes reménségek,
Szomoru örömök, öldöklő kétségek!
Nem hallom én többé ütni óráimat,
Mellyek mosolygásra nyitnák ajakimat.
Kelj fel, szép Auróra, piros nyoszoládból,
Vén Titányod elég csókot szitt már szádból.
Kelj fel! siess ama magános erdőkre,
Tiszta forrásokra, szomoru mezőkre,
Mellyek már megszokták hallani szavamat,
Mikor bus énekkel fejezem bajomat.
Ottan fülemülék s gerlicék nyögése,
Felel jajjaimra patakok csergése;
Ottan számlálom el hiv magánosságnak,
Hány nyila szegezett a mostohaságnak;
S mikor már kiöntöm titkos gyötrelmemet,
Csendes könyvezésre olvasztom szememet,
Melly lehömpölgetvén érzékeny csöppeit,
Itattya pázsitok hervadó füveit.
Ó boldog szabadság erdők közepében,
Ahol ki-ki bátran sirhat keservében,
Nem úgy, mint halandó társaink ölében,
Kiknek kegyetlenség lakozik szívében!
Még sirás - ártatlan jele keservünknek,
Kis vigasztalása levert életünknek -
Még ez is tilalmas!... mosolygást kívánnak
Látni ajakunkon, mikor kardra hánnak.
Mostoha fajzati feld golyóbicsának,
Vérszopó vadai végső Libiának,
Meddig fogjátok még az ártatlanságot,
Üldözni letapodt gyámoltalanságot?
Hát még több vért kíván pogány szomjuságtok,
Szilaj erkölcsötök, iszonyu vadságtok?
Há! kegyetlen lelkek! vad is megelégszik,
Ha már eleget ölt, barlangjában fekszik:
S ti nem szünhettek meg? Ez-é az okosság?
Halhatatlan lélek? emberi társosság?
Fussatok el tőlem, tigrisek kölkei,
Mesés Polyfemus undok gyermekei!
Rátok koholtatnak Étna menykövei,
Ákheron, Erebus kinzó eszközei.

1781-1782

A régi magyar viseletről

A nagyszombati nemes ifjusághoz

*Ó! szegény urfiak, kik azt gondoljátok,
Hogy boldogtalan volt üstökös atyátok!*

BARCSAY kapitány

Mit hallok, barátim, Mátyus mezeiről,
Iszonyu havasok kies vidékiről,
Onnan, hol Minerva pusztult templomain
Baglyok huhogatnak Tyrnava partyain?
Hát még vagyon olly sziv, melly rég őseinknek
Emlékezetével áldoz eleinknek,
Melly hazafiuság szentelt oszlopánál
Teményt mer füstölni dicső oltáránál?
Gyönyörű tisztelet, szerencsés ujságok,
Boldog érzékenység, áldott buzgóságok!

Ti, ifju magyarok, hazánk reménségi,
Sok bajnok atyáink érdemes vérségi,
Szép tudományoknak látlak udvarában,
Látlak benneteket Pállás templomában,
S ami több, az igaz magyar öltözetben,
Fejeteken csákó, hajatok perecben.
Ideje, hogy egyszer megnyilik szemetek,
S megunnya idegen majmozást szivetek.
Utálom oroszlányt szelid juh gyapjában,
Nem illik a tigris rókák adujában.
Alcides csudákat nem tett erejével,
Mihelyest az orsót pergette kezével.
Sándor borostyánit világ tengelére
Aggatván, puhulni kezdett volt végtére,
Mikor feloldozván kemény páncéllyait,
Magára ruházta perzsák patyolatit.
Ó szerencsés Spárta Likurgus atyáddal,
Ki mennyei lelkét közlötte hazáddal,
Nem hordtad te szomszéd nemzetek ruháját,
Azért követted úgy őseid példáját.

Nem kedvel az erkölcs szagos keszkenőket,
Pipes ruházatot, nyakakon kendőket.
Fátyol, nagy ezüstgomb, párducok bőrével,
Jobban öszveillik magyarok szívével.
Tudjátok, barátim, mit érzünk lelkünkben,
Ha még oly aggottat látunk nemzetünkben,
Kinek a nagy időt olvassuk képéről,
S őszbe csavarodott csomó függ fejéről.
Nézzünk egy kevésbé érdemes mellyében,
Nem találunk ennek hibát erkölcsében.
Együgyü öltözet, csinos tisztasággal,

Mértékletes élet, igaz jámborsággal,
Erkölcök szállása, nem pedig gögösség,
Mellyet vétek követ, s végtére szegénység.

Kedves leányzóink, már alig esmérlek,
Annyi abroncs, fodrás, csipkék közt szemlélek
Hát leszaggattátok már szüz pártátokat?
Fejeteken tornyot csináltok s várakat?
Azt is lószőr s csöppü viszi magosságra..
Utálva tekéntek az ilyen hivságra!
Akkor szerettem én ékes nemeteket,
Mikor még szemérem lakta sziveteket,
Mikor arany kötő fénylett kezeiken,
S természeti rózsák nőttek képeteken!

Fussatok, barátim, mai szüzeinktől,
Fussatok álorcát hordó szépeinktől,
Kik csak a tükörnek köszönik színeket,
S hivsággal mulattyák alacson lelkeket.
Ne higgyétek, hogy mit mondanak, buzgóság;
Nincsen ott szerelem, nincsen állandóság.
Csak aztat kívánnyák, hogy ti imádjátok,
Hogy képek festékét rózsáknak mondjátok,
S szüntelen beszélvén szép alkotásokról,
Reszketve lopjatok csókot ajakokról.
Ez nálok az erkölcs! csipkefőkötőkben
Korzikány kalapban, párizsi cipőkben.

Igy tehát, barátim, kik scytha vérünknek,
Tisztelői vagytok dicső nemzetünknek,
Áldom sziveteket, hogy még atyáinkról,
Tudtok emlékezni régi szokásinkról.
Ha hozzátok jövök, s magyar öltözetben
Látlak benneteket, csákóban, övekben,
Még meg is öllelek!...

Egy sohajtás

Elmultak az idők, midőn nyájoskodtunk,
Édes barátságnak karjain mulattunk,
A szomoru telek borongnak egünkön,
Nem futkoz a tréfa nyelvünkön, szivünkön.
Igy tűnik el minden mulatság végtére,
Ezer gyötrelem vár ember életére.
Mikor arany időt ígértünk magunknak,
Nem tudtuk még számát jövődjő bajunknak.
Csak mikor a közép tengeren evedzünk,
Akkor vesszük észre, melly nagy veszedelmünk!

1782

Egy fohászkodás

Már könnyü pacsirta tollas magzattyával,
Fiaival nyőstén pintyőke s kannyával,
Kirepült fészkeből! - lebeg a szellőkön,
Élődik szérükön, cseveg a mezőkön:
S még jó barát távol nyög jó barátyjától,
Távol örömitől, távol hazájától!
Ó kegyes szerencse! hozd el már nyaramat,
Hogy én is elhagyván magánosságamat,
Repülhessek Buda kedves sziklájára,
Ifju nyájosságim hiv kalibájára.
Ott előbbször versek kegyes istenének
Gyujtom temjényemet, s Muzsák seregének,
Azután barátom dobogó szívére,
Dőlök boldogságom menedékhelyére.

1782

Battyáni Károly Öhercegsége halálán egy poetának érzékenységei

Multis ille bonis flebilis occidit.

HORATIUS

Még meg sem szűnt a lant szomorú hangjával
Lichtensteint siratni gyászos nótájával,
S a szőke Dunának kies mellyékéről
Visszasohajtani temető helyéről;
Még a fájdalomnak mély s néma kinnyait
Olvasom németiség szeméből nyomait,
Melly lankadt képekre vont halvány színével
Az egész országba zokog keservével -
Már ismét holtaknak csendes mezejében
S az elenyészésnek hideg rejtekében
Siet egy nagy Lélek - császárok szerelme,
Dicsőség gyermeke, hazája védelme!
Az örök végezés elragadja tőlünk, -
Ki, mi néki tetszik, rendelhet felőlünk.
Visszakéri ismét illy nagy teremtését;
Ki tartóztathattya fájdalmát, nyögését?
Ki állhat e setét sirnak küszöbére,
Hogy ott ne olvadjon szíve keservére,
Hogy a hálaadás édes érzésével,
S a méltó fájdalom kinos gyötrelmével,
Ne csaljon reszkető cseppeket szeméből,
Mellyeket buzgóság sajtolna szívéből?
Látom Bellonának esküdt gyermekeit,
Hogy törli mindegyik könyvbe tölt szemeit,

Midőn Battyányinak elhült tetemeit,
Lelketlenül látták bajnoki kezeit
Heverni, mellyeknek gyakran intésére
Hullott az ellenség ezre ezerére...
Gyakran győzelem véres dicsősége
Pillantásaitól függött nyeresége.
Ó és ez a bajnok, ki a szerencsével
Csak úgy bánt, mint gazda szegődött népével,
Ó ez nincs már többé! - elmúlt - fut előlünk -
Atyánk! - fő vezérünk! - hova tűnsz el tőlünk?
Hiszem, midőn harcok dicső mezejére
Vezettél királyunk s hazánk védelmére,
Az halál, öltözvén tüzes mennykövekben,
Orditva repdezett a szörnyű telekben,
Szórta melletted is ezerszer szikráit,
S nem szaporíthatá teveled prédáit.
Elaluttak rajtad halálos tüzei,
Megtompult mellyeden nyila, mennykövei:
S most a békességnek csendes kebeléből,
Ragad ki fiaid reszkető öléből! -
Igy nyög, így sohajtoz, s lesütvén szemeit
Az ősz hadakozó hullattya könyveit.
A haza pediglen halottas innepét
Látván illy fiának, elfödözi képét
Gyászfátyollal; - halvány színe ijedségét
Jelenti, keserve mélyly érzékenységét!
Rádől bajnokának bus temetőjére,
Sír! - nevezi! - hívja! - s könyvez tetemére! -
Vigyáz, ha még él-é, ere rugásából;
Esedez, ébredjen iszonyu álmából.
Hasztalan esdekszel! - nem láttya könyvedet,
Nem tellyesítheti most egyszer kedvedet;
Halhatatlanságnak szerencsés ölében
Nyugszik már nagy lelke méltóság fényében.
Feje felett lebeg vitéz koronája,
Fáradtsága dija, érdem bokkrétája,
Mellyet azon Isten készített számára,
Ki ötet teremte nemzetek javára,
Ki ötet királynénk s anyánk trónusához,
Segéltségül adta boldog kormányához,
Ki ötet rendelé nagy József szívében
Erkölc drága magvát ültetni lelkében.
Ugy van, boldog herceg, tied a dicséret,
Hogy most ég mellyünkbe buzgóság, szeretet
E fejedelemhez; - s minden örömkönyvünk,
Mellyet ennek áldoz hálaadó szívének,
A te sirodra hull! - s ott hideg testeden
Gördülvén, elszárad atyai szíveden.

1782

Érzékeny levelek

---- *Me Quoque pectoris*
Tentavit in dulci iuventa
Fervor.

HORAR. Carm. L.I. Od. 16.

Első levél

Barátom, tudom, hogy szereted a szép rajzolatokat, melyeket a szerelem az elmével együtt fest le előtted. Részel tetlek azért abból az elragadtató szempillantásomból, melyben a minap Elizát láttam.

Hattyut képzelt színe szép öltözetének,
Ifju cedrusszálat állása testének;
Haja mesterséges felfodorítással
Kedvezett a szemnek, mely rab lett látással;
Csipke fejkötőjét szél úgy lebegtette,
Hogy viselőjének kénnyét lefestette.
De tovább mit mondgyak isteni képéről?
Látván, minden gondom volt Ida hegyéről!
Az arany almáért vetekedni véltem;
Én, Párist követvén, nékie ítélttem.
Vigye! igazsággal jutott birtokába;
De szívem is zárva vagyon az almába!
Csuda szemeiben kékellő ég fénylett,
Az pedig, kit nézett, mennyországot rémlett.
Melly bágyadtak voltak néha pillantási,
Mintha fárasztának szerelem bántási.
Néha pedig furcsa szökéseket tettek, -
Mellyekkel sok szivről zsákmányokat szedtek.
Rózsákat fellyülmult szép piros arcája,
Csókra volt készülve gömbölyü kis szája;
Félig felnyílt mellye hóval vetekedett,
Minden lélekzetre apadt s nevelkedett.
Gondolnám, hogy titkos tűz hevesítette,
Azért örült, ha friss szél hűvesítette.
A tiszta szemérem mosolygott belőle; -
Többit tudod, ha nem szóllok is felőle.
Kis lábai módos lépéseket tettek;
Hidd el, ezek is sok szemet szédítettek. -
Egy szóval, képében Venust képzelheted.
Mármost érzéketlen légy, hogyha teheted!

Nézd el, barátom, az érzékeny szívek rajzolásait. Mennyi indulatokat önt belénk az ifjuság!
Miként alusznak ezek el osztán, midőn a kedvetlen vénség ezüsttel festi bágyadt fejünket! -
Oh gyengeség! miért bírod annyira halandó szívünket? Vagy olly édes ne volnál, vagy örökké
uralkodnál rajtunk! Nehéz veled bizonyos esztendőig társalkodni, mert éppen akkor
ragadtatol ki kebelünkéből, midőn érzésedre legjobban készülünk! - De ne emlékezzünk erről,
mert megszomorodunk!

II. levél

Örömmel vettem tudósításodat, hogy szerencsés vagy. - De mikor nem örültem én barátom szerencséjén? A társaságnak szentelt kötelei olly hathatósok előtttem, hogy mind az örömet, mind a szomorúságot egyenlőül éreztetik velem.

Ugy tetszik, barátom, mintha barlangodnak
Látnám kiességét, s szemét Klórisodnak.
Oh, szép pillantások, melyekre felnyilnak!
Tudom egy ereje van ennek s a nyilnak.
Melly édes sebeket hordozsz kebeledben!
Véres nyomát hagyja Cupidó szivedben!
De talán nem lesz uj ennek nyilazása,
Hanem csak a régi sebhely ujjíttása!-

III. levél

Érzem keservidet; sirok barátommal.
Ez nem hizelkedés: szivem egyez szómmal. -
Vajha segítségül lehetnék ügyednek,
S szélyt szaggathatnám gyászfátyolát szivednek!
Egek! miként piheg emésztő sorsában
Klórisod, mint fáradt gerlice bujában!
Homály borította el isteni szemeit, -
Mert meg nem tarthatta gördülő könyveit!
Venust képző képét ezek lepcsésittik,
Író táblácskáját ezek nedvesittik.
Vagy, ha elhibázzák szokott járásokat,
Eső gyanánt lepik a szép havasokat.
Tudom, ablakjánál sokszor vigyázva ül;
Mihelyest megsajditt, hol gyullad, hol elhül.
Ha pedig nem láthat, lesütött fejével
Távozik, s holt képet jelent keservével.
Hát te hány éjtszakán álomtalankodol,
Midőn mult szerencséd felől gondolkodol?
Néha az ezüstös holdnak sugárait
Nézed, mint Klórisod bus pillantásait;
Éjjeli óráknak szomorú ütését
Hallod, mint hadoklók harag csendülését.
De vigasztalódgyál! száz társaid vannak;
Mint egynek sir szive, szint úgy sir amannak.

IV. levél

Igaz ugyan, barátom, hogy hazánknak legkellemetesebb százában születünk, mellyben polgárjaink anyai nyelvünknek ékesítésében annyira serénykednek, mintha feltett szándékkal kívánná egyik a másikat fellyül mulni. De mégis csak meg kell vallanunk, hogy ezek még igen fiatal igyekezetek. - Ez kénszeritt bennünket az idegen nyelveken irt könyveknek olvasására, mellyekben vagy mulatságos indulatinkat kecsegtettyük, vagy olly gondolatokat szedegetünk, mellyekkel született nyelvünket segítsük. - Magamat felejtve olvastam minapában *Wieland*

Gráciáit, hol szerencsés elméjének remekjén látszatik dolgozni. - Meg nem tartóztathattam magamat, hogy ennek a gyönyörű szerzeménynek elejét veled magyarul ne közölném:

„Azok, akikkel a régi Görögországot Deukálion és Pirrha megnépesítette, eleintén szerfelett vad emberek voltak; olyanok tudniillik, mint amilyeneknek kellett lenni azoknak, kik kövekből lettek emberekké.”

„Tölgyfákból nőtt erdők setét rejtekében
Tévelyegve járkált ki-ki vad bőrében.
A férfi fejszóját vetette vállára,
Élte párja pedig kisdédjét karjára;
S úgy csüggött a gyermek anyja emlőjéről,
Mint a majomkölykek anyyoknak mellyéről.
Ha pedig a napnak elalutt világja,
Aki hol tévelygett, ott volt nyoszolyája.
Amelly fa árnyékot terjesztett fektekbe,
Ugyan az eledelt hullatott keblekbe;
És ha helyet láttak rothadt oldalában,
Ágyot is zöld ágból raktak adujában.”-

„Nem tudom, Dánae, ha elhiszi-e az *uj Héloiz* szerzőjének, hogy ez volt a legboldogabb életmódgya, mellyet számunkra rendelhetett a természet? De, ha mindazokat a viszontagságokat számba vesszük, amellyek esméretlenek voltak a miveletlen természet fiainál, meg nem tagadhattyuk tőlök legalább azt a boldogságot, melly a mostani viszontagságok tudatlanságából származott.” -

Barátom, mint tetszik ez a kis német darab? Melly szépen emlékeztet bennünket azokra az időkre, mellyekben csak az ártatlan természet uralkodott!

V. levél

Éppen a *Sans souci* okos munkájával
Éltettem elmémet, midőn szél fujtával
Érkeztek verseid. - Szivem mint dobogott,
Midőn vidám kezem verseidhez fogott!
Teljes erejével birsz Pindus hegyének,
Szárastod kutfejét Kasztilis vizének.
Hidd el, rózsája vagy a szagos Hiblának,
Tavasznak fecskéje. Koridonnya Pánnak.
Bár Alexis volnék! úgy az enyim volnál,
S Máró módgya szerént szerelmemről szólnál!...
De most sem vagy másé! Szivem bizonyította,
Mellynek buzgóságát minden nap ujjíttya.

*

Páthmosi vak gyermek repdes körülöttem,
Unszol, emlékezzem, hogy mire születtem.
Mérget nyilaival döfödi mellyemet,
Leggyengébb érzéssel ruházza szivemet.
Barátom, bocsásd meg e gyengeségemet;
Mert olly isten birja érzékenységet,
Ki még Akhillest is bálvánnyánál látta,

Midőn Polixéna ál szivét imádta.
De vallyon mi lehet ez az édes méreg,
Melly szivünket marja, mint egy titkos férgek?
Szörnyen ostromolja az egész világot;
Kunyhókból királyok székeire hágott; -
S amelly szivet egyszer megsértett nyilával,
Kacagva hagyja el hitetlen szárnyával.

*

Sokszor midőn éjjel magán gondolkozom;
Midőn a természet rendén csudálkozom,
Ez a kérdés méllyen süllyeszti eszemet,
S csak ebben találok fel feleletemet:
„Kiterjesztett tenger; világ a hajóssa;
Szivünket pediglen mint a partot mossá”-

Megelégszel-e vele, barátom? - Ha nem véled elégségesnek, felelj meg különben; szívesen veszem.

VI. levél
Dámon panasszai

Távozz el, tavasznak tündér gyengesége,
Napnyugoti szellők langyos melegsége.
Mit használ énnékem föld gyönyörűsége,
Ha olly hideg hozzám Fillis kegyessége.

Unalommal nézem bárányim ugrását;
S a vig madarkáknak rendes csacsogását;
Noha néhanapján furuglyám forgását
Szavokhoz intéztem, s kedvelltem hangzását.-

Nem nyílnak számomra a rózsák bimbói,
Mellyekből készültek Fillis koszorúi!
Igy, mik régen voltak szivem ujjittói,
Már most keservemnek lesznek árasztói!

Gyász terjedett szivem minden érzésére,
Siralommal felel Ekhó nyögésére!
S ha meg nem tér Fillis régi szerelmére,
Elvisz nagy fájdalmam koporsóm szélére.

VII. levél
Nerinne érzékenysége

Miként buzog szivem hevült kebelemben,
Midőn Dámis nyugszik erőtlen ölemben!
A hajnal sem tetszik olly szépnek szememben,
Hol piros sugárit köszöntöm fektemben.

Szerelmét pihegi Nerinne számára,
Ezerszer esküszik szívem oltárjára!...
Melly hiven vigyázok mindegyik szavára!
Pirulva tekéntek szerelme lángjára.

Örömmel szemlélem forogni szemeit,
Kik bágyadtságokkal festik le tüzeit.
Azután mellyemhez szorítottom kezeit,
S rájok nyomom hevült szívem pecsétjeit.

Ámor egy bokorból nézi játékinkat,
Mintha számba venné ezer csókjainkat,
Integtet, hogy még most éljük napjainkat,
Mig ezüst nem festi bágyadt homlokinkat.

Ugy de, midőn Fébus hanyatlik estvére,
S ködös homály borul föld kerekiségére,
Ismét elhány Dámis, s fütttyent seregére,
Hogy készüljön menni nyugovó helyére.

Oh szegény, hadd mennyen! végezze tisztségét;
Elég, hogy én birom érzékeny hivségét.
Holnap, ha Auróra szüli fényességét,
Tudom, felkeresi Nerinne térségét.

VIII. levél

Kloe álmotalansága

Hasztalan sietek mirtus lugossiba,
Hogy elszunnyadhassak hűves árnyékiba;
Vagy a gyengén csergő patakok partyára,
Hol madarka felel madarka szavára.
Sehol sem találok álmat szemeimnek;
Ébren foly ideje csendes estvéimnek!
Szüntelen csak Dafnis képe van eszemben...
Jöjj, Venus, gyógyítsd meg szép sebét szívemben!
sat.

1782

Esdeklés

Csak egy csókot lophatnék le ajakadról,
Vagy egy rózsát gyengén piruló arcadról!
Rabbá tett szép szemed,
Gyönyörű termeted.
A tiszta erkölcs mosolyog személlyedről;
Venus tüzhelye füstölög a szivedről.

Ollyan vagy, mint a tavaszi vidám erdők,
Rózsák illattyával játszó szelek, mezők.
Sziv gyönyörűsége,
Éltem édessége!
Bárcsak isteni személlyed enyim lenne!
S kezéd által szerencsésé az ég tenne!

1782

Gróf Zrinyi Miklósról

Ellenség csontyai közt gázolt vérében,
Nyugszik Zrinyi Miklós dicsőség ölében.
Elesett! de fején maradt borostyánnya,
Nem lehetett ekként Szulimán zsákmánnya.
Magyar! e sir felett ne hullass könyveket,
Mert a könyv nem illet bajnoki sziveket.
Tapsolj, s kevélykedgyél ilyen vitézedben,
Pompa gyanánt hordozd nagy nevét mellyedben.
Zrinyi! édes hazánk cimeres fajzása!
Nyugodgy! terjedjen rád az egek áldása.
Majd, ha a trombita rettentő hangjára
Mindegyikünk testét felvészi magára,
Elődbe sietünk, s ölelünk tégedet:
Megháláljuk akkor nemes esetedet.

1782

Kalapos király

Mégsem szünsz, kegyetlen, szivünket gázolni?
Nem elég még a könyv? még többnek kell folyni?
Há képtelen fajzás! véred gyalázattya,
Gyilkossa népednek, nem pediglen attya.
Ez a hálaadás oly szent hivségünkért,
Házadért kiöntött számtalan vérünkért?
Megöszült atyáink miként csalatkoztak,
Hogy rajtad s anyádon egykor szánokoztak.
Tudod, a pozsonyi vár palotájában
Miként nyöszörögtél anyádnak karjában?
Véltük, hogy szerelmet sirtál nemzetünkre
S most láttyuk, hogy gyilkos tört toltál szivünkre.
A megilletődött őszek kardot vontak,
Védelmedre vitéz esküvést mondtak,
Felajánlottak volt végső csepp véreket,
A buzgóság birta ezekre sziveket.
Ó szegény atyáink! be nem gondoltátok,
Hogy ezzel veszik el virágzó hazátok.

Egész Európa csudált benneteket,
S csak ti nem láttátok veszedelmeteket.
Im akit számunkra királyt neveltetek,
Kiben arany időt virradni véltetek,
Most háromszáz ezer fegyveres rabjával,
Egy pórázra fűzi nemest jobbágyával.
Még jól meg sem hültek annya tetemei,
Hogy már ránk morogni kezdtek mennykövei.
Biztatott ugyan még első levelében,
Hol szentül ígérte királyi nevében,
Hogy szabadságinkat egy pontig megtartya,
S ő lesz annya helyett nemzetünknek atya.
Feléledett szívünk illy ígéretekre,
Hálákat küldöttünk a kegyes egekre.
Ó miként örültünk, hogy kis magyarságunk
Nyer még olyan királyt, ki lesz boldogságunk!
Már akartunk érte halni! - Már törődtünk,
Miként feredhetne Józsefért fegyverünk.
Illyen a magyar szív! Ekképp tud érzeni,
Jó fejedelméért mindgyárt kész vérzeni.
Igy örülsz te hajós, ha olly szél lengedez,
Melly előtt a setét felhő fut s bucsut vesz,
Reménleni kezded akkor szigetedet,
Hol nyereségekkel töltöd erszényedet;
Igy te szántó-vető, ki réműlve álltál,
Midőn jönni hadi lovasokat láttál,
Ha e harácsoló nép nem esik pajtádnak,
Megkegyelmez szálba menő gabonádnak:
Igy örültünk mi is! - de meddig? - Istenek!
Hogy lehetnek eszes lelkek kegyetlenek?
A királyi névben küldött fogadások
Csak olyanok voltak, mint álmodozások,
Mellyekről ébrenten alig emlékezünk,
Valóságot benne bár előbb képezünk.
Szép ígértinek első megszegése
Vala trónusunkba loppal beszökése.
Még nem is láttuk volt pozsonyi dombunkon,
Már jármát éreztük fekünni nyakunkon.
Iszonyu hatalom! - még ez nem volt nálunk,
Hogy korona nélkül lett volna királyunk.
Mátyás, hogy nem talált koronát magának,
Tűzzel, vassal rohant Fridrik kastáljának,
Nem szánt feláldozni több száz magyarokat,
Csakhogy koronázva ülje trónussokat.
De ez megelégszik, hogy kalap van fején,
Mert háromszáz ezer zsoldos él kenyerén.
Azt véli, ezeknek fegyvere királyság.
Holott kegyetlenség, erőszak, tolvajság.
Melly Isten ad néki arra igazságot,
Hogy ő rabszíjjra fűzze szabadságot?

Azért, hogy ereje vagyon, még nem király
E nagy név szeretett égő oszlopánál.
Azután ha az is, nem az a tisztsége,
Hogy elfulladásig fujtson felsősége.
Királynak csak azért adgyák méltóságát,
Hogy hiven őrizze népe bátorságát,
Hogy továbbra vigye országa széllyeit,
És hogy boldogokká tegye nemzeteit.
De e nagy valóság eszméletlenné lett,
Miolta erőszak rajta hatalmat vett,
Miolta kevélység kegyelem helyébe
Ült fejedelmeknek királyi székébe,
Miolta magokkal ezek elhitetik,
Hogy jobb, ha jobbágyi félik, mint szeretik.
E megvesztegetés királyok szívében
Szül annyi bűnöket föld kerekiségében;
E' cselekszi, hogy ma az anya természet
Elrémülve nézi, hogy sok szabad nemzet
Nem is kérdeztetik, kell-é néki király,
Máris bilincseket és jármokat huzkál.
Ó ti fejedelmek, milyen törvényekkel
Bántotok oly szörnyen ama nemzetekkel,
Kiket határtalan tenger messzesége
Elszakaszt s boldoggá tett együgyűsége?
Nem kívánták ezek fősvény kincseteket,
Sőt még nem is tudták kevély neveteket,
Mégis ezer vesztőszerral tölt hajókkal
Vadászátok őket jobbágyi békókkal.
Mint jámbor utazók szálltok szigettyekben,
S ha arany vagy ezüst tűnik szemetekben,
Ölitek, vágjátok szegény lakosait,
Égetitek sással fedett szállásait.
Be derék dicsőség halász kalibáját
Megvivni, s győzésnek nevezni prédáját.
Azután vadaknak mondgyátok ezeket,
Pedig ti hordoztok oroslány sziveket.
Ausztia ugyan még szabad illy vétektől,
Mert hercegeinek ki nem telt eszeiktől
Ekképpen vétkezni. Nagy bűnhöz is ész kell,
A sziv gonoszságra ennek szárnyain kel.
Tergeszi s Fiumi tenger keskenségre,
Most kezdik szoktatni anglust nyereségre,
Most lát még csak Algir fekete sasokat
Tengeren repdesni s lödözni azokat,
Most kezd a khineser magyar dohányt színi,
Füstös hust kóstolni s tokai bort inni.
Szép dolog egy hazát így gazdagítani,
Fölösleg vagyonát pénzzel felváltani.
Igy tudta hollandus spanyolok jármait
Levetni s virágba hozni várossait.

Igy hordtak anglusok Phinnok révpartyába
Véghetetlen kincset ország tárházába.
De ha e nyereség kihág határain,
S szabad nemzeteknek legel vagyonain,
Ha olly népet, kinek kincsét olcsón veszi,
Együgyűségéért öli s rabbá teszi,
Már ez kegyetlenség! - ez kiált egekre,
Hogy küldgyön menkövet a fejedelmekre.
De talám Ausztria nem megy oly messzére,
Noha ő is uszkál már holmi cserére.
Ő csak itthon üzi régi mesterségét,
Csalárd ígéretit, színes kegyességét.
Ekkoráig e két fortély oltalmában
Csuda szerencsével hevert tronussában.
Ha megszorul, földig megalázza magát,
Őrzőangyalának nevezi jobbágját,
De ha szerencsáját jobb karba szemléli,
Csaknem félistennek lenni magát véli.
József, e valóság bir arra tégedet,
Hogy érdemesebbnek itéled fejedet
Angyali koronánk rég méltóságánál,
Pedig főbb hatalmad ennek jóvoltánál.
Mért nem bánt így anyád, hogy királlyá tettünk,
Hogy hét ellenségit koncoltuk, kergettük?
Mért gyermekségedben nem tudtuk felőled,
Hogy kalapos király fog lenni belőled?
Hidd el, hogy véled is másképp bántunk volna,
Most kegyetlenséged magyart nem gázolna.
Ausztria volna most egész birodalmad,
S még ott is rettegne előttünk hatalmad.
Bezzeg danulhatnál rét pacsirtájával,
Apádnak rád maradt vadász tarsolyával.
Vagy ha aztat véled, hogyha koronánkat
Fel nem teszed, bátran ronthatod hazánkat,
Mivel az esküvés nem kötelez arra,
Hogy mint szabad népre, úgy nézz a magyarra:
Szörnyű csalatkozás! azért igazsággal
Nem bánhatsz kényedre magyar szabadsággal,
Mert korona nélkül nem lehetsz királyunk,
Illy alkun országol neved eddig nálunk.
Ha te törvényünket veszed paizsodnak,
Hogy hazánk örökös jobbágya házodnak,
Mi is megkívánnjuk ország törvénnyével,
Hogy fejed ragyogjon koronánk fényével,
Hogy esküvést mondgyál régi szokásinkra,
Sok vérrel vásárolt szabadságainkra.
Mert ha szent egy törvény, másik is olly szent lesz,
Bétellyesítésre egyaránt kötelez.
Azért, mig koronánk homlokodra nem száll,
Erőszakos ur vagy, nem pediglen király.

Ugy de mért ohajtjuk mi e szentségünket,
Fejeden szemlélni királyi jelünket,
Holott történetink tekéntvén rendére,
Tudgyuk, soha nem szállt eretnek fejére?
Mivel vagy kevesebb az illy pártosoknál,
Csakhogy még nem láttunk ur vacsorájoknál!
De ha nézünk többi cselekedetében,
Alig leljük hitnek nyomdokát szivedben.
Kálvin, Luther, vad rác hitesegettségét
Jovallod s neveled lelke veszteségét.
Szabad gyakorlást adsz hibás vallásoknak,
Egy előtted nyája juhoknak, farkasoknak.
Ez azután igaz keresztény szeretet?
Mért bitangolod, kérlek, e szent nevezetet?
De bár „apostoli” neved is letennéd,
S igazságtalanul magadra ne vennéd.
Nevetni kell olyan apostol dolgára,
Ki eretnekeknek gyarapodására
Maga mutat utat, maga hívogattya,
Kegyelmeknek árját rájuk osztogattya,
Vagy ha azt ítéled, hogy így szelidülnek
S könnyebben az igaz ösvényre kerülnek,
Ó! gyönyörű kárpit, több illyent is láttam,
De szinnél egyebet rajta nem találtam.
Illyenek mostani százba gondolatink,
Ezeket tanulják kondor urfiaink.
Az tudósabb, aki jobban tud vétkezni,
Csak bűnének tudgyon szép nevet szerezni.
Így szép szándékokról jót ki ne gondolna,
Ha millyen szép, szintén oly igaz is volna.
Csak tekéncs Osnabrug s Münster várossában
Kötött békességnek szennyes lajstromában:
Elég szabadságot nyert ott eretnekség,
S mivel jobbult eddig véle a németiség?
Még a fekély mostan tovább hatott benne,
Rómába eskünni csak ballagva mennek.
Ne hidd, hogy nálunk is jobb szívűek lesznek,
Noha töled ezer kegyelmeket vesznek.
Ki egyszer hitetlen Teremtő urának,
Kevés bátorságot ígér királyának.
Igaz hit gyökere szív szelidségének,
Ez a rugó tolla polgár hivségének.
Azután minálunk kezdesz illy ujságot,
Nálunk nyer pártosnak bűne szabadságot,
Nálunk! - - Apostoli ország közepében! - -
Ó hova jutsz magyar, e rabló körmében!
Elhagyatott hazám, szomoru nemzetem,
Könyveiddel közli könyveimet szemem!
Jer, tudakoljuk ki őseink tetemeit,
Áztossuk könyvünkkel koporsók köveit,

Panaszkodgyunk nekik, mutassuk sebünket,
Kérjük, ne hadgyanak elveszni bennünket,
Ne hadgyák, hogy hitünk virágzó szentségét,
Gyülelész vallások döljék fényességét.
Ládd, József, így sirnak leghivebb népeid,
Ezek király névben tett ígéreteid?
Pirulj el legalább! ez nem olly illetlen,
Mint amit cselekszel, kalapos kegyetlen.
Hallgasd el sok cifra színü mentségedet,
Mellyekkel ruházod szentségtörésedet.
Ugyis jól tudjuk, mért cselekszed ezeket,
Hogy úgy védelmezed az eretnekeket.
Thököly, Bocskai, Rákóczi hadáról,
S támodásaiknak sok titkos okáról
Gondolkozván, látod, hogy a pártosoknak
Dolga volt leginkább célja táboroknak.
Ezek szabadságnak arany zászlójával
Hiteket keresték hazájuk kárával,
S noha az utolsó vezér igazabb volt,
Mégis pártos népe templomokat rabolt,
S azért nem engedte az Isten hadának,
Hogy szabadítottja legyen hazájának.
Ez az emlékezet vitt oly káboságban,
Hogy Luther, Kálvinnal lépjél barátságban.
Vad rácság pediglen, kit alig esmértünk,
Ki csepp vért sem öntött vagy érted vagy értünk,
Szabad gyakorlását Mohilow attyának,
Köszöni országlás titkos fortélyának.
Volna még csak zsidó király a környékbe,
Akivel hasznodért lépnél szövetségbe,
E füstös nemzet is tudom, nemsokára
Engedelmet nyerne vallása számára.
Be gyönyörű volna látni sáhterjokat,
Egyből bárót tennél, másokból grófokat.
Ocsmán hízeltetés, bűnös országlások
Nem fejedelemhez illendő fogások!
Ha olly nagy császár vagy, szégyeld el magadat,
Hogy illy fortélyokba teszed hatalmadat,
Hogy úgy megalázod hitednek szentségét,
Csak megnyerhesd szomszéd király kegyességét.
Ó, a mi őseink annyi ezerekkel,
Nem szállhattak szembe ellenségeikkel,
Mégis soha öszve nem fért az szívekkel,
Hogy illy csufos vásárt tennének hiteikkel:
Vitéz erkölcsökbe vala reménségek,
Ezzel jött dicsőség, ezzel nyereségek.
De talántán, József, már volna ideje,
Hogy tovább ne csapjon erőszak vesszeje.
E bűnök küszöbén állj meg! elég messze
Kegyetlenségednek nyult úgyis eressze.

Nem! még ez sem elég! - még a fellegeknek,
Mellyek trónusodnak tetején lebegnek,
Gyomra ki nem lőtte mind a fullángokat,
Mellyekkel hizlaltad dörgő homályodat.
Uj ordittást hallok, uj csattogásokat,
Dühösség, pusztulás követi azokat.
Szegény remeteség, ájtatos szállások!
Értetek reszkedek szerzetes lakások;
Rátok látom mérve lenni e tüzeket,
Már szórja lángjait, már dul benneteket.
Hiszem eddig az volt természet szokása,
Hogy nem ért kunyhókat mennykövek csapása,
Emésztő kénköve csak magos helyekre,
Hivságnak áldozott nagy épületekre,
Szállt, hogy megalázza felfuvalkodását -
József felforgattya ennek is folyását.
Már Zobor tetjén, s Maiki erdőségben
Állnak a barlangok néma csendességben.
Nem hallatik szózat, nem szent sohajtások,
Nem nyílnak az égre buzgó pillantások!
Elmultak lakosi, nincs ember pusztáin,
Csak vadak csapásit látni most utcáin,
Kik, ha a teleknek havas fermetege
Harsog az erdőkbe, s üldözi hidege,
E fedelek alatt menedékhelyeket,
Találnak magoknak meleg rejtekeket.
Miként csudálkoznak e vad teremtések,
Hogy azon helyen van bátor heverések,
Melly előbb ájtatos férfiak szavával,
Zengett az Istennek magosztalásával.
E felleg erdőkből cammog városokra,
Szinte olly ártatlan s szelid lakásokra.
Szüzek, kik városi lármák közepében
Elrejtekeztetek szent Klára nevében...

1782-1783

Főgenerál Gróf Nádasdy Ferenc halálakor

1

Hová hanyatlasz, virágzó hazánk?
Hát már nem tud más, csak bu, jönni ránk?
Nem is reményli nemzetünk többé hajnalát,
S éjjelében
Kék egében
Csillagot sem lát?

2

Minap a végső homályba merült,
Kiben bus szivünk még néha örült!
Illy mostoha sorsra a kőkemény sziv is lágy!
Nádasdy ez,
Magyar könyvezz!
Már ez is elhagy.

3

Meghültek immár vitéz kezei,
Kiket ellenség féltek ezrei.
Kihullott belőlök a kard; - bárcsak még lenne
Közted, Magyar!
Egy olyan kar,
Melyben illene. -

4

Lásd, így hagynak el a nagy férfiak,
Dicsőségedre nőtt hazafiak.
Édes hazánk! te is velek immár vonaglasz,
Hacsak nem jó
Csuda erő,
Melly megoltalmaz.

1783

Boldogságos Szüz Máriához az édes hazáért

1

Magyarok Asszonya!
Tekints elhagyatott birodalmadra:
Nincs másban oltalmunk,
Csak tebenned bizunk
Mi árva magyaraid:
Szemléljed ügyünket, gyászos ügyünket,
Ne hadd, hogy elnyomják magyar nevünket!

2

Angyali koronánk
Az ég kegyelméből szállott le hozzánk:
E drága kincsünket,
S véle nemzetünket
István néked áldozta:
Most örökségedet, örökségedet,
El akarják vonni tőled, népedet!

Ne nézd büneinket,
 Hanem hozzád buzgó s hiv őseinket.
 Sok verejtékekkel,
 Ah! mennyi vérekkal,
 Nedvesültek mezeink:
 Őérettek szánny meg, szánny meg bennünket,
 Vedd el: mi is néked áldgyuk szivünket.

1782-1784

A vig társaságról

1

Éljen mái társaságunk,
 Igaz magyar barátságunk!
 Nem bántódik meg így Isten, sem ember:
 Aki pedig ezt irigylí, gazember.

2

Győznénk mi azt megfontolni,
 Mit fognak mások gondolni!
 Mig azok holmit felszednek orrokra,
 Mi azonban hiven iszunk, truccokra.

3

Ime, melly jó a barátság!
 Nincs e földön más boldogság.
 Ezzel életünk terheit enyhittyük,
 Tréfát tréfával felváltjuk, nevettyük.

4

Távozz tőlünk képmutatás,
 Policia, pallérozás;
 Takarodgyál foszlánkosok közibe,
 Akiknek születél ravasz szívébe!

5

Nem tud a magyar sziv ahhoz,
 Mert hivség illik bajszához!
 Nosza, pajtás! pederjük meg, s vigadgyunk;
 Lesz még idő, hogy a buról aggódgyunk.

1782-1784

Hiv barátunk hivatól fájdalmas elválása

1

Szivem! jön már szerelmünknek,
Boldog szerelmünknek,
Elválásnak órája;
Próbaköve hívségünknek,
Eskütt hívségünknek,
Szenvedésnek pályája.
Bátran csüggttem ajakidról,
S eddig veled mulattam;
Ragad a sors karjaidról,
Gyenge karjaidról;
Bura kárhoztattattam,
Elhagyattam, elhagyattam!

2

Nyulj mellyemre kezeiddel,
Drága kezeiddel,
Érezd elholt szívemet:
De ne sirj; mert könnyveiddel,
Igaz könnyveiddel,
Kettőztetted sebemet.
Oh ég! mért adtál oly szívet,
Melly annyit érezhessen,
Vagy miért esmértem oly hivat,
Imádandó hivat,
Kiért szívem éghessen,
Esdekhessen, esdekhessen.

3

Nem szegezem a végzések,
Örök szent végzések
Ellenébe magamat.
Eltitkolom szenvedések,
Kinos szenvedések
Tengerébe bajomat.
Eltávozom személyedtől,
Szivedtől nem távozom; -
Miként válhatnék el ettől,
S nemes hívségedtől?
Oh! ettől nem távozom,
Nem távozom, nem távozom!

4

Látlak én messzeségemben
Nagy messzeségemben,
S lelkeddel beszélgetek;
Csókjaidra képzeemben,

Édes képzésemben,
Csókokkal felelgetek.
Estvéli gyenge szellőktől
Kérdezd hollételemet,
Megmondják ők; s nyögésektől,
Csendes nyögésektől
Tanuld ki szerelmemet,
Hívségemet, hívségemet.

5

Emlékezz meg imádódról,
Igaz imádódról,
Te is, szívem reménye!
Gondolkodgyál barátodról,
Eskütt barátodról;
Ez szerelem törvénye.
Számot tartok hív ségedre,
Félvilágért nem adom;
Emlékezz eskütt hivedre,
Ó eskütt hivedre,
Lásd, én immár bujdosom,
Már bujdosom, már bujdosom!

1782-1784

A csalfa szívnek megvetése

1

Hasztalan mászkálsz lábomnál,
Esmérem már szivedet:
Nincs helyed buzgóságomnál,
Mert megszegted hitedet.
Menny annak nyögni ölében,
Kinek leltél szerelmében
Édesb kellemetességet,
Mint nálam gyönyörüséget.

2

Nem bizom színre magamat
Ezután, ha szeretek;
Láng gerjessze fel lángomat,
Külömben nem éghetek.
Még kék szemeknek sem hiszek,
Sem szóknak, mellyek, mint vizek,
Kedvesek, míg csergedeznek,
S a lehellel enyésznek.

Legalább e hasznát vettem
 Megcsalt szeretetemnek;
 Noha többet érdemlettem, -
 De ez elég szivemnek.
 Te pedig, ha jut eszedben,
 Melly nemtelen vagy szivedben,
 Pirulj, s felejts el engemet. -
 Háláld evvel hivségemet.

1782-1784

Egy hiv szivnek kedvesse sirja felett való panaszi

1

Im, koporsód ajtajánál áll hiv szeretőd!
 De látom, hogy bé van zárva setét temetőd.
 Nyisd fel! készen vár már ölem, hogy ölelhessen,
 Szivem pedig, hogy itt veled elenyészhessen!
 Ah! kegyetlen Párkák,
 Kik e sirba zárták
 Szivemet - kedvemet
 Füstben oszlatták.

2

Oh Halál! mit kegyetlenkedsz az olly sziveken,
 Kik csak most kezdtek örülni szent hivségeken? -
 Mit mutatod hatalmadat gyenge ágakon,
 Tegnap hajnalba kinyílt virágszálakon?
 Bus birodalmadnak
 Mi örömet adnak,
 Ha ezen - erőtlén
 Szálók hervadnak?-

3

De nem jön hivemtől szózat, nem jön felelet,
 Melly keresztül hatná ezt a gyászos fedelet;
 Ó pedig be jól esmérte előbb szavamat!
 Most hágy először egyedül sirni magamat!
 Ha előbb könyvem folt,
 Velem együtt gyászolt;
 Örömünk - gyötrelmünk
 Közöséges volt.

Már a halál feloldozta illy köteleit;
 Nem boritthattyák már könyvek ékes szemeit!
 Nyugodgy tehát, áldott lélek, békességedben!
 Tudom, ha nem szólsz is, képem fenn van szivedben.

Mig bennem a lélek
 Piheg, gyászban élek;
 Már többet - vig kedvet
 Nem is reménlek.

1782-1784

A megaggott világ-fiának emlékezete

1

„Reménség, reménség! be hamar megcsalál;
 Vasmaeskával festve be heába valál!
 Szomoru szivemet béborittá halál,
 S valamerre szemem vetem, mindenütt gyászt talál.”

2

Szép termet, rózsaszint mutató ábrázat,
 Bibor, bársony, selyem, s aranyos ruházat,
 Megrontott sok ifjat, nem kettőt, sem százat;
 Elpusztított sok szép várat és sok nemes házat.

2b

[Kis ajak, gyenge kéz hányat széditthetnek?
 Szökő pillantások miként hevitthetnek?
 Hogyha kifedve szép mellyek piheghetnek,
 Melly szivnek van olly bástyája, kit meg nem győzhetnek?]

3

Életem tavasszán én is rabjok lettem,
 Midőn szép Klórisom karjain nyöghettem;
 S ha csak egy csókját is kihizelkedhettem,
 Paradicsom örömről majd elfelejtkeztem!

4

Mulattam hivemmel kertek árnyékában,
 Csendes magányosság édes homályába;
 S áldozatot tévén Venus templomában,
 Bemetszettük neveinket a hársfák héjjába.

5

Táncoló paloták, ti kedves heleim!
Hány titkot láttak ott csintalan szemeim,
Hány szivre repdeztek érzékenységeim,
S hány ezer nyájós szorítást érzettek kezeim!

6

Elmultak mind ezek, elmult vidámságom;
Szomoru gondná vált régi nyájosságom;
Jelenti képemen csüggedt pirosságom,
Hogy már végére hanyatlik - ifju bolondságom!

1782-1784

A végső óra

Érkezik már éltém vég szempillantása,
Kitelt lelkem agyag s romlandó szállása;
Megunta zsellérjét! kifogy erejéből,
Ezer kinnyainak kegyetlenségéből;
E nagy játékhelynek vétkes piacáról,
Színes örömöknek csak fővény halmáról!

1784

Ájtatos ének

1

Egyenlő szivességgel
Áldgyuk Istent szolgájában,
Kit tetéz dicsőséggel
Az időnek utoljában;
Boldog Lőrinc, te vagy ez,
Kit szivünk titkon nevez.

2

Melly buzgóság foglal el
Ifjuságod zsenyéjében!
Nem jössz, de repüléssel
Mész Szent Ferenc szerzetében,
Ó szerencsés serénység!
Melly fut, merre hiv az ég.

3

Szentség példája lettél
Szerzetednek örömére,
Azért szélyt küldettettél
Igaz hit hirdetésére,
Itt mondhatták felőled,
Hogy Isten szólt belőled.

4

Olly buzgóság lelkesitt
Apostoli tisztségedben,
Minthogy az ég tüzesitt,
Kiért égsz egész szivedben,
Hogy mihelyt szavad hangoz,
Száz annyi gyümölcsöt hoz.

5

Részt vettél édes hazánk,
Te is Lőrinc, oltalmából,
Hogy Mustafa rohant ránk
Vért szomjuhozó honából,
Hadaink már rettegtek
S Lőrinctől szivet vettek.

6

Bizonyságok mezei
Székesfehérvár várának,
Hol pogányok ezrei
Számlálhatatlan állának,
Ha itt ég nem védelmez,
Népünk egy talpig elvesz.

7

Ugyde Lőrinc itt valál,
S elől mész kereszt jelével
Fut előled a halál
Minden pogány erejével,
Személyednek látása
Török tábor romlása.

8

Mennyi csuda segéltség
Jó még Lőrinc kérésére!
Pillantásban egészség
Egy asszony rugó erére,
Mellyet szerencsétlenül
Borbély vágott keresztül.

9

Más, ki rákot érezte
Tüzesedni ki mellyéből,
Csak Lőrincet nevezte
S mingyárt kigyógyul sebéből
Nem emberi erő ez,
Mit Lőrinc érdeme tesz.

10

Illyen dicsőségednek,
Lőrinc, zengjük méltóságát,
Terjeszd segéltségednek
Reánk is hathatóságát,
Testi, lelki sebeinket
Látván, gyógyíts bennünket.

11

S mint Fehérvár tájékán
Meggyőzted ellenségünket,
Ugy lelkünk nagy csatáján
Segéltsd erőtlenségünket,
Hogy a véglehellések
Legyenek szerencsések.

12

Áldassál egy Istenség,
Ki három vagy személyedben,
Tied minden dicsőség
E roppant teremtedben.
Tisztelvén szenteidet,
Nyerjük el kegyelmidet.

1784

Horváth Ádámnak

Barátom!

Mivel érdemlettem érzékenységedet,
Hogy érettem bura süllyeszd vig lelkedet,
Hogy értem keseregj; hogy ég végzésével
Vigasztald szívemet jobb sors reményével?
Nem vagyok sem véred, sem régi barátod,
Csak azolta szeretsz, hogy kinomat látod.

1784

Pyrkernek

Bármelly csekély légyen ezen adományom,
Emlékezz meg rólam kedves Tanítványom,
S mivel erkölcsidet mindétig szerettem,
Egy-két szent sohajtást tégy, kérlek, érettem.
De leginkább akkor, mikor már nem leszek
S a halandóságnak karjain enyészek.
Több haszna lesz ennek, mintha könyvet sirnál,
Vagy koporsóm fölé néma szókat írál!

Néhai jó akaród és tanítód
Ányos Pál.

1784

Költői levelek

Barcsay kapitánynak

Ime általküldöm elmém futtatását,
Mellybe Nagyszombatnak siratom romlását.
De csak festett könyvek éllesztik tollamat,
Nevetem azonban, s megvonom vállomat.
Halottas oszlopot emeltem hírének:
Hogy örökösíttsem böcsét nagy nevének,
Mellyel dicsekedett a tudós világnak,
Hogy ő Parnassussa volt Magyarországnak.
Fogyatkozik immár hírének ereje,
Mert dőlő félben függ Parnassus teteje.
Elől látván Phebus leendő omlását,
Anyavárosunkban vette szaladását,
Itt azonnal kívánt nyugodalmat talált,
Tartsa kegyelmében szolgáját
Ányos Pált.

Nagyszombat, 12. Juniusban 1777.

Virág Benedeknek

Vettem leveledet szivemnek másfele,
Lelkem az örömnék árjától eltele,
Mert noha röviden irtad leveledet,
Tetézve rajzoltad érzékenységedet.
Hiszem már, hogy nem függ levelek számától,
Sem pedig az írás cikornyás módgyától
Ama barátságos indulat mivolta,
Mellyel a természet szivünket kapcsolta.
Irtad, ugy óhajtod kezeim vonását,
Mind szomju barázdák esőknek hullását.
Óh! ha vagy levelem illy érdemet talál?
Szeretsz! s méltán ebben reménségem táplál!
Hidd el, verseim is úgy Pécs vidékére
Sietnek, mint bárány annya emlőjére,
Vagy mint csergedező patakok folyását
S hives árnyékoknak nyugtató szállását
Idézhén a szarvas, nyomát kettőzteti
S gyakran lábait is szárnyakra ülteti.
Mert ott feltalálom szives barátomat,
Kivel néhanapján közlöttem lantomat!
Ne álmélkodgy pedig, hogy magyaról irok,
Mert ha emlékezem, örömemben sirok!

Miként miveltetik édes anyanyelvünk
S ezzel sir szélyéről életre jön nevünk!
Azért bizonyára megnyered kedvemet,
Hogyha visszontaglod verssel leveletem.
Nem árulhatom már tovább szerelmemet,
Mert az álom kezdi unszolni szememet.
Végre mint énnékem egészségem szolgál,
Neked is kívánnya barátod
 Ányos Pál.

Nagyszombat, 6. Juliusban 1777.

Gadótzi Róth Klárának

Kedves Anyám!

Küldöm leveletem Mátyus mezejéről,
A szép tudományok dicső kutfejéről,
Bakony erdeinek kies rejtekében,
Mert drága vagyonom lakozik ölébe.
Ott, hol egy dombocská fejebb emelkedik,
Melly diszességében szinte kevékedik,
Két eleven forrás csergedez tövében,
Kastalust képeznéd folynia képében.
Oldalát a gazdag gyümölcsfák szépítettik,
Hellyel veteményes kertek ékesítettik,
Sárgult kalászokkal kérkedik környéke,
Mellyet öntözgetett polgár verejtéke.
Látom az aratók miképpen izzadnak,
Bőkezű Ceresnek ezer hálát adnak.
Tojongó sokaság birja a mezőket,
Melly édes örömmel tölti a nézőket.
Emez köszörüli életlen sarlóját,
Amaz vizért küldi üres vataléját.
Némellyek a gusnak fonásán dolgoznak,
A kévék kötésén többen fárodoznak,
Ezek kalangyába a kévét zárlják,
Azok büszkén épült asztagokat rakják.
Amott egy szekerét örömmel tetézi,
Itt egy járma felé ökreit intézi,
S így szántóföldgyéről készítvén zsákmányát,
Danulva késéri csüribé vagyonnát.
Ezer még e tájék böcsös vidámsága,
Ezer a bakonyi élet boldogsága.
Én a többit itten elől nem számlálom,
Elég, hogy kívánnám, ott lenne halálom!
Ide bágyodt szárnnyal sietnek verseim,
Verseimmel együtt érzékenységeim;
Mert Szent Klára napját látom már érkezni

S véle asszonyanyám napját következni.
Ah! szerencsés látás, boldog világosság,
Mellyért méltán vidul az egész Bakonyság!
Éljen asszonyanyám, kívánom szivemből,
Számos esztendeit toldgya meg éltemből;
Birjon örököszen vidám egészséggel
S áldgyák meg az egek csendes békességgel.
Látván minnyáinkat szárnyunkon röpködni
S mindeniket külön asztalánál ülni.
Bátyám elméjével hazáját segittse,
Öcsém nemes karddal nevét hiresítse,
Nénémet pediglen Isten boldogítsa
S szerencsés házosság uttyára szállítsa.
Én már a barlangok' lakom kiességét,
Pálma árnyékának érzem édességét;
Holló cipójából táplálom életemet,
S egyedül Istennek áldoztam lelkemet!
Igy felosztva látván édes magzattyait,
Érzékeny örömmel töltse el napjait.
Végre, ha közelitt ama gyászos óra,
- Áh! áznak szemeim e kedvetlen szóra -
Körülette látván állnia bennünket,
Anyai áldással szentelje fejünket.
Kiköltöztvén pedig lelke rejtekéből,
Részesüljön égi karok öröméből.
De félbe szakasztom erről beszédemet,
Mert reszketni érzem minden tetememet.
Drága uram atyám kezeit csókolom,
Édes jó nénémet karommal kócsolom;
Bátyámat pediglen ezerszer köszöntöm
S kedves kis öcsémre szerelmemet öntöm.
Végre még életem Elizeumra száll,
Engedelmes fia maradok
Ányos Pál.

Nagyszombat, 4. Augustusban 1777.

Hérits Vincének Rómában

Két holnapig vártam Vince, irásodat,
S már törődve néztem olasz szokásodat,
Hogy lemondván magyar hív indulatodról,
Indulataiddal régi barátodról,
Róma kerítése vet határt kedvednek,
Mellyben feltalálod tetszését szivednek.
Hibáztam! mert szeretsz, vettem bizonyosságát
Olvasván feljeddett okod valóságát;
Hidd el, ismét ujra kezdtem életemet,
Ismét kettőztettem hozzád szerelmemet,

S még fel sem oldoztam leveled bilincset,
Már szívem tárháza néked adta kincsét!
Természetnek ura, láthatatlan felség,
Kinek töményezik magosság és mélség!
Alkotó kezeden az volt remekmive,
Hogy érzékennyé lett az embernek szive.
Ebből szivárgodnak ama szent kötések,
Ebből pajtásoknak foly egyesülések,
Ez szüli országok s népek társosságát,
Mert erre építi ki-kí bátorságát.
Ennek köszönhetjük mi is hűségünket,
Mellyel cimerezzük régi szerelmünket!
De majd elragadnak heves indulatim
S unalmadra válnak lantoló szavaim.
Inkább örömet fessék le verseim,
Mellyel részegednek érzékeny részeim,
Hogy olly szerencsésen töltöd napjaidat
S egészségben látod minden tagjaidat.
Ez! ez! szívem Vincém, amin örvendezek,
Ezért az egeknek méltán esedezek,
Mert attól féltettem leginkább sorsodat,
Nehogy Róma lássa gyászos koporsódat.
Áh Róma, melly igen kedvezel szívemnek,
Midőn vig napokat engedsz más felemnek.
Tisztelem már benned világnak biróját,
Mert te pörditheted Lakthesis orsóját.
Vallyon mi ötlődik tovább szemeimben?
Áh elmerül orcám örömkönyveimben,
Midőn az oltárnál képzellek állani,
S a testesült ígét kezembe szállani!
Látom, mint feredel könyvhullajtásidban,
Látom, hogy reszkedel szent sohajtásidban.
Kérhetlek-é szived hajlandóságára,
Hogy egy-két sohajtást tégy társod számára?
De már fogyatkozik lantomnak hangzása,
Szenvedt ujjaimnak gáncsos mozdulása.
Inkább szabad szóra ereszttem nyelvemet,
Mellyből most bővebben vedd üzenetemet.

Nagyszombat, 14. Augustusban 1777.

Barcsay kapitánynak

Kiröpültem minap Nagyszombat öléből,
Mint megtollasodott gerlice fészkéből,
Bakony erdejének szállottam keblében,
Hol kedvemet érzem tellyes mértékében.
Itt látom, akiktől életemet vettem,
Itt, kikkel egy tőke ágából eredtem,

Tisztelem ezekben természet kötését
S érzem látásokban szív könnyebbülését.
Nem ólálkodik itt a tündér semmiség,
Nem rontya az izlést mulandó édesség,
Mint nagy városoknak gőgös piacokon,
Kiknek hivalkodás sétálgot sáncokon.
Ottan a szív távoz erkölcs ösvényétől,
Puhul az indulat vétkeknek terhétől.
Szemfényvesztő Venus tűzhelyén áldoznak,
S mellyekben pátmosi nyilakat hordoznak,
Ott Páris Helenát ragadgya férjétől,
Ott szökik Medea Kolchis szigettyétől;
Ott egy vak gyermeknek bódulnak mérgétől,
Kinek sok szív vérzik furcsa tegzétől.
De ellenben melly szent a Bakony lakása,
Együgyű s ártatlan élete szokása,
Mert csak az erkölcsnek vagyon itt szállása,
Egyébb tündérségnek nincsen maradása.
Mihelyt a nap fénylik kerék világunkon
S tűnik a csillagos tábor tájékunkon,
Ki-ki félrerugván álmos nyoszolyáját,
Felosztja dolgára következő napját.
Én azonban Pindust magamnak építtek,
Mellyen barátimnak verseket készíttek.
Igy eltűnván a nap szép munkálkodással,
Békőszönt Morfeus álom osztogással.
Im már lefestettem Bakony kiességét,
Hol előbbször láttam napnak fényességét,
S ahol a semmiség bús sötétségéből
Emberré változtam ég rendeléséből.
Édes, de egyszersmind terhes vándorlással
Keressük tárgyunkat kemény bajvivással.

Esztergár, 8-dik September 1777.

Barcsay kapitánynak

Meghatotta Minost Orfeus lantyával,
Apollo csudákat képzelt dudájával,
Éjszak Sándorának élt furuglyájával -
Engem újra teremtet az Ur szép tollával.
Örülhet Nagyszombat ilyen lakosságának,
Mint Mántua áldoz Virgiliussának,
Mert Máro köszöni éltét Mántuának,
Ez pedig életet ad Szombat várának.

Tehát még nem olly üres Nagyszombat, mint amilyennek itéli a világ; és egyedül az Urnak
köszönheti hátramaradott kevés életét, - de ha ugyanettől a vagyonnától is megfosztatik, úgy
minden dicsőségétől elbucsuzhat.

Nevethetem valóban a világot, midőn látom erősségében bizakodni. - Erős volt Carthágó, mégis egy Scipio annyira vitte, hogy most porában is alig találhattuk. Rómának a széles világon elterjedett uralkodását Emáthius mezeje határozta meg. - Az idő fényes palotákból barlangokat csinál és a szakadozott falak közt kóborló lelkektől iszonyodunk. - Boldogok, akik ezeket megesmérhetik! Kőszálon állanak, s onnét kacagják a tengeri haboknak küszködését.

Éljen vitéz Kapitány Uram boldogul! és rólam, mint igaz szívű baráttyárol, emlékezzen.

Esztergár, 8-dik October 1777.

Virág Benedeknek

Mi dolog, barátom, hogy ismét versekkel
Irsz, s uj frigyét kötöl a kilenc szüzekkel,
Kiktől a mult időn végbucsudat vetted,
Midőn átkoidat rakásra gyűjtötted.
Millyen változandó az ember izlése!
Hogy csal sok színjónak álhizelkedése!
Mit ma Paradicsom szépségének véltünk
Vagy mire Tantalus szemeivel néztünk,
Holnap megvetéssel nézünk szépségére,
Mint szegény Cidippe mátkája versére!
De már fátyolt vonok illyetén vétkedre,
Mert látom Parnassus készül innepedre,
Örül, hogy visszatért régi tisztelője,
Kiből országunknak lesz főbb versszerzője.
Én csak a budai hegyről tekéngetek!
Rákos mezejére könyves szemet vetek,
Mellynek már füstbe ment régi dicsősége,
Mint Ilioneum hire s ékessége!
Szomoru hallgatás tölti a környéket,
Vagy ha szól, hallanál sirni gerlicéket!
Igy enyészik füstben minden mulandóság,
Csak lelkünket várja örökkévalóság!
Illyen képzésekkel töltöm óráimat,
Ha felszabadittya Themis gondgyaimat,
Melly mivel már visszaszóllit a munkára,
Élj! de küldj verseket barátod számára!

Buda, 15. November 1777.

Faiszi Ányos Jánosnak

Kedves Bátyám!

Csak kétszer fárodtál a nagy havasokon,
Kétszer a pápai kies sikosokon,
Máris raboddá lett, kiért ohajtoztál!
Hidd el, szerencséddel mintegy játszadoztál!

Kérdezd meg csak Fonrost, miképp emésztődött,
Midőn Adelaid szívével vesződött.
Ennek a te sorsod árnyéka sem lehet,
Mellyből minden nőző élő példát vehet.
Hányszor vezette ez nyáját legelőre,
Noha már hanyatlott szive veszendőre?
Hány könyves pillantást hánt ama térségre,
Hol egy tölgyfa állott gyászos jelenségre?
Tudod, hobotja melly keservet fejezett,
Mellybe Adelaid égi szót képezett.
De te mindezekről nem is álmodoztál,
Olly rövid ösvényen tárgyodhoz jutottál.

Buda, 15. December 1777.

Faiszi Ányos Jánosnak

Kedves Bátyám!

Muzsám, kelj szárnyakra budai bércekről,
Tanuld gyorsaságod a puha szelekről,
Bakony erdejének siess rejtekében,
Hol magát Diánna mulattya székében.
Meg ne retteny pedig a hófúvásoktól,
Vagy letörő ágok csattogatásoktól,
Sem éjszaki szelek komor zugásától,
Vagy szomoru baglok huhogásától.
Megszoktad te már ezt anyád emlőjénél,
S sokszor jobban tetszett nevelő tejénél.
De ha félsz is, azt mondd: ócsálni nem merem,
Mert tudom, rózsza is tövis között terem.
De ha bejutandasz küszöbén honnyomnak,
Mondgy ezer köszönést egész vagyonomnak,
De főképp üdössebb testvéremhez járulj,
Kinek örömemről eképpen elárulj:
Bátyám! már szerencséd felfogott karjára,
Visz az egek felé sasoknak módgyára,
Röpülj! áldgyon az ég szerelmes mátkáddal,
Kit úgy szeress szívvél, mint ígérted száddal.
Ezt végezvén Muzsám, hadd el Bakonyságot,
S friss szárnyokkal idézd a sik pusztaságot.
Meglátod majd Pápát Eszterház várával,
Mellyre még a nap is néz szebb sugárával!
Itt a levegő ég új erőt osztogat,
Itten ambrosiát Jupiter kóstogat.
Minden elevenebb e boldog térségen,
Hol szerelmet lehet venni, de hivségen!
Te azonban Muzsám eztet ne tekéngesd,
Hanem szárnyaidat Pápára igyengesd.

Már tudod, melly házhoz kell ottan bétérned,
Ne félj, kegyelemben könnyű lesz béférned.
Egész uri házot ezerszer köszöntséd,
Azután áldásom ángyomra így öntséd:
Édes ángyom, ezer s ezer jót ohajtok!
Szerencsédért holtig az éghez sohajtok!
Ne sirj koszorudért, amelyet leteszel,
Mert e veszteségen egy hiv szivet veszel.
Muzsám! ha ennek is végire jutottál,
Mind bögyödbe szedgyed, amiket hallottál,
Vigság napján pedig egy kis szegletben ülj,
Hol a nagy örömben helyettem részesülj,
Azután térj vissza a gyors fuvásokkal,
S kedveskedgy szivemnek vidám ujságokkal.

Buda, 19. Januariusban 1778.

Faiszi Ányos Jánosnak

Kedves Bátyám!

Már boldogul birod ékes Klorisodat,
Kiben feltaláltad boldogulásodat,
Már tréfák előtted a ciprusi mesék,
Te itt vigadozol, az másoknak tessék.
Igaz, hogy ez sem lesz örökké tartandó,
Mert ég kerítése alatt mind mulandó.
De hogyha nem hibáz, amit fejez lantom,
Ezt paradicsomnak a föld színén tartom!

Buda, 12-dik Februarius 1778.

Kreskay Imrének

Alig serkentem fel álmos nyoszolámból,
Alig távozott el Morfeus szobámból,
Hogy ismét Muzsáim Pindusra ragadtak,
S egy forrás kut mellett szédelegni hagytak.
Természet reggeli töménnyét áldozta,
A levegő eget párázat futkozta,
Pándion szülöttje kiröpült fészkeből,
Hallom panaszait ágok rejtekéből.
Édes indulattal vigyáztam szavára,
Amidőn tekéntek kutomnak partyára,
Látom Calliopét egy könyvbe merülni
S olkor mosolgással ajakit derülni.
Nyughatatlan lépés ragadott hozzája,
S mihelt jönni látott, e szókra nyílt szája:

„Olvasd Erfortumnak nyájas poetáját,
Melly szépen rajzolja Blömörán mátkáját.”
Megbocsáss barátom, hogy kezembe vettem,
Mert a versszerzésnek vak tüzét érzettem,
De gondold el, miként reszkettek kezeim,
Midőn e versekbe akadtak szemeim:
„Ezen jámbor aggott élte zsenyéjében
Bézárta magát egy barlang rejtekében,
Hogy így kifejtőzvéen világ karjaiból,
Részesüljön erkölcs édes javaiból.
Azaz: a sötétben, hogy ne szemlélhessen,
S mivel semmit sem tesz, rosszat ne tehessen.”
Nézd el, hova céloz furcsa verseivel,
Miként fertőzteti Pindust vétkeivel!
Kérlek: ki már uszol Pope mélségében
S gyönyörködöl esze elevenségében,
Fogd író tolladat s állj ellent mérgének,
Böcsöt tehetsz magyar Muzsák seregének.

Buda, 5. Juliusban. 1778.

Megyesi Somogyi Jánosnak

Kiköltöztél Pestnek tündér piacáról,
Hogy hirt vigy Astrea szüz ajándékáról
Oda, hol Mártonnak bus falai állnak
S Benedek fiai angyalokká válnak.
De eddig megunván szomorú lakását,
Megtetted anyádnak keze csókolását,
Tudom, örömkönyvek folytak le képéről,
Szép jeleket vévén fia erkölcséről.
Honnyod vidéke is örömet mutattya,
Bolyongó hajait Marcal táncoltattya,
Szinén Nereides szüzek ünnepelnek,
S énekekre vidám madárkák felelnek!
Flóra a Gráciák egész táborával
Siet virágoktól szagos kosarával,
Pán nádból alkotott sipját mérsékeli
S nevedet egy zöld fa alatt énekeli.
Szóval egész térség öröm szózatokkal
Hangzik s kettőzteti hangját köszálókkal.
Egek, hova vonnak egyszerre szemeim!
Halni kezdenek bennem majd életereim!
Egy setét temetőhelyre ragadtatok,
Hol a halandóság törvényébe hatok.
Mély setétség lebeg széllyel körülöttem,
Csakhogy egy haldokló lámpás függ előttem,
Amellynek erőtlen világa mutattya,
Hogy itt a természet fiait sirattya!

Barátom, kit látok amottan nyugodni?
Ha sirás nélkül tudsz erről gondolkodni,
Ugy majd lerajzolom, de bus festékekkel,
Posaun s Melpomene gyászos énekekkel:
Fehér viaszt képzel érdemes orcája,
Mintha imádságát végezné, áll szája,
Elalutt szemei nyilván bizonyittyák,
Hogy éltető lelkek már nem igazittyák.
Váltásunk cimerét kócsolják ujjai,
Mellyen végeződtek bucsuzó szavai,
Páncél környékezi a többi tetemét,
S azzal bizonyittya hazája szerelmét!
Ne tovább! - - - már látom, gördülnek könyveid,
Érzékeny fellegbe borulnak szemeid!
De kérlek, mérsékelj szomorúságodat,
Halljad, miként nyujtom vigasztalásodat:
Ámbár kimult atyád az élők számából
S örök lakóhelyre röpi Izsákfából,
Mégis hideg hamvát az kecsgetetheti,
Hogy benned erkölcsit élni szemlélheti.
Elhagyom már én is e setét barlangot,
Mellybe sok árva sziv hágy jajgató hangot,
Visszatérek ismét élet piacára, -
Hogy tegyem kezemet barátom vállára.

Buda, 10. Julius 1778.

Kreskay Imrének

Barátom, nem bírok felhevült szivemmel,
Oceán habjait képezem kedvemmel.
A magyar írónak gyullaszt serénsége,
Kik tollával ujjul nyelvünk ékessége.
Hidd el, alig hittem szikrázó szememnek,
Midőn fényét láttam született nyelvemnek.
Hogy magyaról olvas! idegennek véltem,
Mig végre eszemtől bizonytságot kértem.
Aggot Orczit látom mint a sast ifjadni,
Sebes szárnyaitól felhőket hasadni;
S ha alább ereszti villámló szárnyait,
Szabadon szaggatni Hibla virágjait.
Kapitány Barcsay futva megy Tarnára,
Hogy vegye Anchisest páncélos vállára.
Bár tudós kincsét is tenné tarsolyába,
S ne hadná enyészni Ilion hamvába!
Szerencsés jövendő! tudom, feltalálod,
Midőn Trója helyét ekéddel sétálod!
Nem szükség, hogy többet szóljak Barcsayról,
Ki reám mosolyog Muzsák karjairól.

Ó! látom nagy szivén Nimfáknak lakását,
Hol erkölcs s tudomány csinálta szállását!
Tovább Bessenyei lantján csudálkozom,
S versszerző lelkének szivemmel áldozom!
Kérkedhetik Tisza ilyen szülöttyével,
Ki olly nyájossan él Parnassus népével.
De még egyet látok férfi öltözetbe,
Ki élet törvényt szab a nagy természetbe.
Barátom! úgy tetszik, hogy megcsal ruhája,
Mert nem férfi, hanem Pallas onokája.
Már ez sok! - Ó! égnek, feldnek Teremtője!
Sziv, elme, okosság s tehetség szerzője!
Hány istápot küldesz István országának,
Hogy fényét emeljék holt magyarságának!
Ideje, hogy szegre függesszem lantomat,
S e szép nézőhelyre vonnyam fátyolomat.

Buda, 12. Julius 1778.

Egy jó barátomnak az utolsó burkus háborúról

Uj hir jön, barátom, Moldova partyáról,
Éjszaki Sándornak pusztító hadgyáról,
Hogy már kiköltöztén Glatz tartományából,
Csehországot nézi hadi sátorából.
Ugy tetszik, hogy látom meggörbült hátával
Kerülni táborát anglus paripával,
Ki mintha érezné ura aggottságát,
Bágyodt lépésiben festi lankadtságát.
Komor szél süvöltöz folyó zászlóiban,
Morognak a bombák kékes ágyuiban,
Mert megunván hosszas rekeszték helyeket,
Népünkre kívánnák okádni tüzeket.
Semmiség! - mit félnénk illy agyarkodástól?
Mért irtóznánk mi is a fegyvervonástól?
Midőn vezérel József táborunkat,
Kire még az ég is bizta oltalmunkat.
Páncélból volt ennek már első pólája,
Győződelmes Pállás szoptató dajkája,
S mihelyest mozogni tudtak ujjacskái,
Kis ágyukkal voltak gyermeki tréfái.
Nem szükség most Pithon bálványához menni,
S varázsló szaváért áldozatot tenni,
Vagy járulni Delfos hires várossában,
Hol Apollo lakott babonás házában.
Enélkül is bátran Józsefről mondhatjuk:
Véle még Herkules oszlopit megláttuk! -
Ugy van; meg sem csalhat égő reménységünk,

Mert jelenlététől gyullad vitézségünk,
S máris olyan lángok égnek kebelünkbe,
Mellyek örökös jelt nyomhatnak nevünkbe.
Nem rohant úgy Caesar Pompejus népére,
Midőn vért ároztott Pharsál mezejére,
Sem a nagy Scipio Dido bástyájára,
Mellynek gyászos fátyolt terített hamvára,
Mint József, ha egyszer felveszi karjait,
Burkus vérrel festvén Odera habjait.
Hidd el, még megláttuk Berlint füstölögni,
Egyfejű sassával hírét tévelegni!
Ugy lesz! - Ugy óhajtom a kegyes egektől,
E jövődöt vettem a kilenc Szüzeketől.

Buda, 13. Julius 1778.

Kreskay Imrének

Barátom! különös szerelmet mutattál
Hogy egy magyar nézőoszlopot nyitottál,
Mellyben Bornemisza nagy lelkét rajzolja,
Midőn álbarátság fátyolát letolja.
Szomorú esetét festi hazájának,
Mint Metastasius tudós Rómájának,
S mint Euripides Fedra álnokságát,
Amellyel Zechenter közli magyarságát.
Tiszteld, kérlek, velem Erdély tartományát,
Mellyre minden Muzsa önti tudományát,
Sokrates Nimfái állnak hét hegyein,
Apollo sétálgat kenyeres mezein.
Azután jer velem, Déván helységében,
Áldgyuk Bornemiszát Cliója keblében.

Buda, 14. Juliusban 1778.

Kreskay Imrének

Imre! sokat ígérsz erőtlen lantomról,
S hizelkedve ítélsz versszerző tollamról;
Kit még alig márték ama szent forrásban,
Melly mint Nilus lepi Márót Énéásban,
Csak messzéről nézem én e nagy lelkeket,
Kiknek a kilenc szűz vezeti kezeket!
S ha néha közelebb kívánok röpködni,
Már féluttyán kezdnek szárnyaim gyengülni!
Mint Progne szülöttje, midőn tollasodik,
Megunván kunyhóját, égre mosolyodik;
Annyá repülését kívánnya majmózni,

De még nem tudgya jól szárnyát kormányozni;
Leesik pihegve udvar közepére, -
Kit egy gyermek vigan köt fonál végére.
De nem is tanácsos úgy felemelkedni,
Hogy e nagy elmékkal kezdgyünk vetekedni,
Mert példát vehetünk Thamiris veszéljén,
Ki most vakon sétál Pteleus vidékjén.
Mársiás is kárát vetélkedésének
Látta, sokat bizván kúrtye zengésének,
Amidőn bőrétől megfosztott testével
Vizzé vált s új folyót jegyezett nevével!
Szükség tehát, Imre, huzzuk meg magunkat,
Csak úgy, amint tudgyuk, pengessük lantunkat.
Üljünk fel Gellértnek sziklás tetejére,
S küldgyünk egy bus hangot Rákos mezejére!

Buda, 28. Julius 1778.

Barcsay kapitánynak

Nyughatatlan szívem már nem bir magával,
Reszket, hogy szólhasson szives baráttáival,
Ki Márs trombitája pusztító hangjától
Lázzodván bujdosik édes hazájától.
Igy repült Orestán másfele karjából,
Fagyos szavójai havasok gyomrából,
Amidőn Szajjának mérges hullámjain
Olasz függött olasz roncsosult tagjain.
De hol találhatnak könyvező szemeim,
Hol szoríthatnának mejjemhez kezeim,
Midőn a vitézek tojongó számában
Eltűnsz, s nem dőlhetek barátom karjában!
Amint Elbe félve görditti hajkait
S Király-Grátz mutattya rettentő sáncait,
Terhes porfelleget látok emelkedni,
Melly miatt a nap is készül setétedni.
Felette kétfejű sasok lengedeznek,
Kik szárnyokkal zugó habokat képeznek.
Közte a számtalan fegyverek szikráznak,
Mellyek dicsőséges verejtekkkel áznak.
A tátos paripák lángokat hortyognak,
Trombitáktól szomszéd kösziklák harsognak,
Szóval: itt a halál ezer rajzolásban
Öldökli szememet minden pillantásban!
Itt, itt! Látok egyet délceg paripáján
Vágtatni, mint Hektort Simois határján,
Vagy mint vitéz Scevát Caezár táborában,
Ki szégyelvén bizni nyilas paizsában,
Elveti! - s úgy rohan Pompejus népére,

Mint párduc a vadász törének élére.
Egek! e bajnokban Barcsayt szemlélem!
Nem, nem hibázhatok! úgy van, amint vélem!
Látom, hogy Parnassus épül homlokából,
S most is versek hullnak pisztolja tokjából;
Gráciák futkoznak lova serénnyénél,
Pállás védelemje csügg vitéz mellyénél;
Énéas szerzője csillámlik sebjében,
S Tassus, ki élni fog Arminda nevében.
Emlékezz meg, Róma, most Juliusodról,
Ki rabságban döntött szent szabadságodról
Néki is kedves volt, tenger habjaiban
Uszva tudós könyvét zárni ujjaiban!
Jójj, vitéz barátom, kinyílt karjaimba!
Jójj, hogy meritsenek sohajtásaimba,
Mellyek a barátság szentelt törvényéből
Folynak ki, lelkenek rejtek örvényéből.
Bár ama nagy görög, felkelne hamvából,
Ki Venust rajzolta Phryne állásából:
Hidd el, látván együtt dobogó szívünket,
Léda fiainak festene bennünket! -
Már elég! - Elhagyom buzgó kebeledet;
Huzd ki hüvelyéből ismét fegyveredet.
Nyargalj száz vitézed vezérelésére,
S pillants egyet vissza Buda bércekére!

Buda, 13-dik August. 1778.

Barcsay kapitánynak

Éppen Balatonnak szomszéd hegyeiben
Mulattam szívemet Bakhus kertyeiben,
Hogy leveled jutott Palid kezeiben,
Ki, olvasván, merült öröm könyveiben!

Éltedet jelented halál piacáról,
Hol Bellona végez nemzetek sorsáról,
S hol, midőn egy esik dicsőség polcáról,
Másik zöld ágot tör Apollo fájáról!

Kárhoztattyuk ugyan Hobét törvényében,
Hogy ő, téveledvén elmélkedésében,
Hadakozást lenni vélt természetében,
S nem hágy békességet emberi nemében:

Mégis, ha tekentyük világ kerekességét,
Onnét, hol ujjittya Febus fényességét,
Addig, hol terjeszti éjjel setétségét,
Emberi vér festi mezőknek zöldségét!

Jer velem barátom Oksus partyaira,
Nézzünk Hispahánnak száz vaskapúira:
Meglátod, hogy rohan Omár fiaira,
S hogy üzi Taurusnak roppant szikláira.

Mennyünk onnét Boston ékes várossában,
Hol Vashington nyargal vitéz táborában,
E föld csak tegnap jött világunk számában,
Máris iparkodik népek romlásában!

Innét ha jutandunk Szajna mellyékére,
Hol zuhogva siet anglus tengerére,
Csönögni fog fülünk ágyuk lövésére
S szemünk nedvesülni hajók törésére!

Igy mind felzudultak feldünk lakossai,
Hajókká változnak erdők lugossai,
Kardokká villongó ekéknek vasai,
Véres patokokká vizek folyásai.

Boldogtalan népek, mire jutottatok!
Magatok fejére mennyi but hoztatok!
Pallos alatt piheg lehajtott nyakatok,
Jajgatáshoz szokott zokogó szavatok.

Töviset teremnek szántófeldeitek,
Mészárszékbe bögnek jármás ökreitek,
Ürülnek gazdagon terhelt csüreitek,
Bükkössé változnak szelid kerteitek.

Bár kegyes Orion kibujna ködéből,
Ne innánk versengést Cocitus vizéből,
Hanem Elizeum csendes mezejéből
Folyna boldogságunk békesség székéből.

Ne véld barátom, hogy a ti hadatokat is vádoljam verseimbe; mert noha magában a vérengzés nem jó, de önnön a természet szabadságot ad reája, midőn különben magunkat nem oltalmazhattuk. - Csak az a szentségtörő, ki okot ad az emberi nemnek pusztítására! - Megfelejtkezik az ilyen emberi sorsáról; azt üldözi másokban, amit magában leginkább böcsül, és aminek ő nem volt szerzője. - Életünk az égnek közönséges adománya, az foszthat meg tőle igazsággal, aki adta.

Ide zártam nyomtatott verseimet, - csak első szikráját fogod ezekben tanálni annak a tűznek, melly a te verseidet lelkesíti. De azért meg nem veted, - mert a nagy elmék, midőn már felettek semmi sem látnak, alátekéntenek és gyönyörködve nézik a gyengébbeknek hánykolódásait, mellyeknek különbsége emlékezteti őket, minémü pontyára értek már ők a tökéletességnek...

Téli szállásodról, reménlem, többször fogsz irni, mint hogy akkorra a fegyver zergések valamennyire megcsillapodnak. - Éltedre gondod legyen! - Isten veled!

Esztergár, 3-dik October 1778.

Bessenyei Györgynek

Örültem, barátom, sorsán verseimnek,
Kik gyenge szikrái érzékenyséгимnek,
Midőn levelednek merültem rendiben,
Hol nemes lelkednek vezetsz rejtekiben.
Esméretlen vagyok ugyan személlyemben,
De ha megvizsgálom, mi forog szivemben,
Egy olyan hathatós érzést tapasztalok,
Mellyel két idegent majd öszvekapcsolok.
Sok, ha nem barátság!
Ugy van; elhitetem ezt bátran magammal.
Ez az az istenség, amely erejével,
Általhat egeket nyájos tegzéjével;
S ugy futkoz tengernek küszködő habjain,
Mint szarvas Diktének égő homokjain.
Nem lát ez akadált idegen mezőkön;
Mint vert uton sétál a bükkös erdőkön.
Nem tud ez hidegnek reszketni fagyjától,
Nem izzad a napnak heves sugarától.
Győzhetetlen! csakhogy tárgyhöz juthasson,
És viszont tüzetől jobban gyulladhasson.
Im, addig is tehát, mig szembe láthatlak,
S mig az hiv barátok nyelvén szólíthatlak,
E kis istenemet küldöm el számodra;
Kérlek, hogy szivessen vedd bé szállásodra!

Pest, 4. November 1778.

Egy barátomnak, midőn véle megbékültem

Már elég; felbontom eskütt szándékomat,
Szives öleléssel fogom barátomat; -
Felnyitom számodra titkos tárházomat,
S ujra felszentelem drága vagyonomat!

Vedd ismét szivemet régi állásában,
Ne véld, hogy változott magánosságában;
Szinte olly hivség van most is mozgásában,
Mint barátságunknak legjobb korában.

Tedd bár félre mágnest egy kis szugolyában
Ne mutassál néki vasat rabságában, -
Hozz ércet egy század után határában,
Nem látsz kisebbülést vonszó hatalmában.

Igy van, hidd el, sorsa az hiv barátságnak.
Ne féld itt csorbáját az állandóságnak;
Ha enged is néha némely gyarlóságnak,
Ismét tengerére tér a buzgóságnak.

A nap sem szüntelen ragyok kerekében,
Merül gyakran felleg Cynthia képében,
Láttam már havat is tavasz közepében,
Isten az, ki nem fogy minéműségében!

Ha egy játék-néző helyre vitettetel,
Hol szegény Julia sorsán könyvezhetel,
Mihelyt szállásodra visszakésértetel,
Elmultak könyveid!... s mint tréfán nevetel.

Ebből vegyünk példát mi is életünkről!
Alig ígérhetünk többet ereminkről; -
Melly nap ma elüzte az hajnalt egünkről,
Talám holnap sirba szállittand nevünkről!

Minden fertál óra féljünk ütésétől,
Mindegyik tovább visz éltünk elejétől,
Mindegyik kiált ránk a sirnak széllyétől,
Hogy majd bucsut veszünk a napnak fénnjétől.

Még bölcsőnkbe vettük az halál igáját,
Vállunkra függeszté kietlen kaszáját,
S már előre küldte szomorú postáját,
Midőn sirva néztük a dajka póláját!

Igy, mint életünknek nincsen öröksége,
S hol nem véljük, szánkba szakad édessége:
Indulatinknak sincs tökéletessége, -
Bárkit biztasson is képzelt bölcsessége.

Ezek is mulandók, s gyakran megszédítnek,
Gyakran az okosság határán túl vetnek,
S hogyha egyszer álnok törökbe vehetnek,
Szívünkre számtalan fájdalmat eresztnek.

Vagyon olly állapot ember életében,
Hogy még azt sem tudgya, mit kívány szívében;
Titkos sohajtások verődnek mejjében,
S unalmát jelenti akármelly mivében.

Mint mikor a gyermek felébred álmából,
Egy-két pityergő szót ereszt ki szájából,
S mig meg sem érthettyük, mit kívány, szavából,
Esmét elaluszik, s tréfát tesz magából!

Esmérjük meg mi is hát gyengeségünket,
S ha megbántottuk is talám hivségünket,
Te nékem, én néked, bocsássuk vétkünket,
S csak te, fagyos halál, váloszd el szívünket!

Buda, 11. November 1778.

Bessenyei Györgynek

Bölcsen okoskodol küldött leveledbe,
Hol a nagy természet ötlődik szivedbe,
Midőn a tanítást forgatod eszedbe, -
Mellyet velem vettél még gyermekségedbe’.

Kijöttünk semmiség setét barlangjából,
Agyaggal ruházott az ég hatalmából, -
Prometheus adott részt lopott lángjából,
S így emberek lettünk nem voltak számából.

Mihelyt e nagy világ fiaivá lettünk,
Dajkáinktól az álmas bölcsőbe tetettünk,
Már szabadságunkba akkor csorbát vettünk,
Midőn kényünk szerént nem pityereghettünk.

Jutván életünknek alkalmas korára,
Nyelvünket intéztük szüléink módgyára;
Nem is ügyelhettünk más nemzet szavára,
Mindegyiknek annya tett szót ajakára.

Mint midőn a kertész sétálgot kertében,
Körtvélyt olt az almafának vesszejében,
Nem tud ellent állni a fa törvényében,
Csak idegen szültét csudállyá tövében.

Hát hol kifejtözött lelkünk bilincsből,
S már eszet is loptunk szívünk érzéséből,
Még gondolkodni is atyánk tetszéséből
Tanultunk, s itélni mesterünk eszéből!

Ez üldözi egész emberi nemünket,
Ez szabadságától fosztja meg szívünket;
S ha meg nem rostáljuk azután eszünket,
Elől ítéletek láncolják éltünket!

Irigylem sorstokat Szatarcha népei,
Kiknél idegenek Tágus fővénnyei;
Hevernek nálotok Arimásp kinesei,
Kik után sohajtnak világ gyermekei.

Vallyon mért nem kedves az arany ezeknél?
Mivel tiszteletben nem volt őseiknél;
Most is megmaradnak régi törvényeknél.
Im, tanítás mennyit tesz a gyermekeknél!

Nem sir Essedonban az atya fiáért,
Nem szagattya haját asszony házossáért,
Nem haldoklik Acis eskütt Klorissáért,
Virágzó éltének elalutt lángjáért.

Erre oktattattak annyok emlőjénél,
Kemény bástya épült mindegyik szívénel,
Hogy megholt rokonik fagyos teteminél,
Olly vigan álljanak, mint tánc elejénél.-

Barátom, ne kívánd, tovább gondolkozzam,
Vagy e gyengeségnek okait nyomozzam,
Inkább Istenemnek, engedd, hogy áldozzam,
S az örök végzések rendén csudálkozom!

Buda, 23-dik November 1778.

Barcsay kapitánynak

Vettem leveledet Slezia széllyéről,
Hadak istenének játékmezejéről.
Mért távoztál tovább Elbe vidékéről?
Hogy többet aggódjam barátom éltéről!

Melly csuda végzések birják a világot,
Nemzetek vére szül királynak országot,
S egy eset ugy felbont minden barátságot,
Hogy csak ezer halál tehet igazságot!

Mi haszna volt ennek régi századokba,
Mikor polgár vére folyt a vizárkokba,
Számptalan test fekütt gőzölgő halmokba,
S csak illy temény vala kedves trónusokba.

Világ épülete szinte megrázkodott,
Atlás terhe alatt gyakran fohászkodott,
Ceres a letapodt teleken bánkodott,
Önnön az ég annyi káron szánzkodott!...

Mennyit dühösködött Babylon törével!
Szemirám Indiát dulta seregével,
Baktria jajgatta Ninust fegyverével,
Lássuk már, mire ment olly sok nép vérével?

Egy setét nap véget vetett nagy nevének!
Cyrus lett urává királyi székének.
Ő szedte rózsáit Szemirám kertyének,
Melly csudát képezett a világ szemének.

Tekintsük most Cyrust perzsák hatalmával,
Mit nyert Tomiristul kegyetlen hadával?
Hát Xerxes tengeren épített hidgyával,
Midőn szembeszállott Spárta királyával?

Számtalan veszett el mindegyik népéből,
Pirult a korona nemzetek véréből!
S addig ki nem állott kegyetlenségéből,
Mig végre leejté Dárius fejéből.

Mint éhes orosz lány, midőn barlangjából
Oditva ballag ki, s láng rohan szájából:
Szinte úgy költözött Sándor hazájából,
Mintha kiemelné a feldet sarkából!

Végső veszélyt üzent Statira férjének,
Jármokat készített scythák nemzetének,
S már annyira vitte élet fegyverének,
Hogy szűk lett a világ sok győzedelmének.

Oltárokat emelt Hipasis partyánál,
Mint dicsőségének jeles határánál,
Noha nem született Juno udvaránál,
Jupiter fia volt vitéz táboránál!

Mégis csak elveszté ő is koronáját,
Bár világ tengelén dugta ki zászlóját.
Róma osztotta fel utóbb is prédáját,
Midőn fogva vitte Fülöp onokáját.

Emlitsem-é Róma sok viszontagságát?
Mennyi vér füzette világ uraságát!
Melly győzelmekkel nyerte méltóságát?
S mely könyvekkel nézte fonnyadni nagyságát?

Tudom, hogy nem unszolsz elbeszélésére,
Mert majd ki kell mennünk Émáth mezejére,
S ha egyet pillantunk olly sok nép vérére,
Nedves homály borul mindkettőnk szemére!

Lásd már most, barátom, Bellona javait!
Hány törrel öldöklí a világ fiait!
Hallanánk csak szólni Várnának halmait,
Majd megmagyaráznák harcolás hasznait!

Mért szomorítottad tehát barátodat,
Hogy sohasem oldod talám le kardodat?
Véled-é, hogy csak Márs szereti karodat,
S Muzsák nem óhajtyák ugy társoságodat?

Jönnél csak, barátom, Duna mellyékére!
Miként emelnénk fel Gellért tetejére!
Megeskütnénk ott Múzsák szerelmére,
Hogy mord szemet vetnél hadak istenére...

Mulasd magadat, édes barátom, szomorú verseimmel. Ó még sokat mondhattam volna arról az iszonyuságról, melyet egy holttestekkel befedett mezőn magamnak képzelek! - de hiszem, te azokat magad látod; nem szükség képiró, midőn az eleveny képet szemlélhettyük! - Ó! félj barátom a haláltól s tartsd meg magadat barátod számára, ki, hidd el, hogy igazán szeret...

Buda, 25. December 1778.

Bessenyeinek

*Quicquid sub terra est, in apricum proferet aetas,
Defodiet condetque nitentia.*

HORATIUS L. I. Epist. 6. Car. 24.

Melly szomoru árnyék lepi a térséget!
Bágyodt világ festi az egek kékségét.
Egész természetre terjeszt csendességet,
Talám most képezi a volt semmiséget.

Napnyugoti szellők nyögve lengedeznek,
Tölgyfáknak lehulló leveli repdeznek.
Kövecseken krystál erek csergedeznek
S az elbódult gallyák Fároszhoz eveznek.

Csak ezek láttatnak lenni még életben,
Többi mind lelketlen a nagy természetben.
Ő te szent bölcsesség! vigy be rejtekedben,
Hogy áldgyom végzésid illy rendes mivedben!

Feltetted a napot egünk tetejére,
Hogy éltető erőt osszon feld színére;
De ismét elüzöd éjszak tengerére,
S álmat küldesz világ elbágyadt szemére!

Okoskodgy bár Newton a nap forgásáról,
S taszitsd le Ptolomét dicsőség polcáról,
Vedd le a golyóbist Herkules válláról,
Vidd napnyugot felé hajnalcsillagáról:

Mit nyertél nagy elméd hánykolódásával?
Csak elmulik neved London oszlopával!
Tudom, mikor Charon ragadt sajkájával,
Nem kérdezett, áll-e Febus négy lovával?-

Inkább a mulandó jusson hát eszünkbe,
Mert mint a nap tűnik s tündöklük egünkbe,
Ugy mi, kik pihegünk, majd örökségünkbe
Szóllittatunk! s fagyot hagyunk kék testünkbe.

Egy kinyiló rózsa, melly pirosságával
Tündöklük hajnalba gyöngyös ajakával,
Elveszti szépségét minden pompájával,
Mihelyt a bús éjjel int ön pálcájával!

Egy lugos óhajtya tavasz melegségét,
Hogy kinyilt bimbói neveljék szépségét,
Alig mutathattya árnyékos zöltségét,
Pusztulnak ágai s vesztik ékességét!

Hátha a nemzetnek tekéntünk sorsára,
Miként telepedtek dicsőség karjára?
Miként uralkodtak világ csudájára,
S miként estek ismét a község sorjára?

Bölcs s vitéz Athénás - hol vannak hamvai
S koporsókövekből épített falai?
Talám most szántóknak nyögnek ott vasai,
Hol büszkén állottak gazdag kastélyai!

Halhatatlan Spárta Likurgus lelkével,
Mennyit nem tündöklött okos törvénnével?
De eltűnt nagysága fényes erejével,
S most csak volt szépségét jegyezi nevével!

Már az éjfél hallom szólni érc szavával.
Nyugodj író tollam természet álmával;
Mit ügyelsz mulandó világ folyásával,
Mit meg nem változtatsz ezer lant hangjával

Buda, 30-dik Martius 1779.

Bessenyeinek

..... *Fugit retro*
Levis juvenas et decor.

HORATIUS L. 2. Ode. II. Car. 5.

Ne könyvezz, barátom, mosolygó élteden,
Midőn tavasz magát rajzolta képeden;
Mert úgy én is sirok keserűségeden,
S így majd két szív vérzik érzékenységeden!

Igaz, lerepültél ifjuság karjáról,
Hol adódat szedted Páfos oltárjáról,
S eltávozván bécsi sziget kert partyáról,
Nem szivsz lélegzetet Phryne ajakáról.

De még nemes tüzed lángal kebeledben,
Febus szüzeivel mosolyog szivedben;
S borostyánod addig zöldellik fejedben,
Mig Ágis hivével nyögni fog versedben!

Hát én hogy örüljek élted zsengéjének,
Vagy sohajtó tüzem erőtlén hevének,
Hogyha már rabja lett ember idejének,
Mellyel lankadni kell volt kedvességének?

Nézd el a természet gyenge szülöttjeit,
A fa hogy terjeszti tegnap nőtt vesszeit,
Hogy festi tulipán Gráciák mezeit,
S hogy az ifju pázsit források széllyeit?

Nimfák járnak rajtok lankadt lépésekkel,
Játszonak a szellők vig pihegésekkel, -
S dicsérvén a tavaszt nyájos énekekkel,
Béfonnyák hajokat myrthus levelekkel.

De mihelyt a tél jön jeges tengeréről,
S reszketve pillánt ránk Kárpát tetejéről,
Tűnik a kiesség réteknek színéről,
S csak sohajtva szóllunk tavasz szépségéről!

Látod, ez a sorsa ember életének!
Örül az ifjuság érzékeny tüzének,
Nem áldoz könyveket az élet terhének,
S kacagja meséit Kálipso hevének.

Ha pedig érkezik teste lankandtsága,
Nyögésekké válik szive nyájossága,
Nem játszik orcáján tündér pirossága,
S nem szóll furuglyáján ifju buzgósága!

Buda, Sz. György havának 25-dik napján 1779.

Bessenyeinek

Szépen gondolkozol természet sorsáról,
Szépen Prometheus éltető lángjáról; -
Örülök, hogy nyögő szived homályjáról
Mosolygó fényt küldesz érzések honnyáról.

De tudom, rövid lesz szived nyájossága,
Megszomoritt ismét véred bágyodtsága,
S elsüllyesztvén elméd mélységes nagysága,
Felvesz karjaira *Jung* szomorúsága.

Elmégy akkor *Hoang* sárga fővénnyeit
Látni s Confutzius hibás törvénnyeit;
S onnét áltol uszván Styx setét vizeit,
Letörlöd Orfeus hívének könyveit.

Mindent összefutol tudomány szárnyain,
Csudálkozol Peru s Paraquár sáncain, -
Elmélkedsz Epiktét s Lock tudományain,
Kik ég felé tűnnek eszek kormányain.

De mit nyersz végtére mélyly gondolatiddal?
Csatába jön szived bús indulatiddal, -
S Gellért tetejére ülven muzsáiddal,
Jajgatol *Hunyadi* s *Buda* játékidal.

Hányszor, midőn Zefir pihegő szárnyával,
Röpdöz ablakodnál estvél homályával,
Búra fakad szived hegedüd hangjával!...
Mintha Mohácst látnád magyar nap nyugtával!

Sirva játszadozik a szél hangjaiddal,
Nyög a levegő ég sohajtásoddal!
Ki is nedvességét bus fogásaiddal
Harmatra olvasztja, s könyvez nótáiddal!

Szomoru barátom! álld a végzéseket,
Kik már úgy rendelték nagy teremtéseket,
Hogy egy csak kacagjon, más lehelléseket
Borult szemmel tégyen, s irjon bús verseket!

Már elég, - mert majdan ismét megszorodol. Micsoda keserves viszontagság! alig merjük az igazat megmondani, már könyvbe merülnek szemeink! - Élünk mi a barátság boldogságával! nem esmértem még ennél tisztább gyönyörűséget; fessük a természetet versekkel; szédelegünk, mint a lepke, egyik kellemetes tárgyról a másikra! - mondgyuk meg magyarjainknak, mi a szép! éreztessük vélek, ha erővel elfordulnak is tőlünk! - lesz idő, hogy önként jönnek karjaink közé. Akkor, barátom, akkor fog a tisztább nap mosolyogni; - s talán még olly szerencsések leszünk, hogy Turvezban is meg fogják érteni beszédünket. - Élj boldogul! - Rövid nap alatt, reménlem, hogy ölelni foglak!

Buda, Sz. György havának 30-dik napján 1779.

Bessenyeinek Pestre

Elöttem van képed, - rólad gondolkozom,
Néked a barátság tüzével áldozom!
Nagy szived sugára felhat bércekemre,
Hazafiság napját terjeszti lelkemre.
Vezessél, barátom, könnyű szárnyaiddal,
Mutasd meg Helikont, Hemust Muzsáiddal.
Ha oda jutottunk világ piacára, -
Sasszemekkel nézzünk, s kacagjunk jármára.
Borostyán levelek Zefír fuvásával,
Jásmin az elpirult rózsák illattyával,
Inkább tetszik, mintsem Sándor pálcájával,
Noha egy világot fedez árnyékával!
Melly édesen nyugszik Máro hamvaiba!
Melly gyengén nagy Popé Nimfák karjaiba!
Ámbár egy sem viselt koronát fejébe,
S egyiknek sem vérzett kardgya hüvelyébe!

Miért nem lehetnénk mi is illy boldogok Apollo társoságába, - ha csakugyan a sziv tehet egy halandót szerencsésé? - Ne félj, barátom, mert annyit fogok érezni, hogy még Duschnak is mestere lehetnék!...

Buda, 9-dik Junius 1779.

Mészáros Ignác urnak

Utánnod sohajtok Buda bércekéről,
Hol fárodt Muzsáim Gellért tetejéről
Nyögve énekelnek Lajos esetéről,
Kinek most ciprusok nőnek teteméről!

Nálunk már Minerva ledőlt könyökére,
S feltette borostyán ágát bölcs fejére;
Küldi tanítványit honnyok nézésére,
Házát bagolyának bizván őrzésére.

Te azonban arany kerted árnyékában,
Izzadt fővel sétálsz Ceres udvarában;
Gyönyörködész szérüdön asztagid számában,
Kik mint tornyok állnak Babilon várában.

Tudom, most Márónak mezei sipjával
Köszöntöd a napot piros sugarával,
Melly reád mosolyog, s kegyes orcájával
Áldgya udvarodat a bővség szarvával.

Néha pedig elmész Párizs vidékére,
Hol Sándor esküdött Kártigám szívére;
Nevetve tekéngetsz éltek esetére,
Mellyet a szerencse hányt, vetett kedvére.

Buda, 1-ső September 1779.

Könyinak

Elhagytam már Budát lármás piacával,
Mellybe Pallás lakik Muzsák udvarával;
Komáromba jöttem Zefír futásával,
Hol egy szüz mosolyog Márs koszorújával.

Itt fekszem Muzsáim kegyes karjaira,
Itt nézek a tűnő világ játékira; -
Itt tekéntek Cyprus tündér partyaira,
Hol Dámon felelget Lisis jajjaira.

Elmegyek azután Duna mellyékére;
Neptunust látom ott dőlni könyökére,
S mintha emlékezne Trója veszélyére,
Mosolyog s kegyesség ül ráncos képére

Az hajók csendessen uszák uttyaikat,
Messzéről köszöntvén füstös partyaikat,
S kirakván a révbe gondos javaikat,
Vig áldozatokkal töltik oltárokat.-

Igy vitte régenten Áthénás kincseit,
Igy Phoenix arannyal gazdag erszéneyeit;
Igy küldözi most is napkelet gyöngyeit,
Mellyel kápráztattya világ gyermekeit.

Jőjj velem, barátom, Diogen házában,
Ne vessük ott Sándort kevély táborában,
S megfontolván mindent világ piacában,
Mondgyuk, hogy mulandó s semmiség magában.

Komárom, 11-dik September 1779.

Könyinak

Már a tél érkezik scythák mezejéről,
Fonnyadt rétünkre száll havas fellegéről;
Ez úz el engem is tündérek kertyéről,
Hol arany gyümölcs függ fáknak vesszejéről.

Visszahoz Budának tudós bércekére,
Hogy itt őseinknek dőlven tetemére,
Könyves szemmel nézzek mindegyik szivére,
Áldozatot téven Muzsák tüzhellyére!-

Mint midőn a tavasz mosolygó képével
Érkezik, s mezőnket festi vig színével,
Elhagyja pacsirta fészket, s kis mejjével
Röpdöz, a szép tavaszt áldván énekével-

De mihelyt éjszaka hallja komor szelét,
Meggzün már pihegni, s végezvén énekét,
Ott hagyja Ceresnek kalászos telekét,
S borzasztván tollait, lakja meleg fészket:

Igy vagyok én is most Muzsáim ölében,
Hogy gyakran barátim szökdösök szivében;
Ezekkel mulatok, ezek szép versében
Ébresztem lelkemet gyakran keservében!

Ó te szent barátság! emberi nemünkre
Hogy folyasz, mint balzsamom, sebesült szivünkre
Csak te nyujtsz ireket letapodt ügyünkre,
Midőn nem jön senki már segéltségünkre!

Buda, 26-dik October 1779.

Bessenyeinek

A szeléd egeknek látlak árnyékában
Nyugodni, mint világ tengerét árkában,
Melly noha tornyokat képez hullámjában,
Leszáll mégis végre, s csendesül magában.

Igy vitettél te is a sors hatalmátul,
Mihellyt eltávoztál szüleid karjától,
Hányszor vérzett szived fájdalmid sullyától?
S hányszor dobbant ismét vig buzgóságától?

Magán panasztad Junggal életedet,
Midőn setét felhők vonták bé egedet!
De mosolygás festé azonnal képedet,
Mihelyt barátidra szöktetted szivedet.

Mennyi változások egy ember kedvében,
Ki, noha filosof, tűz, villám eszében,
Mégis szüntelen nyög titkos keservében,
Mig az igaz hitnek nem nyugszik ölében.

Ez, barátom, rende természet sorsának,
Nem érheti végét addig unalmának,
Mig fénnét nem láttya örökös tárgyának.
Mellyre rendelve volt karján dajkájának.

Buda, 13. November 1779.

Két jó barátomnak a Bakonyba

Mivel nem lehetek barátim ölében,
Kikkel mulatoztam Bakony közepében,
Vegyétek helyettem bágyodt verseimet,
S ezekből lássátok magyar hivségemet.
Ti a kies erdők laktok árnyékában,
Hol árva gerlice piheg fájdalmában;
S hol Diánnának kevély haragjából
Akteonnak szarvak nőttek homlokából,
Ott hallyátok fujni a csendes szeleket,
Kacagjátok meleg házban a teleket,
Mellyek, ha felülnek jeges fellegekre,
Fehér fátyolt vonnak epres hegyetekre.
Szép magánosságtok lebeg hallgatásban,
Hol a szív érezhet, s gyakran sohajtásban
Fejezheti magát, melly a kék egekre
Mint villám; úgy röpül s száll kedves szivekre.
Szóltok, tudom, néha Nelson mátkájával,
Kit a nagy Mármontel fest ékes tollával,
S könyveztek Ágisnak igaz fájdalmára,

Tekéntvén Spártának leomlott falára!
Melly édes mulatság egy ember szívének,
Midőn rendét láttya más történetének,
Kit a balszerencse felvévén szárnyára,
Száz sohajtás után tesz le révpartyára!
Kártigám szultánnak nyögött rabságában,
Énekelvén buját hárfája szavában,
S a szunnyasztó éjjel hiv setétségében
Könyvével öntözte virágít kertyében!
A szép Adelhaid Savoj hegyeiben,
Mellyeknek szüntelen hó függ teteiben,
Figyelmezett Fonros gyászos hobojárá,
Melly pihegve felelt szíve fájdalmára!
Mennyit nem szenvedett Telemek uttyában,
Keresvén Ulyssest Trójának hamvában,
S egy tündér Nimfának gyulladván tüzetől,
Hogy futott Mentorról Cyprus szigettyétől?
Barátim! ezeket borostyán kuttyánál
Olvasván, csergéssel folyó forrásánál,
Emlékezzetek meg magyar társotokról,
Ki holtig le nem mond hiv barátságtokról.

Buda, 18-dik November 1779.

Barcsay kapitánynak

Melly hosszú hallgatás mindkettőnk részéről!
Mintha felejtkeznénk Muzsák seregéről,
Kiket felemeltünk scythák mezejéről,
Hogy sugarollyanak ránk Pállás öléről.

Látom, hogy könyveznek, nem hallván lantunkat,
Mellyel tűzbe hoztuk hiv barátságunkat;
Hidd el, kedvellették hallani szavunkat,
S hogy köttyük versekbe bús magyarságunkat.

Ne legyünk kemények!... vigasztaljuk őket!
Ültessünk számokra borostyán erdőket;
Te vidd oltárookra az olaj vesszőket,
E rózsá- s jázminnal terhelt keszkenőket.

Ird meg, melly angyal vitt Tyberis partyára,
Hogy zárt tehessetek Jánus templomára,
És letelepedvén nyájosság karjára,
Szüljetez örömet hazátok számára!

Millyen paradicsom tűnik szemetekben,
Midőn az pihegi tüzet öletekben,
Kinek szép árnyéka győzedelmekben
Veletek lebegett, nyögött szívetekben!

Igaz az, egy ifju scythák istenének
Áldozván utolsó cseppét nagy vérének:
Szerelmet érdemel s kedvét nemzetének,
Hozván vérben ferdett élet fegyverének.

Ó boldog békesség! melly gyönyörűséget
Osztasz bajnokinkra s melly érzékenységet,
Hogy a sok szenvedést s drága dicsőséget
Jutalmazd, édessé tévén a hivséget!

Ti pedig, nagy lelkek, kik Mars mezejében
Csendessen nyugosztok Slezia széllyében,
Áldgyuk sirokat, s onokák szívében
Irkuk neveteket érdemlett fényében.

Élni fog Rakovszki! ki Glatz határában
Mint orosz lány úgy dőlt burkus pallosában,
S midőn már feredett vére patakjában,
Még akkor is vágd! vágd! hallatott szavában.

Igy holt meg amaz is Pompéjus hadában,
Kinek nem volt épség vagy egyik tagjában,
Hogy még terhével is ártson halálában,
Sülledő ellenség ugrott hajójában.

Csudáljuk barátom e nagy embereket,
Kik olly vitézséggel végezték élteket,
Hogy immár elizi kies térségeket
Sétálják, s borostyán fedezi fejeket!

Buda, 21-dik November 1779.

Krajnik Lászlónak

Ott ülsz most Bellóna fáradt fiainál,
Kik borostyánt nyertek Neustadt Hamvainál
De szived szédeleg Paphos partyainál,
Hol Venus mulatoz lankadt Nimfáinál.

Ott látod szép Fillist selyem ruhájával,
Mellyet szél lebegtet gesztenyés hajával,
Öleled Chlorindát kettős almájával,
Mellyet Venus tett volt oda kis ujjával.

Térj vissza, barátom, Buda bércekére,
Itt is rátalálhatsz Adonisz mérgére:
Tekints bár vagy egyet... chy mellékére,
Ott egy Rózsa hajlik *Szakasztó* kezére.

Dobogni fog szived érzékeny ölében,
Melly a szerelemnek készült műhelyében;
Ő is felgyulladván nyiladtól szívében,
Felírja Krajniknak nevét szép mellyében.

1779 második feléből

Kónyinak

*Laetus in praesens animus, quod ultra est,
Oderit curare, et amara lento
Temperet risu. Nihil est ab omni
Parte beatum.*

HORATIUS L. 2. Ode 16.

Szomorú verseket irtál barátodnak,
Mellyekbe rajzolod terheit sorsodnak,
Hogy Mársnak áldozván éltét pallosodnak,
Csak egy sugarát sem látod vig napodnak!

Hiszem ez a rende ember életének,
Minden nap új sebét érezi szívének,
S csak akkor találja végét gyötrelmének,
Midőn sirt készítnek hideg tetemének!

Tudod, hogy még az is, ki koronájával
Országoknak törvényt szabhat pálcájával,
Gyakran bizonyította titkos fájdalmával,
Hogy ő is halandó s nyöghet pompájával!

Dárius eleget örült trónussában,
Midőn egy fél világ imádta várában;
De csak láttad volna Arbella sáncába,
Hogy dobogott szíve, s hogy sirt fájdalmába?

Tündér Cleopátra Antalnak ölében
Eliz kiességét látta még éltében;
De kérdezd, mit érzett elfajult szívében,
Midőn áspis lőtte fullángját mejjében?

Hannibál, mint zápor, Róma mezejére
Hozta vitézeit, Tyberis széllyére;
Megáll, - s támaszkodván győző tegzéjére,
Rettegni tanította Rómát nagy nevére.

De midőn így hevert dicsőség karjain,
Puhulni kezd szíve Venus ajakain;
Azomba Scipio Cárthágo sáncain
Hordozza fegyverét, s tapod bús hamvain.

Mi pihegett ekkor Hannibál szívébe?
Tudgyuk, hogy szaladván Prusias ölében
Sírva nézett vissza elmúlt idejében,
Midőn borostyának fénylettek fejében.

Ládd, melly végzés nyomja halandóságunkat,
Ezer jajj követi kis boldogságunkat.
Azért ne keseregj, s hiv barátságunkat
Éljük vigán, bizván az égre sorsunkat!

Buda, 5-dik December 1779.

Barcsay kapitánynak

Irod: Tudományok álöltözetekkel
Csalják világunkat tündér mélységekkel,
S titkos mérget nyújtván arany csészéjekkel,
Az halált itatták velünk tetszésekkel-

Mert ha egy halandó fenkelt elméjével
Haladgya több polgártársait eszével,
Azon izzad s fárod minden erejével,
Hogy magát emelje más veszedelmével.

Ezt az igazságot egész Európában
Olvassuk esetek örök templomában.
Ó ha onokáink láthatnánk korában
Hány könyv fog hullani őseik hamvában!

Felült Nagy Friderik szerencse szárnyára,
Dulta országinkat Penusok módgyára;
S addig vissza sem tért Berlin határára,
Mig fel nem áldozott ezreket kardgyára.

Mért gyönyörködhetett olly szörnyűségében?
Tudgyuk, tudományok hevervén ölében,
Mutatni kívánta nemzetek szemében:
Melly nyomdokit hagyta Voltér nagy eszében.

Bernis bátron játszott Febus szüzeivel,
Midőn Pompadournak tetszett verseivel;
Kapott is borostyánt érzékenységgel,
Hanoverre ütvén Lajos seregivel.

De csak láttod volna Rosbach vidékjében,
Hol szép táborának feredett vérében;
Rettegni kezdetek Muzsái szívében,
Kiket ápolgatott Versail erdejében.

Igy ugyan gyakorta Aganipp kuttyából,
Könyvek folydogálnak tudós forrásából,
Midőn a nagy elmék vad indulattyából,
Egész ország készül kidőlni sarkából!

Mégis, ha tekentyük régi századinkat,
Midőn szekerinken vittük házainkat,
S lóhusból készítvén vad vacsoráinkat,
Szünetlen rablással éltük napjainkat:

Irtózunk!... s öleljük Apollo hugait,
Hogy elhagyván Hemust s Áthénás falait,
Ide lakni jöttek Dunának partyait,
Pallérozván népek szilaj szokásait.

Melly szép most mulatni nyári palotában,
Öntözvén violát s szegfüt ablakában,
Vagy ledölvén szelid hársfa árnyékában
Nyögni Statirával Babilon várában!

Ha pedig a télnek süvöltő szelei
Zugnak, s fehérülnek Pomona kertyei,
Árván marad Flóra s Ceres telekei,
Mert városra futnak világ gyermekei.

Ott mulattya őket Veisse Juliával,
Ott Racin, szomoru Ifigéniával,
Kiknek nagy esetét szép sóhajtasával
Mindegyik könyvezi s érzi fájdalmával.

Mennyi gyönyörűség szeléd ideinkbe,
Mivel már Apollo lakik hegyeinkbe,
Ki olly nyájosságot öntött sziveinkbe,
Melly emberré téssen érzékenységekbe...

Buda, 21-dik December 1779.

(Kreskay Imrének)

Talán szüntelenül ott függnek szemeid,
Hol jó barátunkra köszönnek kezeid.
Mert nem is tekintesz Mátyás udvarára,
Hol Palid nyögve dől Muzsái karjára.
De én gyakran látlak szökő álmaimban,
S gyakran is nevezlek sohajtásaimban,
Midőn Parnassusnak felülsz tetejére,
Terjesztvén hangodat Árpád nemzetére.
Szerencsés alkotmány véres mezeinken,
Hogy olly mosolyogva lebegsz sziveinken.
Felvágjuk nevedet egy nyárfa héjára,
Nőljön véle együtt hazánk csudájára.

(Budáról, 1779.)

Barcsay kapitánynak

Ó ne mondd, barátom, jobb a magánosság,
S pásztori kunyhókkal népesült pusztaság,
Eltűnt már az arany százod boldogsága,
Mellybe olly kies volt mezők nyájossága!
Nem látsz már Napéát Thracia völgyében,
Mellynek szép források hullanak ölében,
S újítván rózsákkal ültetett mezeit,
Cseregeve hordozzák Niobe könyveit.

Achmet arattya most mennyei térségét,
Ki perzsáktól vévén bálvány istenségét
Elűzte a gyenge szüzeket székéből,
Halált, s pusztaságot szórván fegyveréből!
Nézz bár élő nyárfák hives árnyékira,
Kiknek a fellegek ülnek gallyaira,
Látol-é Nimfákat zöld bokrétájokkal
Keréktáncot jární szatyr- s faunusokkal?
Csak kórok teremnek most Arkád rétein,
Nincsen nyáj, nincs juhász néhai mezein!
Nem ballagnak ökrök ezres seregekkel,
Kik a kösziklákot rázták bögésekkel.
Hogy fáj szívünk ama telek nézésével,
Mellyet polgár öntöz bus verejtékével!
Ki, bár asztagokat rak aratásából,
Mégis szároz kenyért eszik tarsolyából!
Millyen gyönyörűség tehát kis kunyhókban
Lakni, s sással fedett hideg szállásokban?
Hidd el a természet futtya vadságait,
Ki nagy társoságra alkotta fiait.
Mi volna, ha most is Caucasus hegyénél
Nyilakkal küszködnénk Tánais vizénél?
Nem ismernénk London s Páris ékességét,
Hol az ész remekké tette mesterségét.
Tudom Kleist és Viland nem volt Indiában,
Sem francia Cornel Mongol országában,
Hogy megismerkedne Febus hugaival,
Kiket most olly bátran ölel karjaival.
Hát te, ki gyakorta Bécs palotáiban
Szép estvélt töltöttél fényes piaciban,
S festvén nagy szivedet érzékeny versekben,
Gyönyörködve dőltél barátid ölekben,
Kedvelted volna-é Algir határait
Lakni, hol a vadság verte sátorait?
Ó kedves barátom, tiszteld végzésünket,
Melly olly szelidségre hozta nemzetünket,
Hogy már nyájosságba éljük napjainkat,
Mulatván lantunkkal szives barátinkat!

Buda, 5-dik Januarius 1780.

Könyinak

Hibáson ítéltél barátod szivéről,
Hogy nem emlékezik Eszék vidékéről
Hol a halandóság ezer gyötrelméről
Hallom panaszodat Muzsáid öléről.

Gyakran, midőn az éj fekete szárnyával
Bélepi egünket, s könyvez harmattyával,
Nyögve beszélgetek szivem fájdalmával,
Ó! akkor mulatok Kónyim árnyékával.

Hallom a zuhogó Dráva folyásait,
Hogy dönti Dunában zöldellő habjait,
Melly csendesen mosván alacson partyait,
Euxin tengerben önti hét ágait.

Ott, ott látom Zrinit Bellona karjában,
Melly nagy szívvvel ütött Sulimán sáncában;
Ó! hány magyar fekszik most ottan hamvában,
Kinek már nevét sem tudgyák hazájában!

Elmultak! s nemesen kiontott vérekkel
Jegyezték a helyet bajnoki szivekkel,
Mellyen most gerlicék a fárodt szelekkel
Röpdöznek, s sirattyák őket nyögésekkel!

Kifolyó véreknek párázó gőzéből
Kis felleg támadott hiv melegségéből,
Mellyet Zefir kapván Eszék térségéből,
Mostan Hiblán rózsa nő nedvességéből.

Ez barátom zsoldja a nemes lelkeknek;
Önnön a természet örül erkölcsöknek,
Melly, hogy megjegyezze helyét nagy sziveknek,
Borostyán árnyékot készített tetemeknek.

Buda, 25-dik Februarius 1780.

Kapitány Barcsaynak

Már a tél költözik reszkető fagyával,
Nem fárosztja elhalt feldünket sullyával;
S a gyönyörű hajnal piros ajakával
Vidámabb idöket ígér Titánnival.

A természet mintha hosszas nyögéseit,
Kifujná magából felakadt könyveit,
Meleg párájával tölti fellegeit,
Mellyek ráhullatják költsön vett cseppeit.

Bércecs hegyeinkről harsogó zajjával
Dől az olvadó hó zavaros habjával,
Melly az élő fákot pusztító árával
Kidönti tövéből, s elviszi magával.

Látnád itt uszkálni madarkák fészkei,
Gerlicék s rigóknak menedékhelyeit;
Kik szemlélvén Thetis kegyetlenségeit,
Egy asszu ágocskán átkozzák vizeit.

Szőllős kerteinknek gazdag határában
Már gyöngyök fénylenek tőkék bimbójában.
Ezek a jövőendő nyár hanyatlásában,
Bővséget ígérnek mives sajtójában.

Tiszta patakoknak pázsitos széllyében
Az apró viola feléledt tövében,
Örül, hogy majd kies tavasz közepében
Bokrétává válhat Kloris szép kezében.

Az erdők készülnek zöld öltözetekkel
Szemeknek tetszeni vidámult színekkel
Mellyeknek leveli játszván Zefirekkel
Sohajtást képzelnek lassu zergésekkel.

Millyen gyönyörűség fáknak árnyékában
Akkor mulatozni Napéák karjában,
S az ifju természet kegyes illatnyájában
Virágokat fonni Fillisnek hajájában!

Nem küszködik itten a szív fájdalmával,
Sem a szerencsének mostohaságával,
Csak néha véletlen fohászkodásával,
Elmult bus óráit számlálja magával.

Ez az időszakasz inti sziveinket,
Melly boldogság birta arany ideinket,
Hol még nem szaggatták ekék mezeinket,
S nem fogták járomba szabad ökreinket.

Naponként a gazdag természet kezéből
Vettük élelmünket kegyes kebeléből,
Nem adózott polgár nyomorult csüréből,
S nem nőttek kalászhok bus verejtékéből.

A szüntelen tavasz mosolygott egünkön,
A tiszta boldogság lebegett szívünkön;
Nem aratott boglyák állottak szérünkön,
S ingyen készült étkek főttek tüzhelyünkön.

Megszűnt a nagy tavasz, megszűnt boldogságunk;
Ezer terhek alatt nyög halandóságunk;
Mivelő kézt kíván széles pusztaságunk,
Sohajtással épül szegény uraságunk.

Nem foly már most a méz fáknak leveléből,
Vagy tej a Dunának sziklás kutfejéből,
Sem lángok magoktól tüzkő rejtekéből,
Munkával verünk ki szikrákat eréből.

Buda, 13. Martius 1780.

Egy jó barátomnak

Hát te is hullattál Vezekény halmain,
Könyveket bajnokim dicsőült hamvain,
Kik édes hazánknak haldokló szivére
Véreket engedték csepegni sebére?
Ó sirj! - s áldd, barátom, nemes árnyékjokat,
Hintsd bé violákkal gyepesült sirjokat!
Illyen hazafiak érdemlik könyvünket,
Nem, kik hitetlenül szaggattyák szivünket.
Ezek is facsarnak ugyan ki könyveket,
De mellyek bosszura vonzzák az egeket,
Mikor azon hazát hitszegés mérgével
Étetik, melly őket szoptatta tejével!
Mit használt Londonnak Cronvel buzgósága,
Mit király vérével festett szabadsága,
Ha ez is csak azért verte le láncait,
Hogy önnön békóin lássa polgárait!
Caesar már dicsőség hevert templomában,
Győzelem kapuk várták hazájában,
Midőn egyszerismind kevély szándékával
Rubikonhoz repül pártulő hadával:
Ott megállapodván, kérte isteneit,
Hogy verhesse láncra Rómát s testvéreit!
Általhat a folyón Emáth mezejére,
Szegény Pompejusnak temető helyére;
Ott, ott borult a nap véres fellegekben,
Midőn törét verte a szabad szivekben!
Ó arany szabadság! hogy szülsz illy fiakat,
Kik felemelhetik ellened karokat?
Hiszem a természet kit-kit pályájára
Szabadon helyezett élet piacára;
Nem csügg lánc, nem békó gyenge kezeiről,
Nem hull a rabságnak könyve szemeiről!
Ki foszthat meg tehát szivünk illy kincsétől,
Hogy életünk függjön másnak kegyelmétől,
Ha csak a természet szentelt törvényeit
Öszve nem tapodja végzések rendeit?

Rendes sorsa vagyon az igazságnak: mindaddig tiszteletben tartatik, mig a haszon mást nem javasol. Akkor nem használ szentsége!

Buda, 25. Junius 1781.

Barcsaynak

Ideje, hogy szívünk édes titkaiból,
Részesítsük egymást Hémus virágiból,
Mellyek nem hervadnak, mint szegény rózsáink,
Mihelyest sárgulni kezdenek barázdáink.
Ideje, hogy fujjuk gyászos furuglánkot,
S egy könyvező szemmel tekintsük hazánkat,
Kinek a minapi halottas pompánál,
Elalutt fáklája dajkája sirjánál.
Melly setét éjtszaka terjedett egünkre!
Mégsem jöhet álom elbágyadt szemünkre.
Ébren sohajtozunk a nagy éjtszakában!
Mit várhatunk jövő napunk hajnalában?
Iszonyu képzések fárosztyák lelkünket,
Félelem válta fel kis reménségünket.
Ó boldog őseink! hiszem ti tudgyátok,
Szabad kunyhóinkat melly drágán kaptátok.
Rajtok van pecséttye nemes véreteknek,
Rajtok fényes jele vitéz sziveteknek.
Mért kell hát reszketnünk illy örökségünkben,
Mellyért annyi polgár halt meg nemzetünkben.
Mennyit énekeltünk Spárta romlásáról,
Mennyit Lacedemon szomoru sorsáról.
Romát is megnéztük, Nilus vidékénél,
Hogy sirt Pompejusnak bus temetőjénél.
Térjünk már most vissza Mohács mezejére,
Boruljunk őseink elhullott vérére,
Kérjük zokogással szent árnyékaikat,
Ne hadják rabságra jutni fiaikat!

Buda, 27. Julius 1781.

Barcsaynak

*Egy kis szabadjóságocska,
Egy kis kert, egy asztalocska,
Egy kis kedves, aki szeret,
Ez szerezhethet igaz kedvet.*

Egy erdélyi méltóság.

Felemelsz a földi Istenség székéhez,
Szoktatod szememet rettentő fényéhez,
Látom, ó barátom, látom méltóságát,
Látom, hány fortélyok őrzik boldogságát,
A szegénység s rabság kinos igájával
Egy fényes oszlopon nyugszik pompájával,
Onnét fenyegeti halandó társait, -
Hogy szároz szemekkel szemlélték jármait.

Nehéz itt nem sirni! - vérezni kezd szivünk,
Mért lettünk emberek, azon is kesergünk.
Távozzunk az ilyen alacson nagyságtól,
Mert elragadtatván a szent buzgóságtól,
Ugy emelkedünk fel homályos fényében,
Mint Brutus fogadott atya szerelmében.
Ne szerezzünk több but kinos életünkre,
Szerencsésebb napot virrasszunk szivünkre.
Mennyünk, tudakozzuk a nagy természettől,
Hol lakik szerencsénk? s hova estünk ettől?
Talám fenntaláljuk örökös rendében,
Miként lehet ember boldog életében?
Ó nem - hallom szavát a bus természetnek,
Hogy kik halandóság rendén születtenek:
Nem mehetnek öröm szentelt rejtekében,
Melly a boldogságnak hever kebelében;
Rettenetes közfal különöz bennünket,
Csak az enyészésre hanyatló éltünket
Vigasztalhattya egy reménség szikrája,
Hogy majd megszabadít az halál puzdrája.
Ó hát jó meghalni! Fussunk az élettől,
Kérjünk szállást sirban nyugovó lelkektől.
Ott van birodalma megelégedésnek,
Nem mendereg ege ezer szenvedésnek!

Elefánt, 30. December 1781.

Barcsaynak

*... Ceu morte parentem
Natorum orbatum, longum producere funus
Ad tumulum jubet ipse dolor, juvat ignibus atris
Inseruisse manus, constructoque aggere busti
Ipsam atras tenuisse faces: non ante revellar,
Exanimem quam te complectar, Roma, tuumque
Nomen libertas, et inanem prosequar umbram!*

(Cato apud Lucanum. L. II. Phar. v. 297.)

Magamat felejtve hallom szózatodat,
S szivembe temettem mennyei hangodat,
Érdemes fajzása fejedelmi vérnek!
Ó melly jól esméred szerencsétlenségnek
Elfedezett képét! - Látod te messzéről,
Hány mennykövet ígér felleges egéről?
Jól van - add tudtomra, hogy én is rettegek,
Én is barátimmal sirjak, keseregek.
Hidd el, olly sziv dobog nekem is mejjemben,
Mellyet a szabadság lelkesitt testemben.
Tudom őseimnek temető helyeket,
Tudom, hány döféssel üzte ki lelkeket

Ellenség fegyvere. Magyar hivségekből
Vehet részt egy gyermek atyai szivekből.
Iszonyu álmokkal töltöd éjszakádat,
Csak a szomoru hold hallja bus nótádat,
Ott, hol emberségünk kinzó eszközei
Készülnek, mint Étnán egek mennykövei.
Mátyás, lám, te erre hordván fegyveredet,
Irgalom templomán hagytad nagy nevedet,
Elzárattatik ez mostan fiaidtól,
Rabkiáltást hallasz szabad országidtól.
Hitetlen köszönet! Rettentő változás!
Gyászos emlékezet! Szomorú átokzás!
Ugy van, ne irtózzunk egymás vallásától,
Bár ezt Luthér szülte, s amaz Genevától
Kölcsönözött hitet: egy vérből születünk,
Egy szabadság édes tején neveltettünk.
Mennyen bár barátom tornyatlan házában,
Hogy ott Istenének áldozzon magában,
S én fényes templomom márvány küszöbére
Lépjek teremtőmnnek dicsősítésére:
Csekély meg hasonlítás - ez nem ad hatalmat,
Hogy megtapodgyak egy szabad birodalmat.
Szégyelni kell most is ama nagy nemzetnek,
Melly szentség törését vélte tiszteletnek
Lenni, mikor úgy bánt Stuárt Máriával,
Mint a legdühösebb pogány prédájával.
Ártatlan áldozat, mit vétett nénnyének?
Hogy másképp könyörgött örök Istenének?
Távol tőlünk, távol az ilyen vadságok,
Természet vétkei, undok szilajságok!
Más tisztelete van nálunk barátságának,
Szentebb, dicső neve hazafiuságnak!
Másképp esküdtünk mi Tánais partyánál,
Vándorló atyáink első szállásánál,
Midőn együtt usztunk tajtékzó vizein,
Medvék, oroszlányok, tigrisek bőrein.
Boldog együgyűség, szabadság ölében,
Ó maradj fenn Árpád fiai szívében!

A Nyitrai folyó partyáról, 4-dik Februarius 1782.

Mészáros Ignácnak

Itt van farsang vége, s még fánkot sem ettem,
Mellyet néha-napján annyira szerettem!
Nem látok ifjakat repülő szánokkal,
Futni paripákat csörgő szerszámokkal.
Mély hallgatás tölti egész környékemet,
Lucánus Máróval mulattya szívemet.

Egyik dühösségnek visz mészárszékéhez,
Szegény Priamusnak temetőhelyéhez,
Hová egy szökevény késérvén mátkáját,
Nemzete vérével festé nyoszolóját,
Másik szabadságnak halottas napjára
Hiv Thessáliának véres pusztájára.
Ott sirattya Rómát mennyei lantjával,
S engem is sirásra kisztet fájdalommal.
Kinos keserűség! ó ne terjedj reánk,
Ne tudja terhedet, s ne esmérjen hazánk!
Illyen gondolatok lepik el lelkemet,
Midőn az hó fedi bérce vidékemet,
Mellyet a szünetlen erdők sűrűsége,
Hegyek magossága, völgyeknek mélysége
Iszonyuvá tész nézők látásának,
Mennyit kell érezni itt egy poétának!

Elefánti magánosságomból, 10-dik Febr. 1782.

Barcsaynak

Hát szunnyadoz Muzsád tavasz kezdetében,
Ujjuló természet puha kebelében..
Testi örömeknek készülsz innepére,
Csendes árnyékokba, patakok széllyére?
Ugy de voltál immár szívem rejtekében,
Tudod, hogy mit érzek lantod zengésében;
Hogyha nem hallhatom furuglyád hangzását,
Utálom szédítő tavasz mosolygását!
Utálom Silvánust, Pánt, Flórát s kerteit,
Parlagok rózsáit, mezőknek szüzeit.
Inkább a süvöltő szelek fuvásával,
S az örökös télnek reszkető fagyával
Kivánok küszködni Tobolszko várában,
Gellert svétziai grófa rabságában, -
Hogysem megfosztatni kedves énekedtől,
Örök igazságért jajgató szüzedtől!
Ó kedves barátom! vedd sipod kezvedben,
Énekeld hivednek, mi forog szivedben,
Mikor világunknak látod bálványait,
Hogy köszöntik egymás tündöklő honnyait.
Nem szemlélt még földünk illyen vándorlókat,
Polgári köntösben pompás utazókat.
Sas sebes sólyomnak öltözik tollában
Repül Astrakáni juhász kunyhójában.
Viszont onokája éjszak bajnokának,
Ki vázzá csinálta hírét Pultavának,
Siet hozzánk jönni Araxis partyától,
Nevet kölcsönözvén hideg hazájától.

Sőt még hét hegyeknek szentelt tetejéről,
 Rég Quirin s Capitol kies vidékéről,
 Még onnan is látok jönni egy öreget,
 S véle méltóságát őriző sereget.
 Rendes változási lármás világunknak
 Itt egymást ölelik isteni sorsunknak;
 Amottan szározon s tengernek habjában,
 Gyönyörködnek szegény polgár halálában;
 S addig a dühösség legfelsőbb pontyára
 Nem juthatott egész iszonyúságára,
 Miglen földünk gyomrát által nem szegezték,
 S mennykövek méhelyét ottan nem keresték.
 Önnön a természet irtózott ezektől,
 Azért titkolta el halandó szemektől;
 Hegyeket, erdőket épített mérgekre,
 Kemény sziklák erét rendelte fészkekre.
 Nem használt a titok, s sziklák keménysége,
 Széllyel szaggatta azt ember dühössége!
 Mit szólsz te, kedvesem, illy változásokra,
 Majd kegyetlenségre, majd barátságokra?
 A jövő századok számat kérnek tőlünk,
 Ó bár ne szólnának zokogva felőlünk!
 Én, mig te énekelsz, Apony sziklájára,
 Ülök repedezett s fedetlen várára;
 Ott szívok életet a gyenge szellőkből,
 Mellyek reám fujnak martoni mezőkből.

Ezt a filozófiát egyedül csak a te szivedben találhatom fel, legkedvesebb barátom! Vezérelj gyenge elmélkedésemet; - meghagyom a késő időkre is igaz hálaadásom jeléül, hogy tanítványod vagyok.

Remeteségemből, Sz. György havának 2-dik napján 1782.

Generális báró Orczynak

*Rura mihi et rigui placeant in vallibus amnes;
 Flumina amem, silvasque inglorius.*

VIRGILIUS

Nagyságos Uram!

Messzére szakadtam Rákos mezejétől,
 Koronás Hunyadi pusztult kerteitől;
 Itt lakom Nyitrának csendes szigeteit,
 Hideg kőszikláit, magános erdeit.
 Így futott Apollo gyenge szüzeivel,
 Reszkető Rómából nyájas csemetivel,
 Mikor Hännibálnak tartott záporától,
 Melly rákerekedett Trázimén tavától.
 Így vitte Minerva szelid bagolyait,

Bus Thessaliának futván lugossait,
Mikor Juliusnak repülő hadait,
Látta fertéztetni Rubikon habjait.
Ugy tetszik, hogy én is ilyen szélvészekből
Ragadtatom honnyom s a kilenc szüzekből,
Kikkel ifjuságom enyelgő ölében
Gyakran mulatoztam Gellért tetejében.
Báresak álomom volna, miről gondolkozom,
S képzelt mennydörgések, melyektől irtózom!
De sok mélyl bánattal rajzolt homlokokról,
Titkon az egekre repített jajokról
Nem jövendölhetem Saturnus ideit,
Vagy Második András arany esztendeit.
Édes emlékezet rég boldogságokról,
Idők homályaiban temetett napokról!
Ezzel mulatom én csendes éjjelimet,
Remete kunyhómat, hives völgyeimet.

Távol világunknak mostani zajjától,
Távol a kénköves Coczytus partyától,
Néha forrás mellett, néha árnyékokban
Fujom furuglyámat tavaszi napokban.
Ez az emlékezet végzések rendére,
Vezet szent titkokkal gazdag rejtekére,
S utasít az elmúlt százok példájából:
Mit várjunk jövendőnk terhes homályából.
Mint szüz Erytrea babonás házából
Isten sugallását fujván ki magából,
Remélni taníttá görög vitézeit,
Midőn szomjuhozták Simois vizeit,
Csudálkozva nézek nemzetek sorsára,
Hány viszontagságnak vettettek karjára!
Hol arany szabadság, hol kínos igával
Játszott a szerencse zsoldos világával.
Voltak olyan idők, melyek erkölcsöknek
Koszorukat fontak hazaszeretőknek.
Voltak olyanok is, hogy szentségtörésnek,
Legnagyobb ára volt undok hitszegésnek.
Ó Thebe, ó Sparta, rég Laviniával,
Nylus szomszédjai, Emáth pusztájával,
Mondjátok meg többi iszonyúságokat,
Dühösségnek emelt véres oltárokat!

Ha még megemlékezni méltóztatik Nagyságod egy legkisebb szolgájáról és igaz hiv tisztelő-jéről, úgy szívesen fogja venni csekély verseimet. Bátor a világ utolsó szegletére rendel is a mindenkor felettünk virrasztó isteni gondviselés, mégsem törölheti ki szivemből azt az édes érzékenységet, mellyel Nagyságod hozzám mutatott kegyességének tartozom. - Ez a köteles buzgóság adta kezembe lantomat, hogy mivel más tehetségem nincsen mély tiszteletemnek megbizonyíttására, legalább ezzel fizessem le vagy egy részét adómnak. - Még Szent Mihály havában eljöttem Budáról; fellebbvalómnak parancsolatából itt lakom, hol egészen a szép tudományoknak szenteltem magamat. Bárcsak olly szerencsés lehetnék, hogy mostani magá-

nosságomban Nagyságod érdemes munkáival, ugymint *Szabadságról* és *Fejér tatárok országáról* irt gyönyörű verseivel mulathatnám magamat; hathatós segélytségére lennének ezek születendő poesisomnak!

Elefánt, 15-dik napján Sz. György havának 1782.

Barcsaynak

Rendes! míg én Apony fedetlen bástyáin
Lázadt Európa irtózok csudáin, -
Míg én az országolás kényes oskoláin,
Csudálkozom szelid népeink hibáin:

Addig te Angola s Congo határára,
Repülsz Muzsáiddal Zayra partyára;
Ott szegény szerecsen kinos igájára
Szánokodó szemet vetel rabságára!

Ember vagy és azért érdekel insége,
Ládd, mint ádázkodik népek fenesége!
Ezt okozta arany bűnös fényessége,
Gazdagság bálvánnya, haszon dühössége!

Kikel a fösvenység szomju birtokáról,
Prédálni megy egész föld golyóbicsáról,
S leoldván tajtékos jármait rudjáról,
Ember nyakra veti barmoknak nyakáról!

Láncon, guzson hordja halandó társait,
Kikkel rokon agyag alkotta tagjait.
Nem nézi könyveit, nem zokogásait,
Csak vad nyeresége töltse tárházait.

Mi szükség volt tehát London piacára
Kastélyt építeni Minerva számára,
Vagy büszke Leidennek szabad tájékára
Annyi tudóst hozni Rajnának partyára?

Ha csak ezt tanulják Lock s Newton könyvéből,
Miként lehet hizni emberek véréből,
S efölött dühösség gazdag méhelyéből
Új s meg új bűnöket szedni kebeléből:.

Iszonyu vadságok! fene emberségek!
Rémítő undokság! gyilkos mesterségek!
Cudor juhászodás! vétkes nyereségek!
Ó hát már reánk is néz kegyetlenségek?

Hallom barcagását e bus késértésnek,
Pengeti már élet a mészárló késnek;
Vagyon egy kis része a testesülésnek,
Melly még helyet adhat e dühös döfésnek.

Hányd fel már erőszak, számát kinaidnak,
Mutass új csigákat büszke királyidnak;
Rázd ki zöldült aját mérges nyilaidnak,
Mellyik nem izzadja vérét polgáridnak?

Add meg azt is nekik, hogy megferesztessék,
Borostyánlevéllel környül tekerhessék,
S hogy pogány örömök inkább neveltessék,
Győzelem kapu före függeszthessék!

Ó egek! nem elég hogy titkos szerekkel
Vésetörvény, igazságaltató mérgekkel?
Szükség még villogó kinzó eszközökkel,
Szegény világunkat dulni mennykövekkel?

Láttam én bálványink véres templomában,
Ezer fortélyoknak őriző karjában,
Egy illy bünt heverni, melly szilajságában
Kényeskedik fényes pálcák oltalmában.

Előbb, ha kikeltek szoros határokból
Országot szerezni emberi jármokból,
Hadat irtak önnön vérekből, honnyokból,
Igy csinált tömlöcöt a szabad kunyhókból

Im igy törekedett Átila népével,
Atyafi táborral, Scitha seregével
Mintzius partyára rontó fegyverével,
Hogy szólhasson Róma öreg püspökével.

Igy fegyverkeztette Sándor kis hazáját,
Macedo hordozta szerencsés dárdáját,
Midőn leszaggatta Persepol bástyáját
S fejére szoktatá világ koronáját.

Mármost az áll elől a vérferedőnél,
Kinek semmi köze nincs nyereségénél,
Hal, vész, raboskodik más dicsőségénél,
S mégis fázik ügye hivsége tüzésénél.

Boldogtalan nemzet, ki így hurcoltatol,
Csillagos nyaklókka pórázon tartatol,
S ezer cselék által addig vakittatol,
Mig hazád s javadbul ki nem pusztittatol.

Ha a te gyönyörű verseid csak az aponyi rongyos kastélyra illenének, igen keveset hizelkedhetnék én verseimnek, kedves barátom! - Alkudjunk meg inkább: tegyük a tiéidet az örökkévalóság oszlopára, vagy hat ölnyivel alább függhetnek az enyimek is! - Irtóztató igazságok között hánykolódunk; bárcsak az egész világ hallaná sohajtásainkat, talám találkozna valaki, aki a letaposott emberiségnek kezeit nyújtaná. - Ugy de melly százodnak nem voltak Márk Aureliusai, Senekái? Munkájok az égis magasztaltatik, de még általok nem jobbult a világ. - Mindenkor hasonló bűnöket átkozunk, s cselekszünk; és bárcsak azok mellett maradnánk, de addig ingereljük a szelid természetet, míg egészen ki nem forgattyuk sarkából és a legalacsonyabb cselekedetekre nem kényszerítjük! Mikor azután szégyelleni kellene gyengeségünket, akkor uj neveket gondolunk ki, hogy bűneinket erkölcsöknek lenni higgye a világ.

Ezt jövendölte az én kedves Lukánusom, imigy énekelvén:

... *Ferrique potestas*

Confundet ius omne manu, scelerique nefando Nomen erit virtus!

(L. I. Phars. V. 666.)

Magánosságomból, Pünkösöd havának 4-dik napján 1782.

Barcsay kapitánynak

... *Heu quantum mentes dominatur in aequas*

Iusta Venus! dubium trepidumque ad proelia, Magne,

Te quoque fecit amor: quod nolles stare sub ictu

Fortunae, quo mundus erat, Romanaque fata,

Conjux sola fuit.

LUCANUS in Phars. Lib. V. v. 727.

Venussal játszani Nimfák seregében
S gondját felejteti szerelem keblében,
Ritka egyesülés! - Nincsen ott csendesség,
Hol kint, fohászkodást szül a gyönyörűség.
Millyen nyugodalmat lelsz a tűz hevében,
Vagy reszkető szívnek kinos félelmében?
Pedig szerelemnek ezek gyermekei,
Kiket még követnek sok illy csemetei.
Hogy szálljak le tehát Páfos mezeibe,
Vagy amint kívántad, Hesper kertyeibe,
Hogy ott enyelegvén kis Pazitheával,
Felejtsem gondomat vett s adott csókjával.

Tekénts egy ifjura, kit a hiv természet
Édes érzésinek árja között nemzett,
Most láttya derülni élete hajnalát,
Érzi, de nem tudja még nevezni baját.
Nyughatatlan szive dobog, nyög, verődik,
Mindent imád, ami szemébe ötlődik.
Emez angyal, ugymond, amaz imádandó,
Ez istenasszonynak látszik, bár halandó;
Ennek szeme tetszik, amaz ajakával
Hódított, másik karcsu s sugár derekával.
Ölelni kívánná mindegyik szépségét,
Mindegyik lobbantya tüzes gyermekségét.
Mint midőn a lepke virágos mezőkön
Szédeleg füveken, bokrokon, erdőkön,
Kétségesen választ helyet a térségen,
Majd völgyben tetszene, majd szilás hegységen.

Végre a szeretet rejtek cseléjével
S sziveket hódító titkos erejével,
Egyet rendel ezen ifjunak számára,
Kinél boldogsága tanáljon tárgyára.

Távol van innét is az igaz boldogság;
Fájdalom, nem öröm a szívbéli rabság!
Egy szépnek függeni pillantásaitól?...
Ó fussunk szeretet illy ajándékitól!
Mit használ olly öröm, hol szüntelen félünk?
Hol kétségben esünk, hol ismét reménlünk?
Szélvész ez barátom, nem pedig csendesség,
Vidám szomorúság, kinos gyönyörűség!

Szólj, ezen ifjunak egész életében
Van-e nyugodalma érzékeny szívében?
Nem látom! - Bár volna olly áldott helyecske
E roppant világba, vagy egy szegletecske,
Hol aggodás nélkül lennénk szerencsések,
S hol fájdalom nélkül volnánk szerelmesek!
Oda idéznék ősz Filemonoddal,
Őtet Baucissával, téged Klorisoddal;
Én szöke Kloémmal üzném gondjaimat,
Majd eztet ölelvén, majd jó barátimat!

Ez, barátom, természeti festése a szerelemnek! - Lásd, hogy a poéták sem mondanak mindétig
szint a valóság helyett! - Igaz ugyan, ha a szeretetét felvesszük tárggyul énekünknek, vagy ha
egy gögösnek hizelkedni akarunk: érzékenységre gyullasztjuk a sziveket, és annyi szépet mon-
dunk a szerelemtől, hogy magunk se hisszük; de azok csak elmefuttatások, és a megcsalattatni
kívánó emberi szívnek játéka - tapasztaltuk már mindketten a valóságot, kedves barátom! Mi
magunk között kifesthetjük ennek a szemfényvesztő indulatnak kelepcéit; lássák mások, ha
test helyett árnyék után kapdoznak!...

Élj boldogul, és gyakorta való írásoddal bizonyítsd meg, hogy szereted azt, aki téged életénél
inkább kedvel!

Remeteségemből, Sz. Jakab havának 17-dik napján 1782.

Barcsaynak

Szomszédodban kívánsz, Soprony vidékére,
Források partyára, erdők közepére,
Hol mennyei elméd érzékeny álmában
Cloemat olvadni látod fájdalmában.
Gyönyörű éjtszaka, melly ilyen képekkel
Játszik tünésiben a sebhedt szivekkel.
Ez is éltető szer! - Ez is orvosolás! -
Bátor fájdalomtól szerzett vigasztalás!
Kitanultam immár szívem titkaiból
Ezt a gyengeséget: hogy még fájdalmiból,
- Kik kétségben ejtik az érzékenységet -
Még onnan is gyakran szi gyönyörűséget.
Ez már nagy fortély a szent végzéseknek,
Kik úgy rendelték el sorsát embereknek,
Hogy ennek terhei el ne nyomják őket,
Kinoknak is adtak titkos örömöket.

Szomszédodban kívánsz, hogy Cloém lépésit,
Keressem álmomban testetlen tünésit,
S nem találván sehol szőke kedvesemet,
Barátom, öledbe sirjam ki szívemet!
Azután te véled s Homerus tollával,
Lukánus tüzével, Gyöngyösi lantjával,
- Kárhoztatván Páfost! harcok mezejére
Repüljek, Caucasus puszta vidékére.
Onnan Átilával, Árpád, s Balambérrel,
Szintannyi vitézzel, amennyi vezérrel,
Sok kevély koronák letapodt fényeken,
Vitéz nemzeteknek párázó véreken
Keresztül vezetvén dicső eleinket,
Mutassam meg nékik gazdag mezeinket.

Ó melly édes volna veled vándorlani,
Veled illy csudák közt Kárpátra szállani!
Hol, mint rég Énéas, egy szép dombocskáról
Szedte a jövődöt attya ajakáról,
Ugy látnánk meg mi is idők homályában,
Örök végzéseknél iszonyu titkában
Édes magyar hazánk száz viszontagságát,
Gyakor veszedelmit, rövid boldogságát.
Tudom, bajnokaink dicső templomában,
Borostyán koszoruk hives árnyékában
Feltanálnánk a te fényes eleidet,
Fejedelmi nevű s szívű véreidet.
Ekkor megdobbanna szived, s buzgóságod,
Tekéntvén mostani alacson rabságod,
Egy mély sohajtássá változna! - Ó egek!
Vallyon mikor lesztek egyszer kegyesebbek?

Az ilyen mulatságai a szívnek és elmének, amelly mértékben szomoritanának, szinte abba gyönyörködtetnének is; az észről rövid utat tanál a vigasztalás a szívre. Ó melly édes volna veled így játszani, legkedvesebb barátom, olly helyeken, mellyeket tüzes elméd még szebbé tett, mint a természet minden ajándékaival tehetett volna! - De tudod hogy az ilyen boldogságokat a végzéseknél imádandó titkaitól kell várni! - Élj boldogul!

Elefánt, Szent Mihály havának 2-dik napján 1782.

.oOo.